

MALINS NYA PARK I STADSDELEN ÖR, SUNDBYBERGS STAD

- UTVECKLING AV PLANPROGRAM GENOM MEDBORGARDELTAGANDE

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Institutionen för stad och land

Åsa Wolgast och Linda Grimheden
Examensarbete 30 hp
Avdelningen för landskapsarkitektur
Landskapsarkitekturprogrammet, Ultuna
Uppsala 2017

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land, avdelningen för landskapsarkitektur, Uppsala

Examensarbete för yrkesexamen på landskapsarkitekturprogrammet

EX0504 Självständigt arbete i landskapsarkitektur, 30 hp

Nivå: Avancerad A2E

© 2017 Linda Grimheden, Åsa Wolgast

Titel på svenska: Malins nya park i stadsdelen Ör, Sundbybergs kommun

- utveckling av planprogram genom medborgardeltagande

Titel på engelska: Malin´s new park in the urban district of Ör, City of Sundbyberg

- a program design by citizen dialogue

Handledare: Sylvia Dovlén och Zeinab Tag-Endeen, SLU, institutionen för stad och land

Examinator: Gunilla Lindholm, SLU, institutionen för stad och land

Biträdande examinator: Madeleine Granvik, SLU, institutionen för stad och land

Omslagsbild: Illustration östra entrén, Malins park. Foto privat

Upphovsrätt: Samtliga bilder/foton/illustrationer/kartor i examensarbetet publiceras med tillstånd från upphovsman. Om inget annat anges är författarna upphovsmän.

Nyckelord: Medborgardialog, Delaktighet, Social hållbarhet, Utveckling av miljonprogramsområden

Keywords: Citizen dialogue, Participation, Social sustainability, Development of "miljonprogramsområden"

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se/>

Förord

Vi vill tacka våra handledare Sylvia Dövlén och Zeinab Tag-Eldeen som med stort engagemang och intresse väglett oss genom arbetet. Vi vill också tacka landskapsarkitet Håkan Blanck på Sundbybergs stad, som gav oss förtroendet att genomföra dialogen. Vi riktar även ett stort tack till de Ör-bor som på olika sätt deltog i dialogen, utan er hade det inte blivit någon dialog! Slutligen vill vi tacka våra tålmodiga familjer för allt stöd under studietiden.

Linda Grimheden & Åsa Wolgast

SUMMARY

Background

Sundbyberg is located about ten kilometres northwest of Stockholm City centre. Hallonbergen and Ör are two districts in Sundbyberg where the municipality in 2011 presented a proposal for densification. Within the same year, the municipality initiated a citizen dialogue with the residents of the area and local actors (Sundbyberg, 2012). The dialogue resulted in an extensive piece of work, where citizens clearly indicated that they want to be involved in the future planning work. The municipality has now decided to follow up this project. This master thesis is a part of the extended dialogue, it is a collaboration with the City of Sundbyberg where we conducted a citizen dialogue and carried out a program for Malins park which is a park area in the middle of Ör.

Ör was built in the mid-sixties as a part of "miljonprogrammet", the public housing programme between 1965-1974 when large scale residential areas were built to eliminate the housing shortage in Sweden. The ideals that prevailed when these areas were built are characterized by simplicity, purity and uniformity. People were considered to have the same needs and requirements and therefore several homes from this period look similar (Boverket 2008, p 14). Today people demand complexity, individuality, diversity and transparency which are qualities rarely found in these areas. Cities become vibrant through the public room structure and this structure must change to meet today's needs.

Purpose and research questions

The aim of this master thesis was to implement a citizen dialogue regarding Malins park. We developed a program for Malin's park based on the opinions and ideas from the residents in Ör. The programme can be used by Sundbybergs stad in further development of the park.

Research questions:

1. How is Malins park perceived and used by the residents in Ör?
2. What requests do the residents have regarding function and utilisation of Malin's park?
3. How can residents affect the design of Malin's park?
4. How can Malins park be redesigned considering the residents' ideas, our own reflections and also theories considering social sustainability.

Social sustainability

Sundbyberg emphasizes in its action plan for the area that they intend to focus on social sustainability in future development projects. The concept of social sustainability is about having people in focus when planning for urban renewal. Boverket (2010) has a report that focuses on social sustainability in the context of urban development in which five themes are evolved where social sustainability is discussed.

Holistic approach : To combine social and physical actions.

Variation: Differences in forms of housing and design.

Connection: To connect different areas in the city.

Identity: To solidarize with the neighborhood and the identity of the area in a larger scale.

Impact and interaction: The area renewal actions should be based on the residents' opinions and carried out in collaboration with stakeholders.

Citizen dialogue is a broad term that includes many different forms of participation and varying degrees of influence. It is an overall name for a variety of activities where public actors in different ways involve citizens in planning and development projects (Lindholm, 2015 p 184). The model below shows how five different forms of participation can be defined. Participants receive greater influence downwards in the model.

The dialogue

Several different methods were combined in the dialogue process to involve various forms of participation and reach several different user groups. The dialogue was divided in two steps where step 2 was a continuation of step 1 and a deeper form of dialogue. The first step contained three parts: open house, survey and "walk". The purpose of the first part was to get an overall understanding of the park area and get an overview of people's needs. Our goal was to answer the first two research questions in this thesis: How is Malins park perceived and used by the residents in Ör? What requests do the residents have regarding function and utilisation of Malin's park?

The results of step 1 were summarized and split into three categories: Current activities, desired activities and problems. We brought these three categories with comments into the proceeding workshops in step 2.

Current activities

Parties/ feasts/ social activities
Barbecue
Playground for children 3-7 years
Using the ball court
(Walking)
(Uses seats)

Desired activities

Cultivation
Flower beds
Outdoor gym
Playground for smaller children 1-3 years
Playground for older children 7-12 years
Seats in the sun
An area suitable for older people

Problems

30% consider the park as unsafe
Too much noise and parties
Park boundaries are unclear.
The park is considered to be incoherent
Older people experience that the park is not for them.

Step 2 of the dialogue consisted of two workshops. The participants in the first meeting were a group of local residents and the second group were childminders from the district. Step 2 answered research question number three: How can residents affect the design of Malin's park?

The workshop was performed as three tasks and it is based on an existing workshops method developed by Gehl Architects. In the first task called vision, participants were asked "How can Malins park become a fantastic place." They worked individually and their answers were later discussed in the group. In the second task called Liv, we presented the results of Step 1. The participants worked in groups to consider which activities may be adjacent to each other and which should not be adjacent. In the third task, participants positioned the activities on a map of the park.

The remaining part of our project was mainly based on their ideas and arguments.

The programme

We designed a programme based on the results from the dialogue that was carried out in two steps, theory of social sustainability as well as our analysis of the park. The programme consists of several measures where some are connected to a specific place and some are more overall measures.

Illustration plan

1. Clarify entrances

Create more inviting entrances in order to indicate where the park begins and direct people inside.

2. Outdoor gym

An outdoor gym was a request from the residents. This activity might bring more people to the park during different times during the day

3. Seats adjacent the gym and grove

Tables and seats are placed close to the gym. It can work as a recreation place after training.

4. Activate the grove

The place is not used at all because it feels dense and inaccessible. To reduce the barrier effect some vegetation must be removed. The grove is activated with playground equipment.

5. Preserve parts of the forest adjacent the new buildings for play and recreation

The forest is preserved as much as possible with regard to the new housing project in the area.

6. New walkway towards Hallonbergen center

A new road between the forest and the residential buildings on Mamsellstigen. The new route will increase the human activity between the forest and the houses which contributes to safety.

7. New entrance on Ursviksvägen

A new entrance from Ursviksvägen provides a new connection between the recreative area planned along Ursviksvägen and a social area in which Malin's park is included.

8. New place for social activities

The citizens ask for a new modern place for meetings and feasts close to the playground.

9. Playground for the older children

New challenging equipment suitable for older children is proposed. The existing ballcourt is removed as there are several ballcourts in the area.

10. Playground for children 3-7 years

The playground is well located but needs to be modernized.

11. Seats in the sun adjacent the playground for small children

Seats with a small roof for weather protection in the sunny corner of the small children's play area.

12. Playground for children 1-3 years

Play area suitable for smaller kids with some new equipment.

13. Place for recreation

The pavilion and the stationary grill is removed. The bushes are replaced with perennials to create greater transparency. Perennials provide better opportunities for seasonal variation and make the site more attractive and inviting.

14. Preserve sledding hill

The sledge slope is an important part of the park due to the winter aspect.

Soften park forms

By inserting curved forms the impression will be softer and interact better with the topography.

Remove barriers

By removing many of the shrubs the park becomes more open and transparent.

Improved illumination

The park is in great demand for better illumination to increase both safety and comfort.

Vegetation

The park needs a vegetation plan that includes more variation and also follows seasons.

Place for recreation

New walkway towards Hallonbergen center

Discussion

In this master thesis we performed a citizen dialogue in two steps. Along with the theory of social sustainability, we present a program that can be used in further development of Malin's park. This work also resulted in that a method was designed, for a citizen dialogue that covers the first four steps in the model of participation.

The dialogue in two steps resulted in us reaching the penultimate level in the model of participation, ie cooperation. It can be regarded as perfectly acceptable, but what is most important is how the municipality will handle these results. As a result of the dialogue, a mutual trust has been built up between the municipality and the residents of Ör. It is necessary that the residents are provided with continuous feedback and that a long-term plan is established for the maintenance of the relationship between them and the municipality (Boverket 2010, p 61).

The dialogue has given us invaluable knowledge as landscape architects, of the area and the people who live here. Our work has given us an understanding of the problems that exist in the park and we have become aware of how important the outdoor environment is for the residents. These aspects, in combination with the personal connections we have established, have contributed to our humbleness and dedication to this work.

SAMMANFATTNING

Examensarbetets syfte är att med invånarnas delaktighet utforma ett program med mål och strategier för utvecklingen av Malins park som svarar på dagens behov och ger förutsättningar för en socialt hållbar utemiljö. Vi har med detta examensarbete utfört en medborgardialog i två steg. Tillsammans med teorier inom social hållbarhet har ett planprogram utarbetats som kan ligga till grund för den fortsatta utvecklingen av Malins park. Arbetet innebar även att en metod för medborgardialog som täcker in de fyra första stegen i modellen för delaktighet, utformades.

Sundbybergs kommun är en av Stockholms kranskommuner och ligger cirka en mil nordväst om Stockholms innerstad. Hallonbergen och Ör är två stadsdelar i Sundbyberg där kommunen 2011 lade fram ett förslag till förtätning. I oktober samma år initierade kommunen en medborgardialog med de boende i området samt lokala aktörer (Sundbybergs stad, 2012). Dialogen resulterade i ett innehållsrikt arbete där medborgarna tydligt visade att de ville ha en roll i den fortsatta planeringen. Kommunen har nu tagit initiativ till en uppföljning av projektet. Det här examensarbetet är en del av den utökade dialogen, det är ett samarbete med Sundbybergs stad där vi genomfört en medborgardialog och utarbetat ett planprogram för Malins park som är ett avgränsat område i stadsdelen Ör. Stadsdelen Ör byggdes i mitten av sextiotalet i samband med miljonprogrammet. Det vill säga tidsepoken mellan 1965-1974 då det byggdes över en miljon nya bostäder i Sverige med syfte att bygga bort bostadsbristen. De ideal som rådde när området byggdes präglas av enkelhet, renhet och enhetlighet. Alla människor ansågs ha samma behov och krav och kunde därför bo likadant (Boverket 2008, s 14). Nu efterfrågas andra kvalitéer som komplexitet, individualitet, mångfald och transparens.

Social Hållbarhet

Sundbybergs Stad framhåller i sin handlingsplan för området att man har för avsikt att fokusera på den sociala hållbarheten i det fortsatta utvecklingsarbetet. Begreppet social hållbarhet handlar om att sätta människor i fokus vid planeringsarbete och Boverket (2010) har tagit fram en rapport som handlar om att belysa social hållbarhet i samband med stadsutveckling. Boverket lyfter fram ett antal olika teman där den sociala hållbarheten diskuteras:

Helhetssyn: att kombinera social och fysiska åtgärder
Variation: i funktioner boendeform och gestaltning
Trygghet: människor ska ha en trygg utemiljö

Samband: att länka samman olika delar av staden

Identitet: att identifiera sig med sitt bostadsområde och områdets utåtriktade identitet i staden

Inflytande och samverkan: att förnyelse av områden ska utgå från dem som bor i området och genomföras i samverkan med berörda aktörer.

Dialogen

Flera olika metoder kombinerades i dialogprocessen för att täcka in olika former av delaktighet och nå flera olika målgrupper. Dialogen delades upp i två steg där steg 2 innebar en fördjupning och bearbetning av steg 1. Dialog steg 1 innehöll tre delar: öppet hus, enkät och gåtur. Syftet med den första delen var att få en övergripande förståelse för parkområdet och få en bild av vilka behov som fanns. Dialog steg 2 utgjordes av två workshops. Den ena med en grupp närboende och den andra med en dagmammegrupp.

Programmet

Ett övergripande planprogram utarbetades med utgångspunkt i resultaten från medborgardialogen, teori om social hållbarhet samt analys av parken. Programmet består av ett antal programpunkter som presenteras med en programplan, en sektion genom parken samt illustrationsbilder.

Diskussion

Genom vårt examensarbete lämnar vi över ett planprogram till Sundbybergs stad. Dialogarbetet i två steg resulterade i att vi har nått till den näst sista nivån i modellen för delaktighet, det vill säga samarbete. Det kan betraktas som fullt acceptabelt men det som i slutändan är viktigast är hur kommunen kommer att hantera resultatet. Dialogen har medfört att ett förtroende har börjat byggas upp mellan kommunen och de boende i Ör. Det är nödvändigt att en kontinuerlig återkoppling sker till de boende samt att det finns en långsiktig plan för hur den fortsatta kontakten ska ske för att engagemanget för utvecklingen av området ska upprätthållas (Boverket 2010, s 61).

För oss som landskapsarkitekter har dialogen gett oss ovärderlig kunskap om området och de människor som bor här. Dialogarbetet har gett oss en förståelse för den problematik som finns i parken och vi har blivit medvetna om hur stor betydelse utemiljön har för de boende. Dessa aspekter tillsammans med den personliga kontakt vi erhållit med flera av dialogdeltagarna har bidragit till att vi närmare oss arbetet med programförslaget med en stor ödmjukhet och engagemang. I framtiden kommer vi att se på medborgardialoger med stor respekt och som ett viktigt redskap inom landskapsarkitektur.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord.....	3	RESULTAT.....	24	REFERENSER.....	55
Summary.....	4				
Sammanfattning	7				
INTRODUKTION.....	9	Platsstudier.....	25		
Inledning.....	10	Inventering och värdering.....	25		
Syfte och frågeställningar.....	10	Närområdesanalys	29		
Bakgrund	10	Medborgardialog	30		
Miljonprogrammet.....	11	Dialog steg 1.....	30		
Stadsutvecklingsstrategi	11	Öppet hus.....	30		
Parklek.....	12	Enkät	31		
		Gåtur med skolbarn.....	33		
		Dialog steg 2.....	34		
		Workshop närboende.....	34		
		Workshop dagmammor.....	38		
TEORI.....	13	PROGRAM.....	41		
Social hållbarhet.....	14	Program.....	42		
Social hållbarhet ur ett stadsutvecklingsperspektiv	14	Riktlinjer.....	42		
Medborgardialog	15	Programpunkter.....	43		
Bostadsnära utemiljö.....	16	Programplan	47		
METOD.....	18	Sektion B-b.....	48		
Platsstudier.....	19	DISKUSSION.....	49		
Medborgardialog	19	Metoddiskussion.....	50		
Dialog steg 1.....	20	Frågeställningarna	52		
Dialog steg 2.....	23	Reflektioner och slutsatser	54		

INTRODUKTION

Inledning

Hallonbergen och Ör är två stadsdelar som ligger i Sundbybergs kommun utanför Stockholm. Kommunen lade 2011 fram ett förslag till förtätning inom detta område. I oktober 2011 startade kommunen en medborgardialog som riktade sig till de boende i området samt lokala aktörer (Sundbybergs Stad 2012, s 2). Den pågick under ett års tid och resulterade i ett ambitiöst och innehållsrikt arbete där medborgarna tydligt visar att de vill ha en roll i planeringsarbetet. Nu har kommunen tagit initiativ till en uppföljning av projektet. Vi har fått i uppdrag av Sundbybergs stad genom landskapsarkitekt Håkan Blanck, att genomföra en fördjupad medborgardialog samt utarbeta ett planprogram för Malins park som är ett avgränsat område i stadsdelen Ör.

Syfte och frågeställningar

Detta examensarbete utförs som en del i det utökade medborgardialogsarbete som Sundbybergs stad beslutat om.

Syftet är att utarbeta ett planprogram som baseras på resultatet av medborgardialogen och teorier om social hållbarhet. Planprogrammet kan ligga till grund för kommunens vidare utvecklingsarbete med parken.

Frågeställningar:

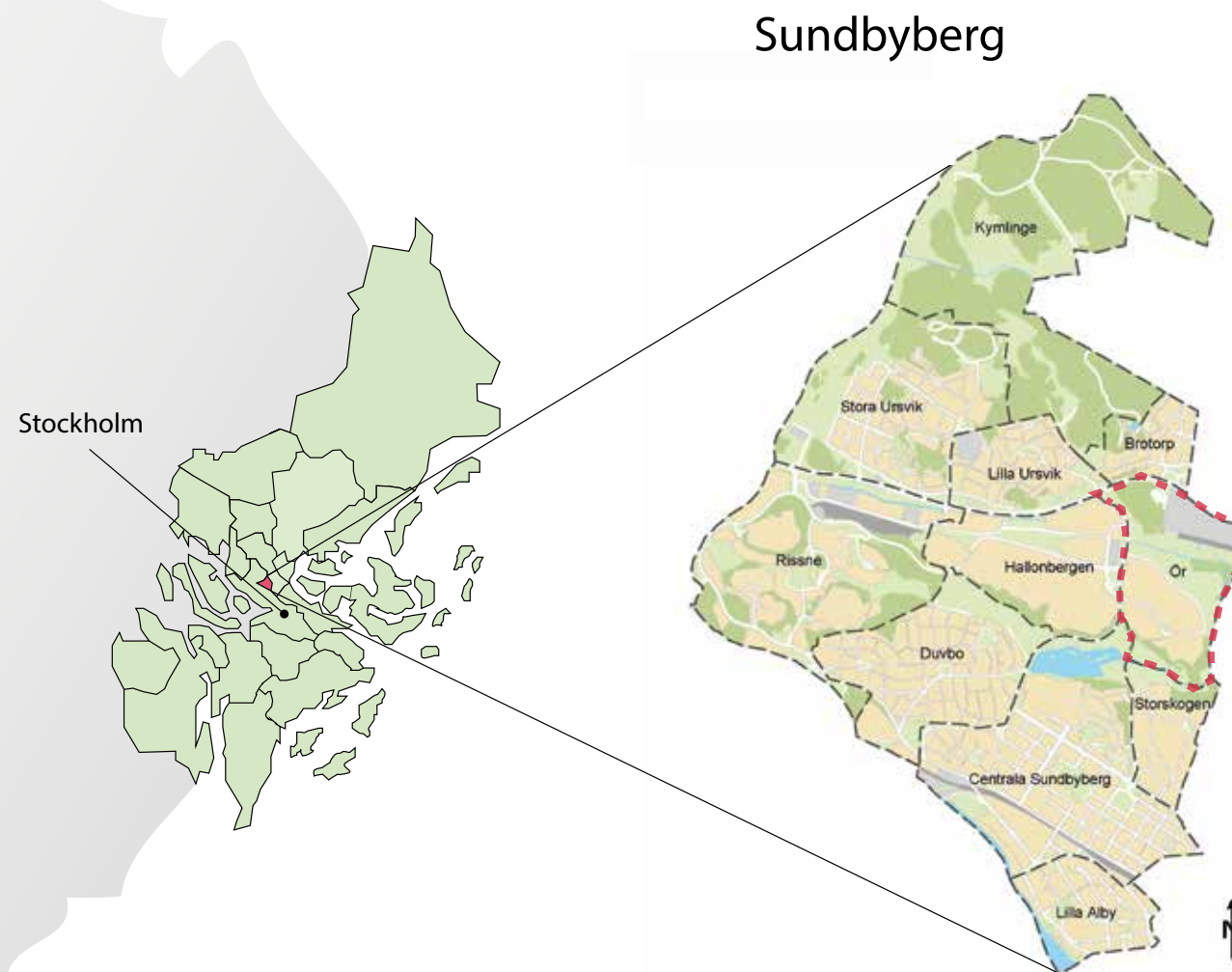
1. Hur upplever och använder invånarna i Ör Malins park?
2. Vilka önskemål har invånarna med avseende på funktioner och användning av Malins park?
3. Hur kan invånarna påverka utformningen av Malins park?
4. Hur kan Malins park omgestaltas med hänsyn till invånarnas idéer och synpunkter samt teorier om social hållbarhet?

Bakgrund

Sundbybergs kommun är beläget cirka en mil nordväst om centrala Stockholm. Kommunen har 44000 invånare. Till ytan är Sundbyberg med sina nio kvadratkilometer Sveriges minsta kommun. Detta innebär också att Sundbyberg är den kommun i landet som har tätast befolkning. Stadsdelen Ör uppfördes i mitten av 60-talet som en del av miljonprogrammet och var den första ytterstadsdelen som byggdes i Sundbyberg. Därefter byggdes Hallonbergen på 70-talet, följt av Rissne på 80-talet och sedan Ursvik som påbörjades på 2010-talet (Sundbybergs Stad 2016b). De som flyttade till Ör kom framförallt från centrala Sundbyberg (Söderlind 1995, s. 115). Successivt har stadsdelen fått en befolkning med en mer blandad bakgrund. Bebyggelsen i Ör utgörs av tio punkthus med sju våningar i sluttningen mot Råstagärde och på de högre partierna som gränsar mot Golfängarna ligger tolv lamellhus som är tre till fyra våningar höga. Bebyggelsen ligger till stora delar i sparad natur. Centralt i området finns ett litet centrum med några få verksamheter samt en låg- och mellanstadieskola. Ör angränsar i väst mot Hallonbergen och utformning av Ör påverkades av att Hallonbergen snart skulle byggas. Butiker, restauranger, vårdcentral och annan service lokaliserades dit (Andersson & Björnsson 1997).

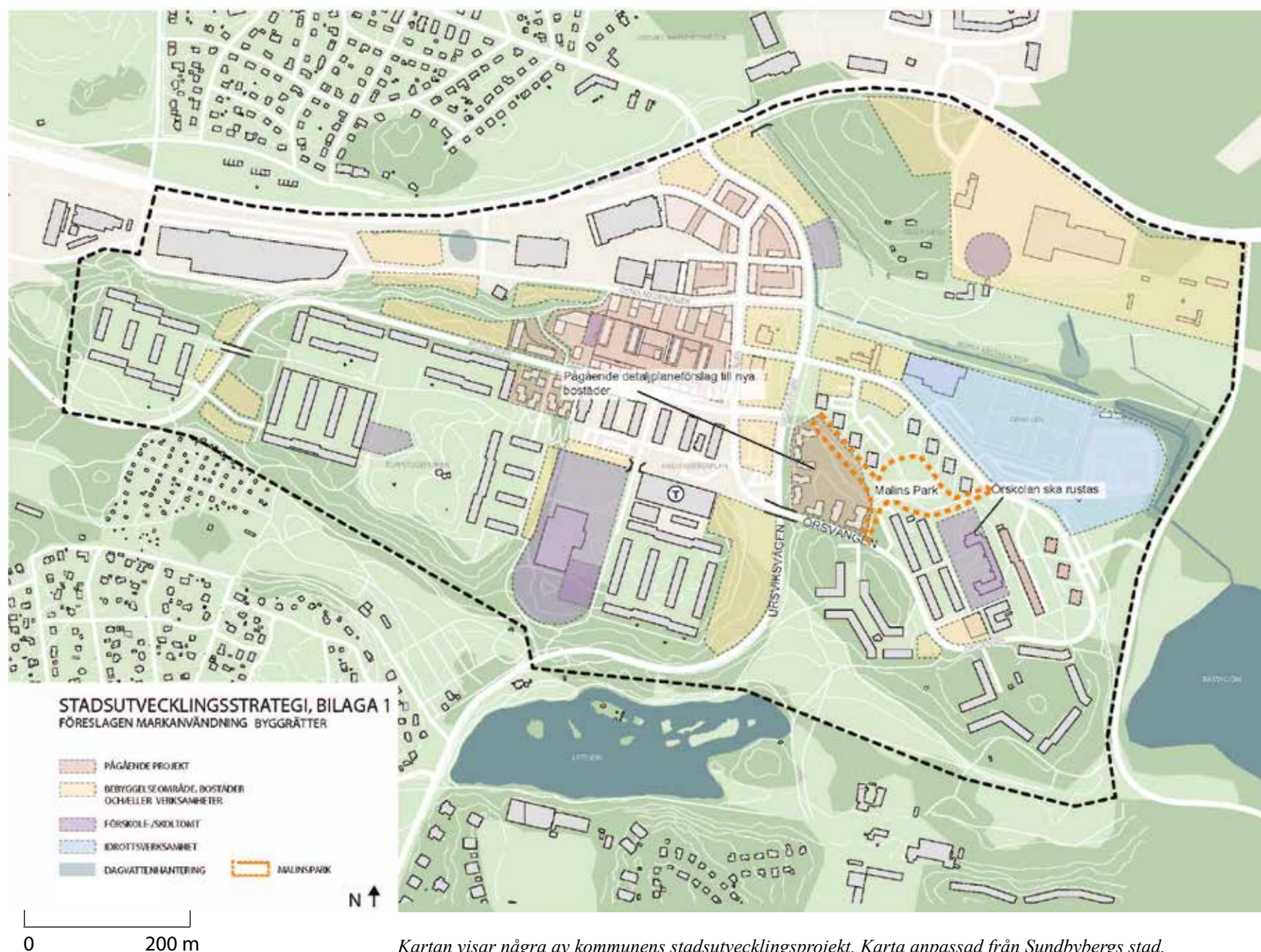
Centralt i Ör ligger Malins park. Parken har fått sitt namn efter Malin som arbetade för Sundbybergs Stad som fritidsledare. Sommartid när skolorna var stängda placerades fritidsledarna ut i de olika verksamheter som förvaltningen hade inom parklek. Malin fick under många år sig tilldelat den park som idag kallas Malins park. Parken fick helt enkelt aldrig något annat namn utan i dagligt tal så sa man "nu går jag till Malins park" och alla visste då vilken park det gällde. Malin är sedan länge avliden. De som arbetat med henne minns henne som en underbar lektant med stort hjärta och engagemang för barn (Lena af Löfstöm 2016). Genom kontakt med äldre personer under dialogen får vi veta att Malin egentligen inte hette Malin. Hennes riktiga namn var Ingeborg Andersson, men kallades för Malin av alla inklusive sig själv.

Sundbybergs kommun har nu för avsikt att utveckla Malins park så att den blir en attraktiv stadsdelspark för alla som bor i Ör samt för förskolor, skolor och besökare från andra delar av staden.

Stockholm och dess kranskommuner visas till vänster i bilden. Centralt i regionen ligger Sundbybergs kommun (markerat i rött). Till höger visas Sundbybergs olika stadsdelar. Ör är markerat med streckad röd linje. Karta t.v. anpassad från ©Lantmäteriet, i2014/764. Karta t.h. anpassad från Sundbybergs stad.

Kartan visar några av kommunens stadsutvecklingsprojekt. Karta anpassad från Sundbybergs stad.

Miljonprogrammet

Miljonprogrammet kallas tiden från 1965-1974 då det byggdes över en miljon nya bostäder i Sverige. Syftet var att bygga bort bostadsbristen. Flerbostadshusen i miljonprogramsområdena är i regel punkthus eller lamellhus. Punkthusen är vanligen sju till tio våningar höga och placerade i kuperad terräng. Gårdar saknas, istället finns ofta natur- eller parkmark i anslutning till husen. Lamellhusen är ofta tre till fem våningar höga och ligger parallellt så att stora gårdar skapas mellan husen.

I dag upplevs miljonprogrammets bostadsområden omoderna. Husen i miljonprogrammet byggdes för kärnfamiljen, som kunde utgöras av två föräldrar och två till tre barn (Boverket 2008, s. 14). Men i Stockholmsområdet är över 60 procent av hushållen enpersonshushåll. Miljonprogrammets bostadsområden kan inte erbjuda det yttre sociala liv som önskas av ensamboende (Boverket 2008, s. 14). Områdena kännetecknas av stora lättskötta friytor med lekplatser mellan husen. Utöver detta ansågs naturen vara nog för att berika fritiden. Men de som bor i miljonprogramsområdena

idag är förutom familjer också studenter, pensionärer och arbetslösa. Dessa människor är hemma på dagtid och utemiljön anses vara dåligt anpassad till deras behov. I miljonprogramsområdena saknas goda möjligheter att träffa andra människor genom planerade eller spontana möten. I dag ser våra anspråk på fritidsaktiviteter också annorlunda ut. Vi vill ha upplevelser, kroppslig aktivitet, social stimulans och sällskap något som miljonprogramsområdena inte anses kunna erbjuda (Boverket 2008, s. 14). Mer trygghet efterfrågas också i bostadsområdena. Befolkade områden upplevs tryggare att vistas i men befolkning i miljonprogramsområdena räcker sällan till för att fylla de stora ytorna kring husen.

Idag har vi också andra estetiska preferenser än när miljonprogrammet byggdes. Idealen som rådde när miljonprogrammet byggdes var enkelhet, renhet och enhetlighet. Alla människor ansågs ha samma behov/anspråk/krav och därför kunde bo likadant. Nu efterfrågar vi istället komplexitet, individualitet, mångfald och transparen, kvaliteter som inte finns i miljonprogramsområdena. Staden får liv genom de offentliga rummens struktur och det är denna struktur som måste förändras för att tillgodose dagens behov (Boverket 2008, s. 15).

Stadsutvecklingsstrategi

På Sundbybergs kommun finns en projektgrupp som har i uppgift att samordna och driva utvecklingen av Hallonbergen och Ör. Deras utvecklingsarbete under 2016 fokuserar på:

- » Fortsatt dialogarbete
- » Fortsatt stadsutveckling utifrån den föreslagna stadsutvecklingsstrategin
- » Ökad social hållbarhet genom bättre samarbeten

Hallonbergen och Ör byggdes under 1960- och 1970-talet och utvecklingen i området har sedan dess varit så gott som obefintlig. Genom en fördjupad översiktsplan och ett planprogram har kommunen planerat för ny bebyggelse sedan mer än tio år tillbaka. Genom den kombinerade medborgardialogen och stadsutvecklingsprocessen PARKLEK som pågick mellan 2011-2014 lade man grunden till ett nytt arbetssätt. En utveckling i riktning mot att befolkningen är delaktig och där de sociala, ekologiska och ekonomiska aspekterna får stort utrymme (Sundbybergs Stad 2016, s. 1-3). Framför allt vill man skapa en social hållbarhet där man knyter samman det som kommer byggas med det som redan finns idag.

Det kommunala bostadsbolaget Fastighets AB Förvaltaren äger nästan all mark i Hallonbergen och Ör. Både bostadsgårdar och den mark som ligger mellan husen. Förvaltaren har tidigare varit ägare av de flesta hus i Ör med drygt 1000 lägenheter varav cirka 70 % var hyresrätter. Det pågår nu ett arbete med att ombilda en stor del av hyresrätterna till bostadsrätter.

Invånarantalet i Hallonbergen och Ör uppskattas öka från 7000

till cirka 12000 inom tio till femton år. Denna utveckling ställer naturligtvis ett stort krav på stadens beredskap, samordning och planering.

I den fortsatta planeringen vill Sundbybergs stad utgå ifrån det "gröna kryss" (se karta s.13) som identifierades genom parklek och låta detta utgöra fundamentet för att sammankoppla de båda stadsdelarna med varandra. "Krysset" består av två stråk som korsar varandra över Ursviksvägen. Det nord-sydliga stråket vill man ska utvecklas för att bli ett rekreativt stråk och det öst-västliga stråket i vilket Malins park ingår ska bli ett socialt stråk.

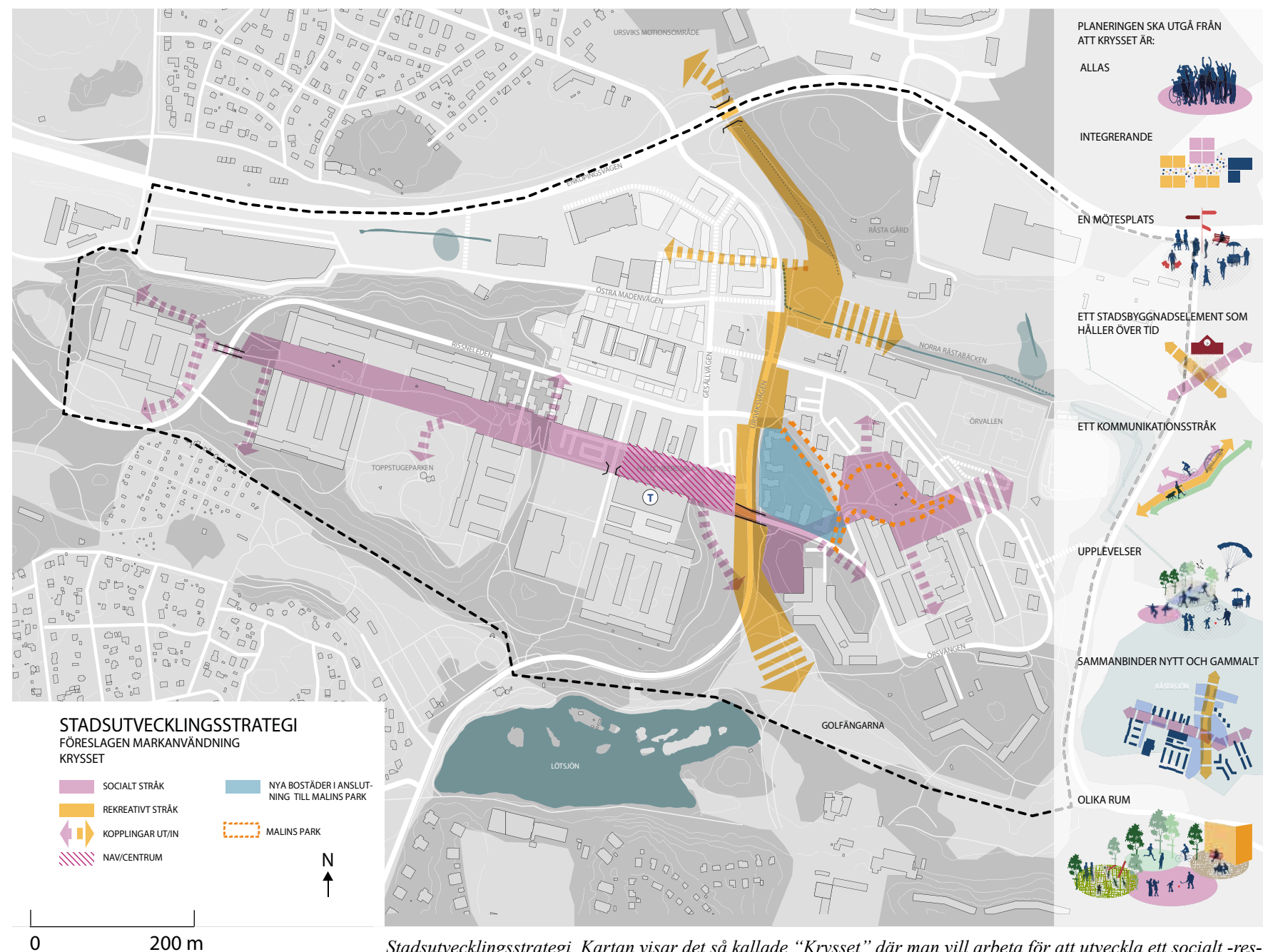
Det finns ett pågående detaljplaneförslag som innebär att ny bebyggelse för bostäder i fem till sex våningar höga byggs närmast Ursviksvägen och Örsvängen. En sammanhängande del av befintlig skog planläggs inte utan bevaras som mark som inte får bebyggas. Förslaget innebär att Malins park som idag ligger på kvartersmark och delas av flera fastigheter blir allmän platsmark som ägs och förvaltas av kommunen (Sundbybergs stad 2016, s. 2).

Parklek

Sundbybergs kommun lade 2011 fram ett förslag till förtätning inom området Hallonbergen-Ör. I oktober 2011 startade kommunen en medborgardialog som riktade sig till till de boende i området samt lokala aktörer (Sundbybergs stad 2012, s. 2). Medborgardialogen utformades som ett konstprojekt under ledning av konstnären Kerstin Bergendal. Projektet pågick under cirka ett års tid mellan 2011-2012. Den inledande frågan som konstnären ställde till informanterna var: *Hur ser staden ut från ditt fönster?* Bergendal genomförde dialogen genom ett antal möten med olika intressegrupper, genom enskilda samtal med boende samt genom workshops. Alla samtal filmades och visades sedan på en hemsida där man kunde ta del av varandras synpunkter. Därmed skapades ett öppet forum för samtal kring stadsdelarnas framtida utformning. Samtalen ledde till en stor mängd insamlade åsikter men deltagarna fick även tillsammans utforma en kompletterande bild av programområdets utformning. Med hjälp av professionella arkitekter översattes språket till det som används av kommunens politiker och planerare. Summan av samtalen, förslaget och dokumentationen visade en bild av en annan typ av organisation för programområdet. En organisation som planerar en stad på ett sätt som beaktar förhistoria, vardagsrytmer, relationer och en känsla av ägarskap. Något som ofta lämnas utanför utformningen av våra gemensamma rum (Sundbybergs stad 2012, s. 2)

Invånarnas synpunkter

I både Hallonbergen och Ör anser man sina områden vara välplanerade och trivsamma. Däremot upplever de boende att omgivningarna är slitna, bortglömda och att de har legat "i skuggan" av den positiva utveckling som resten av Sundbyberg har genomgått.

Stadsutvecklingsstrategi. Kartan visar det så kallade "Krysset" där man vill arbeta för att utveckla ett socialt -respektive rekreativt stråk. Malins Park är en del av det sociala stråket. Karta anpassad från Sundbybergs stad.

Invånarna verkar dock ha en fin gemenskap och säger sig ha en känsla av att bo i en småstad där "alla känner alla". Man har återkommande gemensamma aktiviteter, fester, ett gemensamt engagemang kring parkrum och planteringar. Örborna uppskattar det lugn som finns i stadsdelen. Även barnen. Man är glad för naturen som finns här och den lågmälda bebyggelsen som är karaktäristisk för området (Sundbybergs stad 2012, s. 11). Den ombildning av bostadsrätter som sker här har medfört stora konflikter bland de boende. En stor del av den äldre befolkningen känner sig oroliga för att de helt enkelt inte ska ha råd att bo kvar.

Medan de mer ekonomiskt starka ser detta som något positivt att äga sin lägenhet och därmed vara mer engagerad i förvaltningen. Nya, yngre Örbor menar att de flyttat till Ör av just den anledningen att kunna äga sin bostad och där det är lugnt för barnen (Sundbybergs stad 2012, s. 11). Örborna menar att det vore olyckligt att bebygga de värdefulla grönområden som finns i Ör, eftersom många väljer att köpa en bostadsrätt här just på grund av dessa. De anser att om fastigheter, gårdar och parkrum renoveras kan Ör bli den bästa plasen att bo i hela Stockholm (Sundbybergs stad 2012, s. 11).

Social hållbarhet

Sundbybergs stad betonar i översiktsplanen och handlingsplanen för Hallonbergen -Ör att man vill fokusera på den sociala hållbarheten (Sundbybergs Stad 2004a, s. 15, Sundbybergs Stad 2016, s. 1, 10). Malins park ingår i ett socialt stråk som kommunen vill skapa. I detta teorikapitel redogörs därför för teorier kopplade till social hållbarhet.

I följande text beskrivs social hållbarhet ur ett stadsutvecklingsperspektiv. Där efter följer två avsnitt som behandlar de aspekter av social hållbarhet som är extra relevant för detta examensarbete; medborgardialog och bostadsnära utemiljö.

Social hållbarhet ur ett stadsutvecklingsperspektiv

En exakt definition av social hållbarhet låter sig inte göras (Boverket 2010, s. 21). Olika definitioner används i olika sammanhang och begreppet kan definieras mycket smalt och mycket brett. Metoderna i arbetet mot social hållbarhet kan också vara mycket olika (Boverket 2010, s.21)

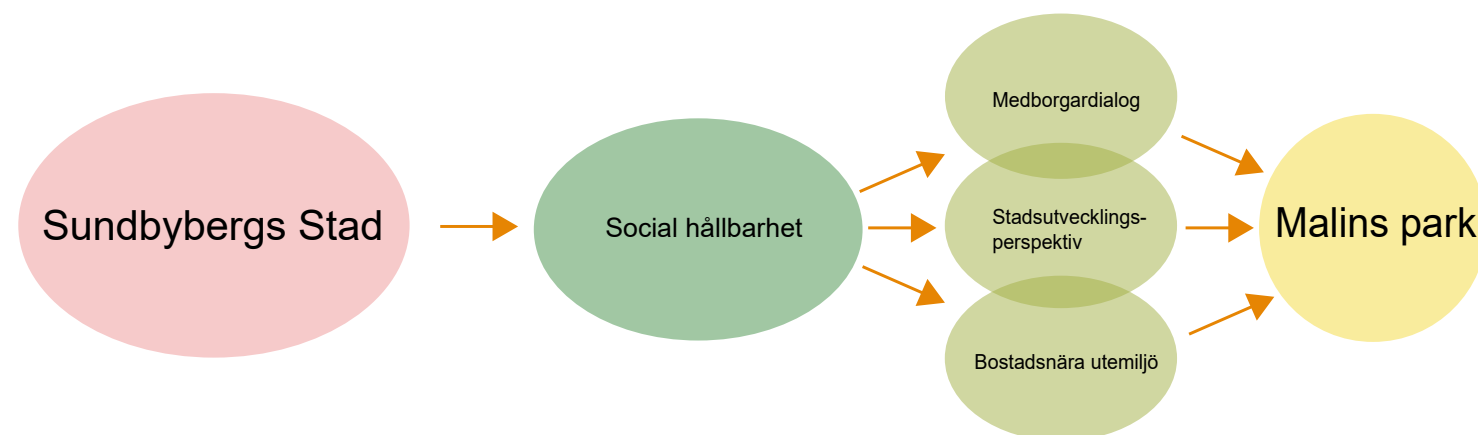
Begreppet social hållbarhet handlar om att sätta människorna i fokus. Det handlar om att människorna som ska leva och bo i världen ska hålla fred med varandra och hushålla med de resurser som finns. Begreppet handlar även om att människorna ska trivas i sin tillvaro och vara engagerade (Tunström 2015, s. 53). Moa Tunström (2015) pekar på ett antal begrepp som kan få oss att förstå vad so-

cial hållbarhet handlar om:

Social blandning är ett politiskt mål som handlar om att olika socioekonomiska grupper ska kunna leva och bo i samma stad eller i samma bostadsområde till exempel genom att skapa bostäder med olika upplåtelseformer i samma område (Tunström 2015, s. 54). Socialt kapital handlar om att individer med många sociala band innehar ett socialt kapital i form kontakter, nätverk och olika form av stöd. De innehar även en social tillhörighet (Tunström 2015, s.54). Social sammanhållning handlar om att minska socioekonomiska skillnader mellan olika samhällsgrupper. Att minska ojämlikheter i delar av ett land och därmed minska risken för konflikten. Tunström refererar till boverkets skrift *Socialt hållbar stadsutveckling*, som syftar till att belysa social hållbarhet ut ett stadsutvecklingsperspektiv. Följande text baseras till stora delar på denna skrift. Skriften är en kunskapsöversikt och den belyser socialt hållbar stadsutveckling ur ett förhållandevis generellt perspektiv.

Boverket menar att socialt hållbar stadsutveckling innefattar en kombination av två delar; process och tillstånd. Process handlar om hur det man skapar påverkar de sociala villkoren för kommande generationer. Tillstånd handlar om vad man skapar för förutsättningar för det sociala livet idag. I skriften *Socialt hållbar stadsutveckling* (Boverket 2010, s. 43) lyfter boverket fram följande teman genom vilka den sociala hållbarheten diskuteras:

- » Helhetssyn: att kombinera social och fysiska åtgärder
- » Variation: i funktioner boendeform och gestaltning
- » Trygghet: människor ska ha en trygg utemiljö
- » Samband: att länka samman olika delar av staden
- » Identitet: att identifiera sig med sitt bostadsområde och områdets utåtriktade identitet i staden
- » Inflytande och samverkan: att förnyelse av områden ska utgå från dem som bor i området och genomföras i samverkan med berörda aktörer.

Figuren illustrerar hur Sundbybergs visioner om socialhållbarhet kopplas till utvecklingen av Malins park.

Helhetssyn

Helhetssyn innebär enligt Boverket att man måste satsa på enskilda områden såväl som att beakta en fungerande helhet och länka samman olika delar av staden. Begreppet innefattar också att man måste förstå att det man åstadkommer eller inte lyckas åstadkomma i en del av staden också påverkar andra delar av staden. (Boverket 2010, s. 45).

Variation

Variation handlar om att skapa en funktionsblandning som i sin tur ger en större andel människor som rör sig i ute under fler timmar på dygnet. Detta bidrar till att skapa trygghet. Variation handlar också om att tillgodose människors olika behov (Boverket 2010, s. 46).

Trygghet

En viktig aspekt av social hållbarhet är upplevelsen av trygghet. Att skapa fler mötesplatser och målpunkter kan vara ett sätt som gör att fler människor uppehåller sig i det offentliga rummet. Befolkade platser upplevs av de flesta människor som mer attraktiva än folktomma platser och detta skapar en känsla av trygghet (Boverket 2010, s. 46). Ett uppenbart problem i många miljonsprogramsområden är att olika trafikslag är separerade och cykel- och gångvägar är dragna i park-och grönområden. Detta medför att när människor rör sig mellan olika områden så sprids de ut i stället för att koncentreras (Boverket 2010, s. 47).

Samband

Samband eller en sammanhållen stad innebär att man försöker stärka de fysiska förbindelserna mellan en stadsdel eller en stads olika delar. Boverket menar att en fysiskt sammanhållen stad är en av förutsättningarna för en socialt sammanhållen stad. I en socialt sammanhållen stad finns möjligheter för olika människor att mötas och därigenom minskar känslor av främlingskap och integrationen kan främjas (Boverket 2010, s. 52)

Att stärka sambanden kan bland annat handla om att man skapar incitament för människor att rör sig mellan olika stadsdelar eller att man arbetar med att länka samma mer perifera stadsdelar med centrala delar av staden. Likaså kan man stärka banden mellan olika stadsdelar eller bygga ihop dessa (Boverket 2010, s. 52)

Att arbeta med olika typer av stråk kan vara en metod för att stärka sambanden mellan olika delar i staden. Exempel på stråk kan vara aktivitetsstråk, verksamhetsstråk eller grönstråk. (Boverket 2010, s. 53)

För att länk samman en stad kan olika typer av barriärer behöva överbyggas. Barriärer kan vara skapade eller naturliga. Typiska barriärer kan exempelvis vara en trafikerad väg eller ett vattendrag. Även grönområden och industriområden kan utgöra barriärer. Det är förstås också viktigt att undvika att nya barriärer skapas. (Boverket 2010, s. 55)

Att utveckla befintliga målpunkter så att fler än de som bor i närheten lockas dit, kan också vara ett sätt att påverka den sociala hållbarheten. Flera städer har de senaste åren arbetat med att utveckla sina parker, så att parken inte bara ger liv åt stadsdelen utan också åt staden i stort (Boverket 2010, s. 57).

Identitet

Identitet i förhållande till social hållbarhet kan handla om två saker. Det ena är ett områdes identitet i förhållande till andra områden. Vad är det som gör detta området speciellt? Vad är det som gör att detta området skiljer sig från andra områden ? Det andra innefattar människors identitet kopplad en specifik plats eller ett område. Känslan av tillhörighet kan vara starkt sammankopplad med områdets speciella karaktär (Göteborgs Stad 2016).

Identitetsskapande insatser kan handla om att arbeta för att förbättra den kollektiva självkänslan i socioekonomiskt svaga områden och att lyfta områdets sociala anseende hos andra (Boverket 2010, s. 57). För att en fysisk upprustning ska ge bestående resultat krävs att de boende känner stolthet över sitt område och det som växer fram.

Inflytande och samverkan

Inflytande och samverkan är en av de viktigaste aspekterna av social hållbarhet. Detta innebär att man utgår från de boende när det gäller förnyelse av ett område. De boende har i regel god inblick i hur ett område fungerar och kan bidra med värdefulla kunskaper. Förutom ett mer välfungerande resultat vid exempelvis en upprustning så leder engagemang och delaktighet också till lägre omflyttning och minskad skadegörelse (Boverket 2010, s. 61). För den social hållbarheten är det också viktigt att de boende tar ett eget ansvar för miljön i sitt närområde (Tunström 2015, s. 55)

Medborgardialog

Under 1960-talet ökade kritiken mot stadskärnornas omvandling och den tidens storskaliga byggprojekt. Medborgarna gick samman i byalag och lokala aktionsgrupper (Lindholm, Oliviera e Costa & Wiberg 2015, s.10). De ifrågasatte den fysiska planeringens funktion och framförde krav på ökad insyn i planeringsprocessen. På detta sätt startade diskussionen om dialog och medborgardeltagande i svensk stadsplanering. Idag är det många kommuner som prövar nya sätt att föra dialog med medborgarna i planprocessens tidiga skeden (Lindholm, Oliviera e Costa & Wiberg 2015, s. 11). Medborgardialog är ett brett begrepp som innehåller flera olika former av delaktighet med olika grad av inflytande. Det är ett samlingsnamn för en rad olika aktiviteter där offentliga aktörer på olika sätt involverar medborgarna i planeringen och utformningen av verksamheter, platser och städer (Lindholm 2015, s. 184). Modellen nedan visar hur fem olika former av delaktighet kan definieras.

Form av delaktighet	Kännetecken	Du får
Information	Envägskommunikation Frågor och svar	Veta
Konsultation	Inhämta synpunkter Ofta punktinsats	Tycka
Dialog	Utbyte av tankar Ofta flera tillfällen	Resonera
Samarbete	Aktiviteter planeras och genomförs	Genomföra
Medbestämmande	Gemensamt beslutsfattande	Bestämma

Tabell som visar en modell för delaktighet (Lindholm 2015, s. 184)

- » *Information* handlar om att allmänheten får ta del av planer, vilka beslut som fattas och varför. För att kunna delta i andra typer av delaktighetsprocesser är detta en grundförutsättning (Lindholm 2015, s. 184).
- » *Konsultation* är en form av medverkan som ger deltagarna möjlighet att framföra sina åsikter i en fråga inna beslut fattas. Vanligtvis är frågan väl avgränsad och huvudsyftet är att samla in synpunkter för att få ett bredare beslutsunderlag. Konsultationer sker oftast som punktinsatser vid enstaka tillfällen (Lindholm 2015, s. 184).
- » *Dialog* handlar om ett utbyte av tankar och idéer mellan berörda parter och kräver ofta att man träffas vid flera tillfällen (Lindholm 2015, s.185).
- » *Samarbete* handlar om att bygga vidare på dialogen och

innebär att deltagarna är med och planerar, genomför särskilda uppgifter, aktiviteter eller projekt. Det kan exempelvis handla om att ta utarbeta olika förslag eller att medverka i en ombyggnad av en offentlig plats (Lindholm 2015, s. 184).

- » *Medbestämmande* innebär att deltagarna tilldelas makten att fatta beslut i en särskild fråga. Det kan exempelvis ske i form av en omröstning (Lindholm 2015, s.184).

Med en viss förenkling kan man säga att ju längre ner man kommer i modellen desto högre grad av inflytande har deltagarna. (Lindholm 2015, s.184).

Medborgardeltagande kan ses från olika perspektiv. Det finns två sidor av diskussionen kring medborgardialog. Om dialogen ses ur ett positivt perspektiv tolkas den som ett sätt att stärka demokratin och skapa nya former för att öka invånarnas inflytande (Lindholm, Oliviera e Costa & Wiberg 2015, s.13). Om den däremot ses ur ett negativt perspektiv handlar det om skendemokratiska åtgärder där syftet är att lägga ett ökat ansvar för olika samhällsfrågor på individen (Lindholm, Oliviera e Costa, & Wiberg 2015, s.13). Man kan konstatera att det finns olika drivkrafter bakom viljan att arbeta med medborgardialog och att det är en politisk fråga (Lindholm, Oliviera e Costa, Wiberg 2015, s.13). Om syftet med medborgardialog är att omfördela makt och låta deltagarna påverka en speciell beslutsprocess är det naturligtvis avgörande att dialogen verkligen medför ett reellt inflytande (Lindholm, Oliviera e Costa, Wiberg 2015, s.19). Det finns idag tendenser till att medborgardialoger genomförs för att förankra och vinna acceptans för en redan utpekad färdriktning (Lindholm, Oliviera e Costa & Wiberg 2015, s.20). Det finns risk att en medborgardialog fungerar som ett sätt att distrahera och endast skapa en illusion av delaktighet. Då blir dialogen manipulativ (Lindholm, Oliviera e Costa & Wiberg 2015, s.20).

Det finns också en risk att dialogresultatet blir så mångfacetterat och svårtolkat att åsikterna negligeras eftersom de anses för svåra att hantera (Combine arkitekter 2015, s.148). Det kan också saknas redogörelse för hur synpunkterna tas om hand och bedöms (Lindholm, Oliviera e Costa & Wiberg 2015, s. 15).

Planerare och arkitekter har en särskild kompetens som är avgörande inom stadsplanering men trots detta kan de aldrig ha en heltäckande bild av de lokala förhållanden som råder samt de livssituationer de planerar för (Lindholm, Oliviera e Costa & Wiberg 2015, s.15). De planeringsideal som dominerar under en viss period kan inte erbjuda alla svar eftersom inga ideal kan tillgodose alla behov. Med en medborgardialog skapas möjlighet för medborgaren att inkluderas i en ganska sluten och professionaliserad process. Det krävs då att det finns tid, kunskap och andra resurser för

att skapa en process som involverar så många som möjligt och inkluderar de grupper som annars brukar vara marginaliserade. Man behöver arbeta uppsökande och målgruppsanpassa metoden när det gäller både möten och kommunikation (Lindholm, Oliviera e Costa & Wiberg 2015, s.15).

För att de positiva effekterna med en medborgardialog ska uppnås finns några aspekter som Boverket menar är av stor betydelse (Boverket 2010, s. 61). Det viktigt att engagera medborgarna redan i början av ett projekt. Så att deras synpunkter kan tas i beaktande tidigt. Kontakten måste vara ett återkommade och grundläggande inslag i planeringen (Boverket 2010, s. 61). Att återkoppla hur synpunkterna tas om hand är avgörande för att behålla förtroendet och engagemanget hos deltagarna (Boverket 2010, s. 61).

Vem eller vilka som sammanställer och förmedlar informationen till deltagarna kan ha betydelse för trovärdigheten. Detta eftersom det inte går att undvika att de som är ansvariga för dokumentationen kommer att sammanställa dialogens resultat efter sin egen världsbild (Tahvilzadeh 2015, s. 38).

Bostadsnära utemiljö

Den bostadsnära utemiljön är ur socialt hållbart stadsutvecklingsperspektiv särskilt viktig som mötesplats och möjlighet till utveckling av socialt kapital, för att stärka den fysiska aktiviteten och folkhälsan samt mycket betydelsefull för barns hälsa och utveckling. Litteraturen som refereras till i detta stycke är framför allt kunskapsöversikter kopplade till folkhälsoaspekter samt studier relaterade till miljöpsykologiska aspekter av landskapsarkitektur.

Vikten av en välfungerande utemiljö

Den pågående förtätningen i många av Sveriges städer och tätorter sker nästan alltid på bekostnad av den bostadsnära naturen (Boverket 2007, s.12). En av stadsplaneringens viktigaste utmaningar är att säkerställa tillgången till den bostadsnära rekreationsmiljön. Genom att skapa gröna utemiljöer som inbjuder till aktivitet, lek och återhämtning för olika åldrar och grupper skapas också förutsättningar för demokrati, välfärd och hälsa (Boverket 2007, s. 9). För många människor som bor i städer och tätorter kan parker och grönområden vara den enda platsen där de kommer i kontakt med natur, därför är parker och grönområden en viktig samhällstillgång (Faskunger 2007, s. 55).

Grönområden och parker understödjer sociala relationer, socialt kapital, integration och lokalsamhällets sammanhållning (Faskunger 2007, s. 49).

Oktober 2016. Bilden visar en av sittplatserna i Malins park. Sittplatsen används dagligen av flera av de boende i närheten av parken.

Det är viktigt att utemiljöerna planeras på ett sådant sätt att det finns möjlighet för människor att mötas och vistas på (Delsman & Fors 2010, s. 14). Ett av människans största nöjen är att se andra människor (Gehl 2010, s. 23).

Parker bör utformas med stor variation för att på så vis tillgodosätta olika sorters rekreativa behov (Delsman & Fors 2010, s.14). Detsamma gäller den bostadsnära utemiljön och här är det extra viktigt att miljön erbjuder många rekreativa kvaliteter som lockar så många människor som möjligt eftersom det är den bostadsnära utemiljö som besöks oftast (Kristensson 2003, s. 43). Exempel på sådana kvaliteter kan vara lek för olika åldrar, möjlighet till socialt umgänge, naturupplevelser och fysisk aktivitet (Berggren-Bärring & Grahn 1995, s. 13). Lugna platser för återhämtning bör också finnas (Faskunger 2007, s. 55).

För att vi ska besöka ett grönområde ofta ska det inte ligga längre bort från bostaden än 300 meter (Boverket 2007, s.14). Men allra helst ska det ligga närmare än så. En studie av Grahn och Stigsdotter visade att om grönområdet låg längre bort än 50 meter från bostaden så sjönk antalet besök och försökspersonernas upplevelse av stress ökade (Lisberg Jensen 2008, s. 20). Allra störst betydelse har närheten för barn, äldre, sjuka och personer med funktionsnedsättning.

Den bostadsnära utemiljön berörs av tre av riksdagens nationella folkhälsomål (Boverket 2007, s. 17) Dessa är Delaktighet och inflytande i samhället, Barns och ungas uppväxtvillkor och Fysisk aktivitet (Folkhälsomyndigheten.se). I det första målet, delaktighet och inflytande i samhället, har utemiljön en viktig roll eftersom det är här som möten mellan människor skapas (Boverket 2007, s. 17).

Den bostadsnära utemiljön har också stor betydelse för det tredje folkhälsomålet, trygga och goda uppväxtvillkor, då utemiljön är en viktig plats för barns lek och utveckling. Lämpligt utformad är den bostadsnära utemiljön även den mest lättillgängliga och billigaste platsen för fysisk aktivitet för alla åldrar. Detta knyter an till det nionde folkhälsomålet, fysisk aktivitet.

Utemiljöer som är bra för barn, unga och vuxna är också en självklar del av riksdagens femtonde miljökvalitetsmål, En god byggd miljö (Boverket 2007, s. 17).

Utemiljön och fysisk aktivitet

En av de viktigaste egenskaperna hos den gröna utemiljön i städer och tätorter är att ge möjlighet till fysisk aktivitet. Det finns ett tydligt samband mellan stödjande miljöer för fysisk aktivitet och människors aktivitet. Det vill säga; ju fler stödjade miljöer, exempelvis parker, grönområden och motionsanläggningar det finns i ett område, desto mer fysiskt aktiva är de som bor i området (Faskunger 2007, s. 8).

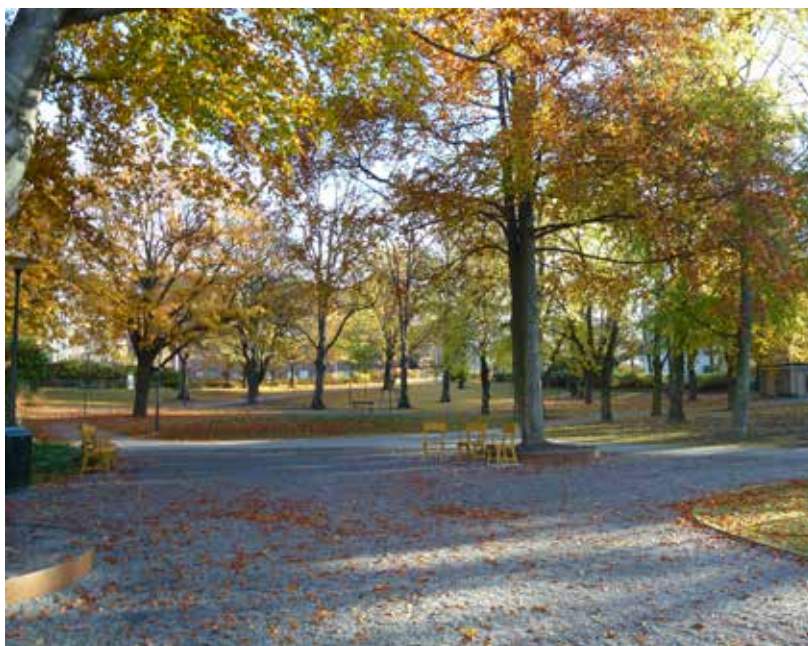

Sannolikt är parker den mest naturliga och viktigaste platsen för fysisk aktivitet i staden eller bostadsområdet (Faskunger 2007, s. 51). Men det räcker inte med en park i sig för att understödja hälsa och aktivitet. Miljöns beskaffenhet har stor betydelse (Faskunger 2007, s. 47). Estetiska egenskaper har visat sig vara viktiga för benägenheten till motion och rekreation. En svensk tvärsnittsstudie från 2005 kom fram till att personer som ansåg att de bodde i en miljö som var estetiskt tilltalande och erbjöd bra möjligheter till fysisk aktivitet var mer aktiva än andra (Faskunger 2007, s. 47).

Exempel på saker som gör en plats mer attraktiv för aktivitet kan vara träd längs promenadväg, hög upplevelse av trygghet, kuperad terräng och intressanta saker att titta på liksom slingrande stigar och intressanta stråk (Faskunger 2007, s. 47, 52). En park med inslag av skogsvegetation kan också höja attraktiviteten under förutsättning att sikten är god (Faskunger 2007, s. 50).

Att kunna se andra utöva motion och rekreation är också en viktig faktor för att man själv ska göra det (Faskunger 2007, s. 46). En park som däremot är dåligt skött och känns osäker att vistas i minskar benägenheten till aktivitet (Faskunger 2007, s. 53).

Sambandet mellan en försämring av den fysiska miljö och ökad kriminalitet och sämre förutsättningar för en trygg utevistelse är tydligt (Faskunger 2007, s. 70). Exempel på kriminalitet som har visat sig påverka viljan till utevistelse är klotter, krossade fönster, nedskräpning och personer som uppträder störande (Faskunger 2007, s. 70). För äldre hälsa är det extra betydelsefullt med en närmiljö som befrämjar fysisk aktivitet och social samvaro (Faskunger 2007, s. 10).

Oktober 2016. Tuvanparken, Sundbyberg. Bilden visar ett exempel på en parkmiljö med god överblickbarhet.

Studier har visat att äldre personer som kände sig trygga och säkra i sitt bostadsområde var fysiskt aktiva mer än dubbelt så mycket jämfört med de som angav att deras bostadsområde var otryggt (Faskunger 2007, s. 70).

Belysning är en annan viktig aspekt för trygghetskänslan. Framför allt för kvinnor är mörker ett stort hinder för utevistelse, exempelvis promenader (Faskunger 2007, s. 70). Studier har visat att tillräcklig belysning kan åtminstone delvis avhjälpa problemet (Faskunger 2007, s. 71).

En studie från 2004 fann att upprustning och förbättring av ett bostadsområdes estetiska egenskaper samt en förbättrad tillgänglighet hade en mycket positiv inverkan på de boendes vilja att promenera i närmiljön. Deltagarna i studien var fysiskt aktiva mer än dubbelt så ofta jämfört med innan förbättringen (Faskunger 2007, s. 48).

Barnens utemiljö

Utrymmet för barn och unga har minskat betydligt i dagens stadsbebyggelse och många gånger planeras inte något utrymme in alls (Boverket 2015, s. 16). Utemiljön är en viktig utvecklingsmiljö för barn och här skapas förutsättningar för deras framtida hälsa (Boverket 2015, s. 15). En utemiljö som är dåligt anpassad efter barns behov har en negativ påverkan på deras välbefinnande och ökar risken för försämrad hälsa. För att säkerställa bra villkor för barn att utvecklas och leva i tätorter och städer måste utemiljöerna tas till vara och utvecklas (Boverket 2015, s. 16).

November 2016. Bilden visar hur barn från den närliggande förskolan Blåklockan leker i Malins park. Blåklockan besöker parken flera gånger i veckan.

I detta utvecklingsarbete är det viktigt att barnens egna intressen, önskemål och kunskaper beaktas.

Under hela uppväxten är leken av stor betydelse för barns utveckling. Genom lek övas sociala färdigheter och fysiken tränas. Leken, och då framför allt lek utomhus, ger också ökat välbefinnande och möjlighet för barnet att återhämta sig mentalt. Kreativitet och fantasi utvecklas genom lek och barnet kan bearbeta tankar och känslor (Boverket 2015, s. 16). Utomhusleken innehåller mycket större mått av fysisk aktivitet än leken inomhus. Fysisk aktivitet är av stor vikt för barns kognitiva förmåga, kroppsuppfattning samt psykosociala och motoriska utveckling (Boverket 2015, s. 18). Idag minskar barns fysiska aktivitet och stillasittandet ökar, därför är det viktigare än någonsin att ta hänsyn till barnperspektivet när utemiljöerna utformas. Där barn möts uppstår lek, därför måste man se till att det finns mötesplatser för barn vid planering av miljöer där barn bor och uppehåller sig (Boverket 2015, s. 16).

Lekplatser har en särställning när man planerar för barns utemiljöer. Lekplatserna är mötesplatser där barn är tillåtna att vara, de inbjuder till lek. De signalerar att här får man leka (Paget 2015).

Barn är i regel mycket medvetna om att lekplatserna är planerade just för dem och kan uppleva att de resurser som vuxenvärlden valt att avsätta för lekplatsen avspeglas i den (Jansson 2008, s. 103). Lekplatsen blir en anledning för föräldern att gå ut med sitt barn, man får ett mål att gå till. Den är viktig som en social mötesplats, inte bara för barn utan också för vuxna (Paget 2015).

Sträckan från hemmet till lekplatsen är avgörande för hur ofta man besöker den. Avståndet till lekplatsen måste vara kort för att föräldern ska våga släppa ut sitt barn. Det handlar också om att det ska vara lätt att ta sig till lekplatsen. Barn orkar inte gå så långt. Tidigare har det funnits en regel som slog fast att alla skulle ha en lekplats inom 50 meter från bostaden (Paget 2015).

Sambandet mellan utemiljöns kvalitet, i form av välplanerade lekytor och grönska, och mängden tid som spenderas där är tydlig. Kombinationen av lekfull rörelse och naturkontakt har särskilt hälsofrämjande effekter (Boverket 2015, s. 20). Anledningarna till detta är flera. Bland annat beror det på att naturmiljön ofta erbjuder kvaliteter som är viktiga. Detta kan exempelvis vara variation, sol/skugga, rumslighet och påverkbarhet. Just påverkbarhet är extra viktigt, exempelvis att det finns saker att bygga med (Paget 2015). Lek i anslutning till natur kan också göra att leken blir mer flexibel och lektemat och de barn som ingår snabbt kan skifta. Leken ger ofta ett högt mått av fysisk aktivitet och en snabb mental rörlighet hos barnen (Mårtensson, Jensen, Söderström & Öhman 2011, s. 62).

METOD

Metod

Medborgardialogen i detta examensarbetet är en fortsättning och utveckling av medborgardialogen Parklek. I parklek (Sundbybergs stad, 2012) föreslås en ytterligare dialog för att kartlägga hur Malins park används. Illustrationen till höger visar hur vårt arbete har delats upp i två dialogsteg samt att dessa två steg interagerar med inventering, analys och teori. Genom att göra avvägningar och reflektioner utifrån dessa delar utarbetades ett planprogram.

Följande metoder har använts i medborgardialogen: Öppet hus, Enkät, gåtur och workshop. Öppet hus användes för att få en första generell bild av invånarnas synpunkter. Enkät valdes för att ge invånarna ett alternativ till att besöka öppet hus och för att inhämta skriftliga synpunkter som därigenom är enklare att dokumentera jämfört med muntliga synpunkter. Gåtur valdes som metod för att engagera målgruppen äldre barn. För att fördjupa dialogen och engagera invånarna på ett mycket konkret sätt genomfördes också två workshops där deltagarna själva fick utarbeta en övergripande struktur för parkens utformning.

Platsstudier

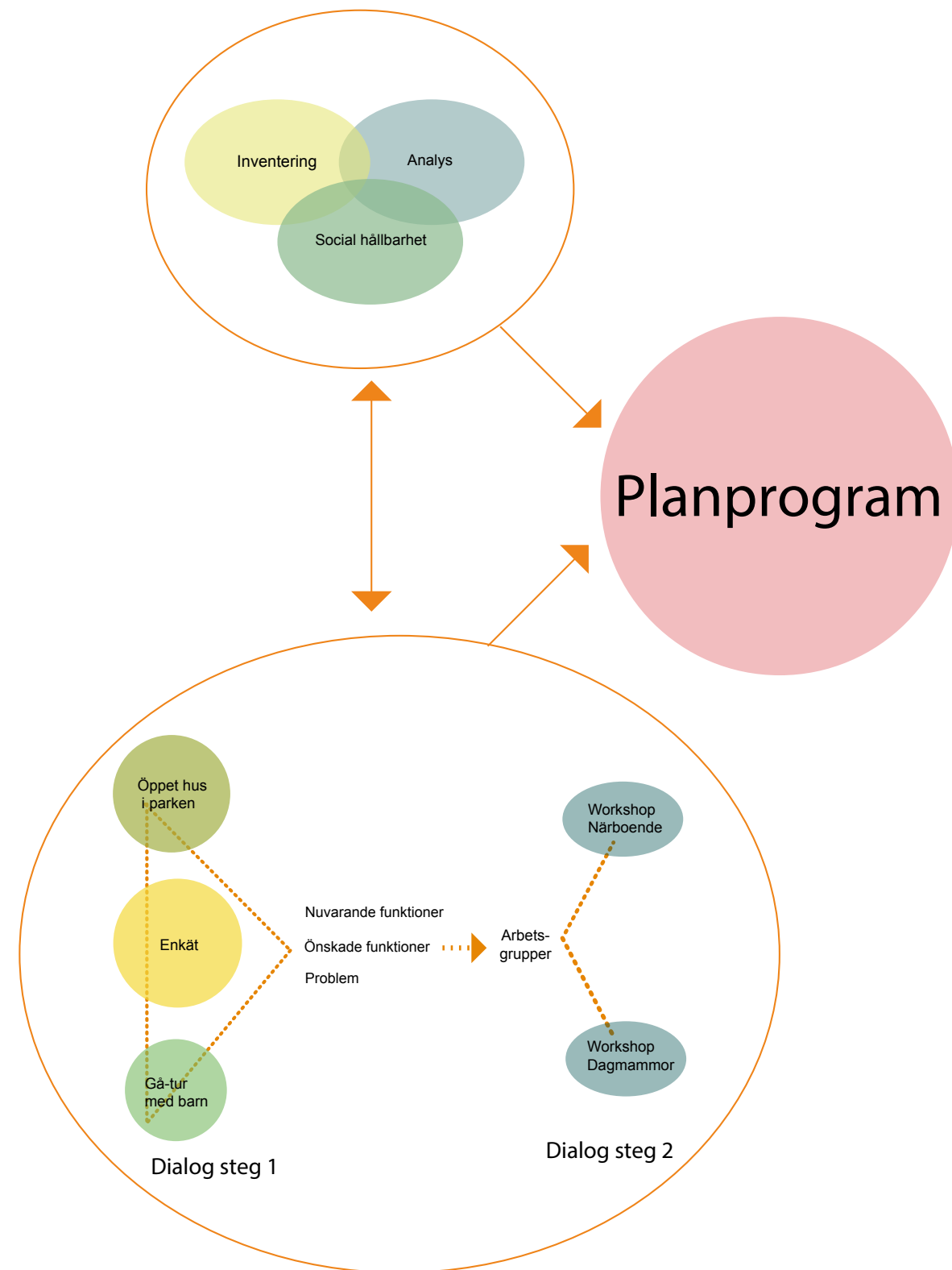
För att få en samlad bild av parkens fysiska strukturer och se den i sitt sammanhang gjordes en övergripande inventering med avseende på aspekter som topografi, siktlinjer, sol och skugga, vegetation, markmaterial och slitage. Inventeringen utfördes vid ett flertal tillfällen, under olika tider på dygnet och olika väderförhållanden.

Vidare gjordes en närområdesanalys baserad på Kevin Lynch (1960) uppdelning av stadens fysiska element genom att kartlägga viktiga målpunkter, barriärer, stråk samt omgivande områden. Vi identifierade dessa element genom att göra observationer, genom att vi rörde oss i området och genom samtal under dialogen. Resultat från platsstudierna användes i programarbetet.

Medborgardialog

Dialogprocessen innebar att flera olika metoder kombinerades för att på så vis täcka in olika former av delaktighet och nå flera olika målgrupper. Arbetet med medborgardialogen delades upp i två delar, som kallas *Dialog steg 1* och *Dialog steg 2*.

Det första steget i medborgardialogen, steg 1, innefattade tre olika delar; öppet hus, enkät och gåtur. Det två första momenten, öppet hus och enkät planerades och utfördes i samarbete med Sundbybergs stad. Den ursprungliga tanken var att detta steg i dialogen endast skulle innefatta öppet hus och enkät. Men efter de båda momenten var slutförda visade det sig att en viktig målgrupp saknades; barn i åldrarna 9-19 år.

Illustrationen visar medborgardialogens uppbyggnad och hur denna i kombination med inventering, analys och teorier inom social hållbarhet leder fram till planprogrammet.

Syftet med Dialog steg 1 var att uppnå en övergripande förståelse för parkområdet och vilka behov som fanns på platsen. Målet var att besvara examensarbetets fråga ett och två; *Hur använder och upplever invånarna i Ör Malins park?* och *Vilka önskemål har invånarna med avseende på funktioner och användning av Malins park?* Avsikten med Dialog steg 1 var också att täckta in de två första nivåerna på modellen för delaktighet (se sid. 15); *information* och *konsultation*. Även den tredje nivån, *dialog*, berördes under öppet hus och i viss mån också genom gåturen.

Steg två i dialogen innebar en fördjupning och bearbetning av resultatet från Dialog steg 1. Dialog steg 2 bestod av två workshops som genomfördes för att kunna besvara frågeställning nummer tre; *Hur kan invånarna påverka utformningen av Malins park?* Genom Dialog steg 2 kunde *samarbete* uppnås, det vill säga nivå fyra på modellen för delaktighet. Även nivå tre, *dialog*, omfattades eftersom flera av deltagarna på workshopen också varit aktiva på öppet hus och diskussionerna från detta tillfälle återkom i samband med workshopen.

Dialog steg 1

Här följer en redogörelse för de tre olika delarna som ingick i det första steget av medborgardialogen.

Öppet hus

Öppet hus genomfördes i samarbete med Stadsledningskontoret, Sundbybergs stad, genom landskapsarkitekt Håkan Blanck. Kommunens önskan var att genomföra vad som närmast kan liknas vid det som de Laval (1999, s. 17) beskriver som "öppet hus" eller "drop-in". Detta kan vara en bemannad lokal där man ställer ut befintligt utredningsmaterial och dit allmänheten är välkommen

för att fråga, ge förslag och diskutera (de Laval 1999, s. 17). Metoden valdes eftersom den passar bra i inledningen av ett projekt och för att den kan väcka intresse hos många (de Laval 1999, s. 21). Fördelen är också att man kan nå många som inte annars hade engagerat sig (de Laval 1999 s. 17).

Allmänheten bjöds in till öppet hus genom affischering på flera platser i Hallonbergen centrum, på biblioteket i Hallonbergen, i Förvaltarens kundcenter, i Örs centrum och i Malins park. Eftersom gruppen ungdomar kan vara svåra att nå kontaktade vi även Kulturama i Hallonbergen centrum och bad dem att affischa i deras lokaler. Vi annonserade också i trappuppgångarna till de flerbostadshus som angränsar till parken.

Sammanlagt sattes cirka 35 stycken affischer upp. Kommunen berättade om tillfället på sin hemsida och sin facebookside.

På affischen informerades om att det skulle finnas fika. Detta kan betraktas som en yttre motivation, det vill säga en belöning (Ejlertsson 2014, s. 40). Det finns en risk att det kan locka personer som annars inte skulle engagera sig, och det i sin tur kan påverka undersökningsresultatets trovärdighet (Ejlertsson 2014, s. 40). Ett fikabord kan dock sända viktiga signaler om vilken stämning man vill ska prägla mötet (Ranger & Westerberg 2004).

Vi valde att genomföra öppet hus på plats i parken eftersom detta skulle locka flest personer ur den målgrupp som berörs mest, det vill säga närboende. Fredagen den 30/9-16 och lördagen den 1/10-16, var vi tillsammans med landskapsarkitekt Håkan Blanck i parken mellan klockan 10-15. Öppet hus förlades till en vardag och en helgdag eftersom det är viktigt att tiderna anpassas så att allmänheten ges möjlighet att delta (de Laval 1999, s.21).

Det är en fördel om utredningsmaterial och kartmaterial finns tillgängliga (de Laval 1999, s. 21). Eftersom arbetet med parkens nya utformning precis var i uppstartsfas fanns inte mycket utred-

ningsmaterial, men vi använde oss av kartor och ortofoto över parkområdet och dess omgivningar som stöd för samtalen (de Laval 1999, s. 21). Bland annat hade vi med kartor över kommunens stadsutvecklingsstrategier med föreslagen markanvändning (se sid. 7, 8). Det fanns även möjlighet för oss och besökarna att göra markeringar direkt på kartorna. Vi berättade muntligt för besökarna om kommunens framtida planer för området.

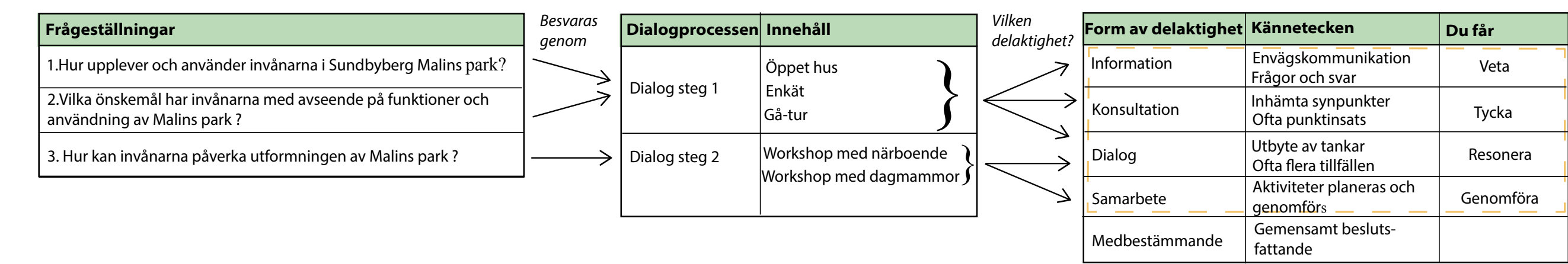
Genom minnesanteckningar dokumenteras deltagarnas synpunkter (de Laval 1999, s. 21). Som stöd för dessa anteckningar använde vi en modifierad version av den enkät som delats ut några dagar tidigare. Där kunde vi kryssa i personuppgifter och ett mindre antal huvudrubriker användes som vägledning för samtalet.

Öppet hus kombineras lämpligen med andra metoder för att nå allmänheten (de Laval 1999, s.21).

Enkät

Som ett komplement till öppet hus tog vi fram en enkät (se sid 22). Syftet med enkäten var att väcka ett personligt engagemang. Den som får en enkät i brevinkastet ska uppleva sig lite mer personligt tilltalad och i bästa fall komma till öppet hus. Samtidigt var det också ett sätt att försöka få en så demokratisk process som möjligt. Vi ville ge så många som möjligt tillfälle att uttrycka sina åsikter, eftersom det inte passar alla att komma och prata direkt.

Enkäterna delades ut i brevinkasten i de flerbostadshus (hyresrätter och bostadsrätter) som gränsade direkt till parken. Utdelningen skedde den 23/9-16. För att stärka kopplingen mellan öppet hus och enkäten skedde utdelningen samtidigt som öppet hus annonserades i trapphusen. Sammanlagt delades 400 enkäter ut. I informationstexten på enkäten upplystes det om möjligheten att lämna den i en plastficka på anslagstavlan i trapphuset alternativt komma till öppet hus och lämna enkäten direkt till oss.

Figuren visar hur frågeställningarna 1-3 kopplas till dialogprocessen och hur de i sin tur förhåller sig till form av delaktighet. Genom Dialog steg 1 och 2 uppnås *samarbete*.

Tiden mellan utdelning och inhämtning av enkäter var kort, drygt en vecka, detta för att enkäten skulle hållas aktuell hos mot tagaren och inte glömmas bort.

För att konstruera enkäten användes Google Drives enkätverktyg. Enkäten utformades i samarbete med en kommunikatör på Sundbybergs stad. Som stöd för utformningen av enkäten användes boken *Enkäten i praktiken* av Göran Ejlerstsson (2014).

I början av enkäten fanns en introduktionstext där informanten uppmanades att lämna sina åsikter om parken. En bild från Malins park lades in för att stärka kopplingen mellan parken och enkäten.

Om informanten känner tillit till enkätavsändaren ökar svarsfrekvensen (Ejlertsson 2014, s. 29). På enkäten fanns därför kommunens logotype som är en välkänd symbol för de flesta Sundbybergare.

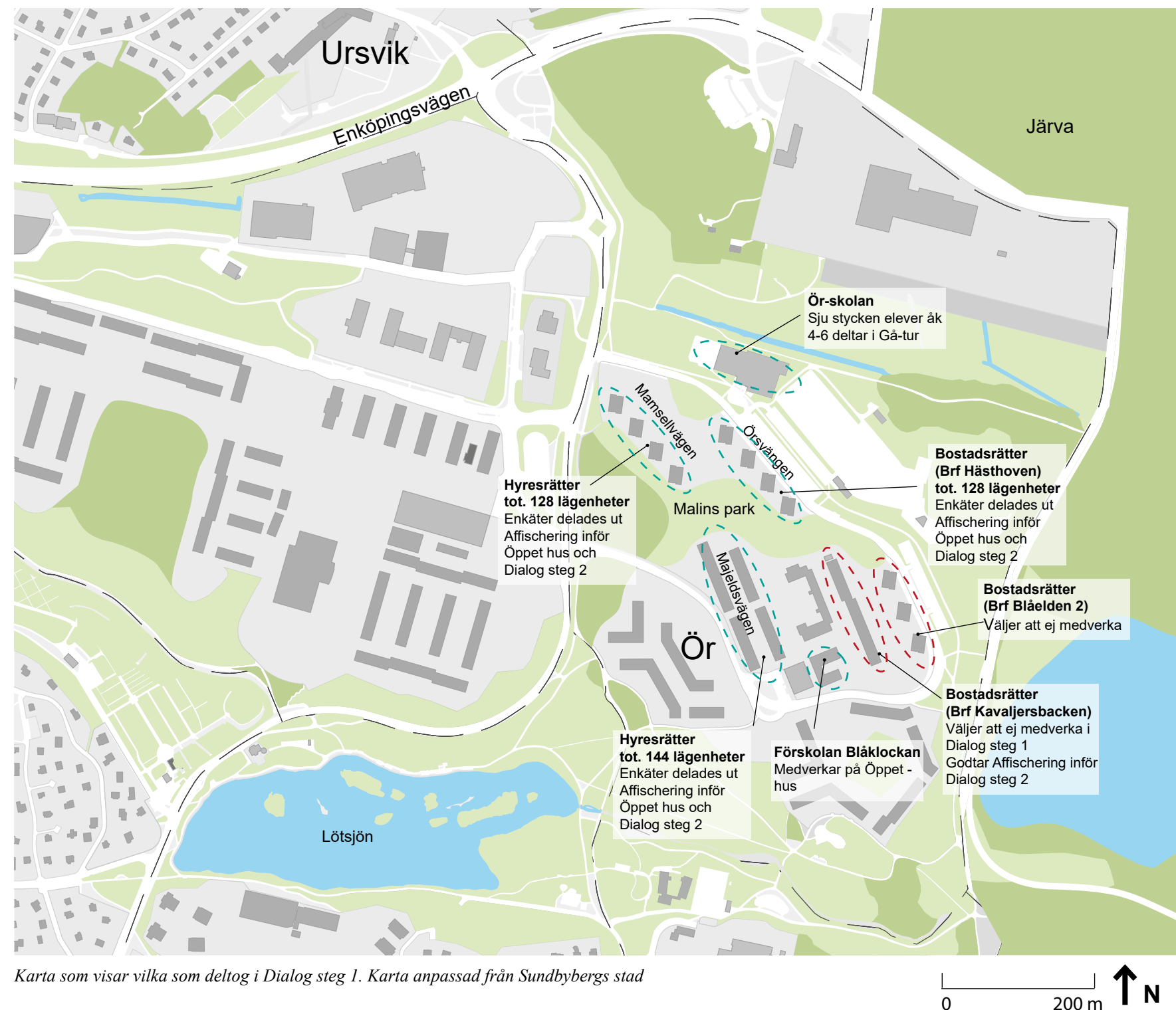
Enkäten utformades som en kvalitativ undersökning eftersom vi inte var intresserade av statistiskt signifikanta synpunkter utan vi ville få en så bred bild som möjligt av hur parken fungerar och vilka behov som fanns. Formuläret bestod av flervalsfrågor och öppna frågor. Det kan vara svårt att tolka svaren på öppna frågor och det finns risk att många väljer att inte svara eftersom det tar längre tid och kräver större ansträngning. Vi valde ändå att ha öppna frågor eftersom dessa kan höja motivationen att delta och samtidigt ge mer nyanserade svar (Ejlertsson 2014, s. 41)

I enkäten fanns också bakgrundsfrågor eftersom vi ville få en uppfattning om vilka grupper som valt att svara på enkäten (Ejlertsson 2014, s. 86).

Gåtur med barn

Efter öppet hus i parken och insamling av enkäter uppmärksammades att det saknades synpunkter från barn i åldrarna 7-12 år. Vi valde att arrangera en gåtur eftersom detta kan ge spontana reaktioner och associationer. Rektor Anna Collins Gustafsson på Örskolan kontaktades för att ordna ett möte med barn i passande åldern. Barnen valdes ut av rektorn. Totalt deltog fem barn i åldrarna 11-12 år. Fyra pojkar och en flicka.

När man jobbar med barn är det viktigt att det inte drar ut på tiden de kan inte fokusera så länge (de Laval 1998, s3). Turen måste vara anpassad för barn med korta instruktioner och korta uppgifter. För att få en bra struktur på mötet och för att gåturen inte skulle dra ut på tiden så bestämdes en rutt med fem stopp på vägen (de Laval 1998, s. 3). Gåturen inleddes med en kort genomgång för att barnen skulle vara förberedda på hur det skulle gå till. Efter sista stoppet hade vi en gemensam genomgång av upplevelserna för att få en nyanserad bild av området och lyfta fram olika synpunkter och intressen (de Laval 1998, s 3). Som avslutning fick barnen fylla i enkäten för att få deras synpunkter med i enkätresultaten.

Karta som visar vilka som deltog i Dialog steg 1. Karta anpassad från Sundbybergs stad

Tyck till om Malins park i Ör!

Hur vill du att Malins park ska se ut ? Vad vill du göra i parken? Berätta!

Genom denna enkäten samlar vi in åsikter om hur Malins park kan göras bättre. Fyll i enkäten och lämna den i plastfickan som hänger på anslagstaveln innanför porten. **Senast lördag den 1/10 kl 16.** Du kan också lämna enkäten direkt till oss under parkforumet den 30/9 och 1/10 kl 10.00-15.00.

Tack för ditt engagemang!

Var bor du?

- ☐ Mindre än 5 minuters promenad från Malins Park.
- ☐ 6-15 minuters promenad från Malins park.
- ☐ Mer än 15 minuter från Malins park.

Hur gammal är du?

☐ 0-9 år	☐ 26-55 år
☐ 10-15 år	☐ 56-70 år
☐ 16-25 år	☐ Över 70 år

Är du?

- ☐ Kvinna
- ☐ Man
- ☐ Annat

Bor du i hyresrätt eller bostadsrätt?

- ☐ Hyresrätt
- ☐ Bostadsrätt

Tycker du att det är lätt att hitta till Malins park?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

Hur ofta besöker du Malins park?

- ☐ Varje dag
- ☐ 1-3 gånger i veckan.
- ☐ Mindre än 1 gång i veckan.
- ☐ Aldrig

Hur använder du parken idag?

- ☐ Spelar på bollplanen.
- ☐ Jag/mina barn leker i lekparken.
- ☐ Grillar
- ☐ Rastar hunden.
- ☐ Använder sittplatserna.
- ☐ Annat .....

Upplever du att Malins park är trygg?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Om nej, kan du beskriva varför? .....
- .....
- .....

Jag gillar Malins park för att...

.....

.....

.....

Jag gillar INTE Malins park för att...

.....

.....

.....

Det här önskar jag att det fanns i Malins park...

- ☐ En mångfald av träd, buskar och blommor att njuta av.
- ☐ Tystnad och lugn.
- ☐ Att det finns en naturlig karaktär t.ex. skog eller äng.
- ☐ Bra lekplats.
- ☐ Mycket folk, liv och rörelse.
- ☐ Möjlighet till underhållning t.ex. parkteater.
- ☐ Stora gräsytor.
- ☐ Grillplats
- ☐ Boulebana
- ☐ Annat .....

Dialog steg 2

Under öppet hus-dagarna gavs det möjlighet för besökarna att anmäla sitt intresse för att ingå i en grupp vars syfte var att fortsätta diskutera och arbeta med parkens utveckling. För att de personer som inte besökte oss under öppet hus skulle få samma möjlighet att delta i det fortsatta arbetet satte vi upp anslag i samma port-uppgångar vilka vi tidigare affischerat i. Vi annonserade även i parken och i Hallonbergen centrum. Sundbybergs stad lade också ut informationen på sin webbplats. Eftersom resultatet av Dialog steg 1 visat att speciellt seniorer upplevde att parken inte kunde erbjuda dem passande funktioner så gjordes också ett extra utskick till pensionärsföreningar i Sundbyberg.

Dialog steg 2 utformades som en workshop där deltagarna fick diskutera och bearbeta informationen som framkommit genom öppet hus och enkäten. Syftet med Dialog steg 2 var att var att skapa en mer konkret och direkt form av delaktighet, jämfört med Dialog steg 1. Syftet var också att få en fördjupad kontakt med invånarna och en möjlighet att diskutera resultatet av föregående dialogsteg.

Målet med Dialog steg 2 var att generera ett antal förslag för parkens övergripande utformning. Två workshopträffar arrangerades. Vid den ena träffen deltog personer boende i Sundbyberg och i närheten av Malins park. Totalt medverkade sju personer vid detta tillfälle. Fyra av dessa hade anmält sig under öppet hus och ytterligare tre personer tillkom efter annonseringen. Vid den andra träffen medverkade tre stycken dagmammor. Vi kom i kontakt med dagmammorna genom öppet hus och förstod då att de var en viktig användargrupp av parken. Workshopen med närbo-

ende pågick under tre timmar på en vardagskväll. Det hade varit bra om den kunde vara längre men vi bedömde att det skulle vara svårare att locka deltagare om de behövde avsätta mer av sin tid. Workshopen med dagmammor pågick under två timmar på en vardagsförmiddag.

Metod för workshopen

Workshopen utformades med utgångspunkt i workshopen *Den levande platsen* som tagits fram av Gehl Arcitects (u.å). Målet med workshopen var att deltagarna skulle utarbeta en övergripande struktur för utformningen av parken.

Workshopen valdes eftersom den är speciellt utformad för att användas i stadsutvecklingsdialoger. Den har tidigare använts av bland andra Borås -och Göteborgs kommun. Workshopen baseras på proffessor Jan Gehls närmare 40-åriga forskning om sociala aspekter i stadsplanering.

Det främsta syftet med Gehls workshop är att sätta människorna och deras behov i centrum i planeringen. För att en stad ska bli levande, attraktiv, hållbar, hälsosam och trygg krävs det att det mänskliga livet alltid kommer i första hand. Gehl menar att man måste utgå från dem man planerar för; vilka är deras behov och vilka önskningar och utmaningar finns det ? (Gehl Architects u.å, s. 9).

Den ursprungliga Workshopen består av tre delar; *Liv*, *Rum* och *Hus* (Gehl Architects s. 9). Workshopen modifierades något för att passa våra förutsättningar. Bland annat togs delen *Hus* bort eftersom det inte ska planeras några hus i parken. Vår workshop utgjordes av tre uppgifter som bygger på varandra: *Vision*, *Liv* och *Rum*. Workshopen inleddes med att vi presenterade oss själva. Därefter

berättade vi övergripande om kommunens planer för Malins park. Vi redogjorde också för workshopens disposition och syfte. Deltagarna fick även presentera sig själva.

Workshopens första uppgift var *Vision*. Därefter följde en presentation av resultatet från Dialog steg 1. Denna ordning valdes för att deltagarna inte skulle påverkas av resultatet från Dialog steg 1 under visionsuppgiften. Nästa uppgift som följde var *Liv* och därefter uppgiften *Rum*. Efter detta fick deltagarna presentera sina förslag för varandra. Workshopen avslutades med en kort diskussion och summering. Nedan följer en detaljerad beskrivning av de olika momenten i workshopen.

Uppgift Vision

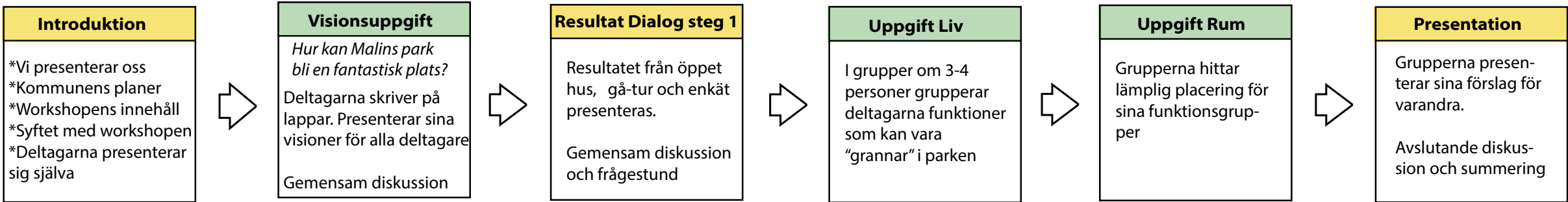
I denna första uppgift uppmanades deltagarna att skriva ner sina visioner för Malins park. Frågan som ställades var "Hur kan detta bli en fantastisk plats". Deltagarna uppmanades att tänka fritt och visionärt.

Uppgiften passade bra som inledning av workshopen eftersom det var ett bra sätt att få deltagarna att börja tänka efter och framföra sina åsikter. Syftet med visionsuppgiften var också att få workshopen att präglas av en positiv anda och att visionerna skulle ligga till grund för de kommande två uppgifterna.

Visionsuppgiften sammanfattades med att alla fick berätta för varandra vad de skrivit och förklara hur det tänkte.

Uppgift Liv

Inför uppgiften *Liv* berättade vi om resultatet av enkäten, öppet hus och gå-turen. Resultatet hade kategoriserats som "Nuvarande

Figuren visar arbetsgång och upplägg för workshopen

funktioner "Önskade funktioner" samt "Problem och utmaningar".

Deltagarna delades in i två grupper med tre respektive fyra personer i varje grupp. Att det var få personer i varje grupp innebar att det fanns en möjlighet för samtliga gruppmedlemmar att komma till tals.

I uppgiften Liv uppmanades deltagarna att gruppera ihop funktioner som skulle kunna vara "grannar" det vill säga ligga i anslutning till varandra. Målet för grupperna var komma fram till max fyra olika kluster av funktioner. De uppmanades att ha visionerna från första uppgiften i åtanke. Deltagarna var fria att ta bort funktioner som de ansåg onödiga eller opassande samt att lägga till egna funktioner. De kunde också multiplicera funktioner så att de återkom på flera platser om man ansåg att behovet fanns.

Det främsta syftet med uppgiften var att deltagarna skulle beakta möjliga interaktioner och konflikter mellan funktionerna. Eftersom deltagarna inte behövde ta hänsyn till parkens befintliga förutsättningar kunde de förhålla sig friare. Uppgift Liv var också en metod för oss att försöka utvärdera och verifiera resultatet från Dialog steg 1. Genom att deltagarna kunde modifiera funktionerna fick vi en indiaktion på hur vår tolkning av resultatet från Dialog steg 1 stämde överens med deras uppfattning.

Uppgift Rum

I uppgiften rum uppmanades deltagarna att hitta lämplig placering i parken för sina olika funktionskluster. Varje grupp tilldelades ett ortofoto (A1) över parkområdet. Deltagarna placerade ut post-it lappar eller ritade direkt på kartan. De uppmanades att ha problemen och utmaningarna som tidigare presenterats i åtanke när de gjorde detta.

Målet med uppgiften var att deltagarna skulle komma fram till en övergripande struktur för parkens utformning där man tar hänsyn till parkens befintliga förutsättningar. Som avslutning presenterade grupperna sina förslag för varandra.

Workshop med dagmammor

Under öppet hus-dagarna träffade vi dagmamman Susanne Ahlborg som bott i Ör under många år. Hon berättade för oss att hon går till Malins park varje dag med sina dagbarn och att det finns ytterligare tre dagmammegrupper som besöker parken en eller två gånger i veckan.

Eftersom dagmammegrupperna besöker parken ofta valde vi att göra en separat arbetsgrupp med dem då vi såg en möjlighet till att få djupare dialog om just barnens behov.

Mötet med dagmammorna genomfördes under deras arbetstid med dagbarnen. Workshopmetoden anpassades något eftersom vi hade mindre tid med dagmammorna jämfört med det första workshop tillfället. Visionsuppgiften modifierades på så vis att istället för att skriva på lappar så fördes en gemensam diskussion. Uppgifterna Liv och Rum slogs ihop till en uppgift där delta-

garna direkt fick placera ut post-it lappar på ett ortofoto av parken.

Platsstudier

För att få en förståelse för platsens fysiska struktur och kvalitéer har aspekter som topografin, soliga lägen , vegetation, nyttjande av olika platser, områdesindelning, stråk och barriärer analyserats. Parkens närområde har även analyserats i en större skala för att förstå dess kopplingar till närliggande platser.

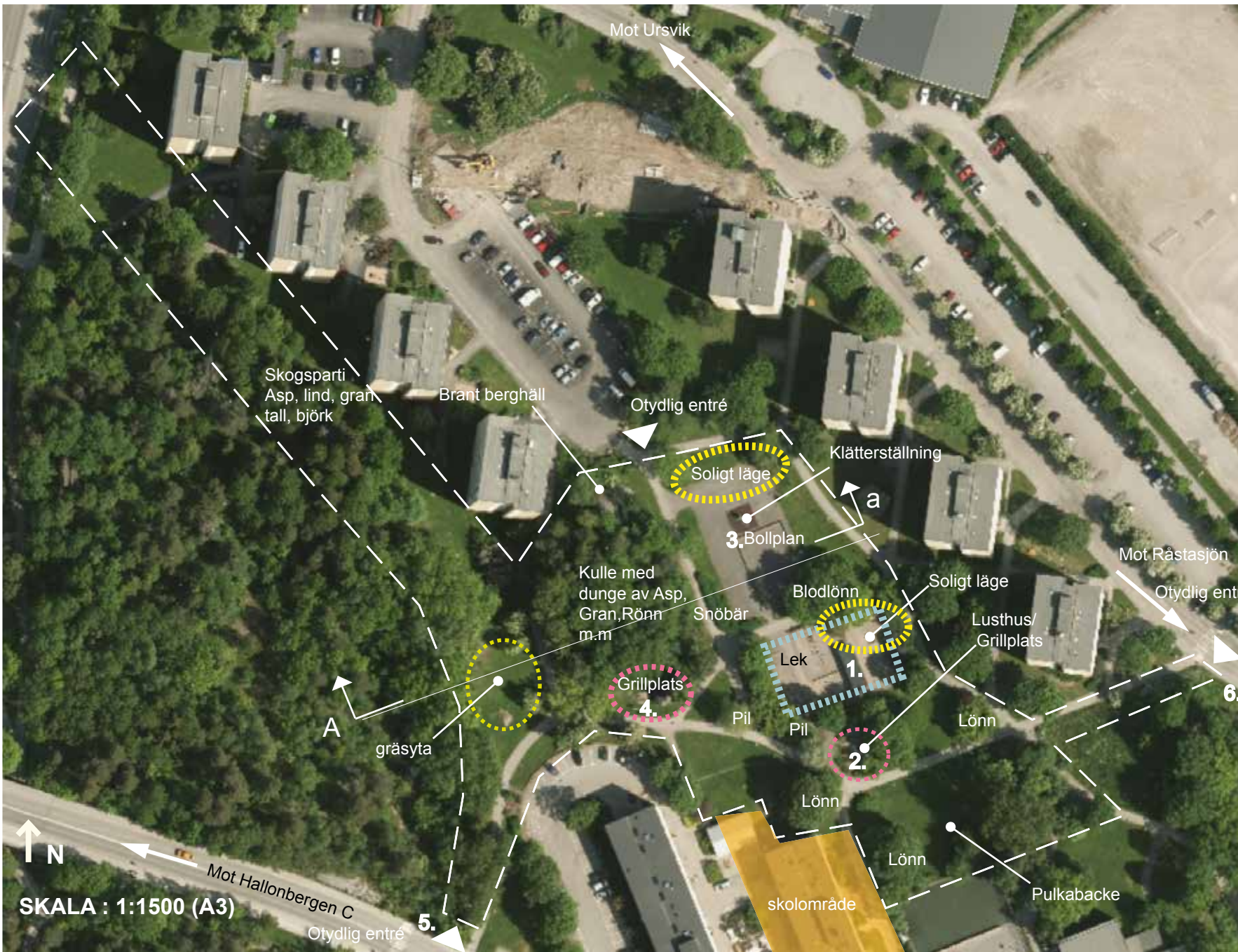
Inventering och värdering

Bostäderna närmast Malins park består på den norra sidan av åtta stycken punkthus, i gult tegel, som är nio våningar höga. På de högre partierna på andra sidan om parken ligger lamellhuslängor, tre eller fyra våningar höga, med putsade fasder. Husen är byggda i mitten av sextiotalet och punkthusen är placerade så att de följer landskapet med öppna gårdar som flyter ihop med parken. Väster om parken finns bevarad skog med trädarter som tall, gran, asp, lind, och björk. I parken finns ett antal stora, uppvuxna lönnar som bidrar till en lummig och grönskande karaktär och vackra höstfärger, men de gör även platsen skuggig, mörk och mindre öppen. De gamla pilarna ger däremot ett ljust intryck och fin grönska.

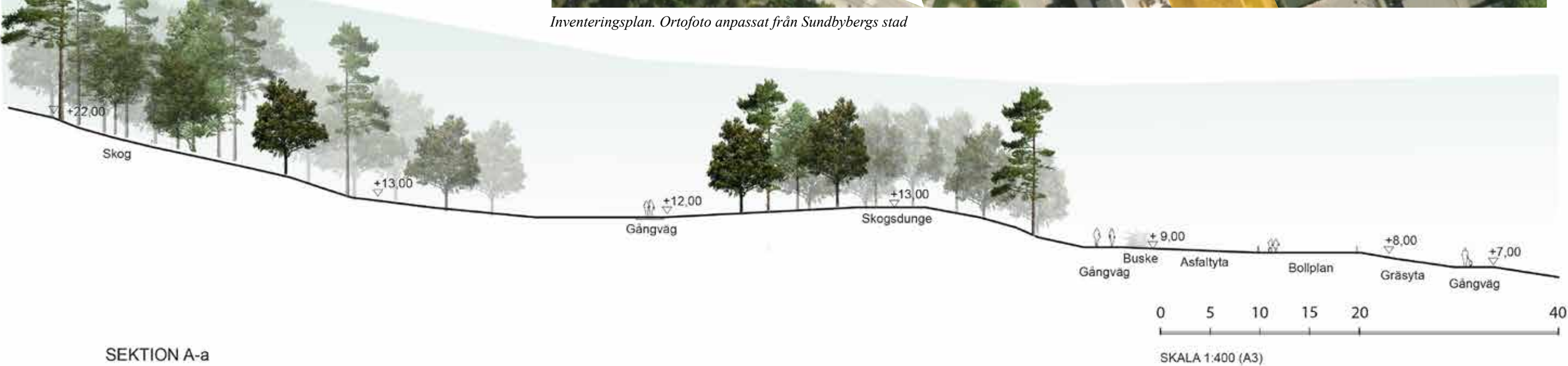
När man kommer in i parken från söder har man skog på sin vänstra sida och lamellhusen på den högra. Man ser inte så långt framåt eftersom en skogsdunge skymmer sikten ner mot den större delen av parken. Skogsdungen ligger på en höjd och träden står tätt. På den södra sidan av skogsdungen finns en öppen gräsyta med bänkar och en grill. Intill grillplatsen finns några gamla ginalalönnar.

Gräsytorerna i parkens södra del utgörs av slänter där en av dem används som pulkabacke på vintern. På ena sidan om lekparken ligger en grillplats med ett lusthus där man kan sitta under tak. Där finns även bänkar och bord. Grillplatsen omges delvis av buskar.

I lekparken finns lekutrustning som gungor, klätterställning för mindre barn, en liten klätterställning för äldre barn och en linbana. I lekplatsen finns sittplatser med bänkar och ett tak. Det finns en bollplan med sarg och underlag av asfalt.

Inventeringsplan. Ortofoto anpassat från Sundbybergs stad

1. Parkens lekplats

Parkens lekplats har en rektangulär form. Markbeläggningen är asfalt och som fallskydd under rutschkana och gungor finns sand. Lekutrustningen är främst anpassad till barn i åldrarna 3-7 år. Mot öster ramas lekplatsen in av ett högt buskage av häggmispel. Detta i kombination med ett förråd på samma sida försämrar utblickbarheten.

Lekplatsens utrustning är i varierade skick och skötseln upplevs eftersatt. Det finns klotter få flera ställen, bland annat på förrådet och den längsgående betongmuren. Det stora väderskyddet med plåttak gör platsen mörk. Under väderskyddet finns två bänkbord, även dessa är slitna.

2. Asfaltsytan med bollplan

Den stora öppna asfaltsytan med bollplan ligger centalt i parken. Bollplanen har en låg sarg av trä. Den är sliten och trasig. Bakom bollplanen finns en klätterställning för äldre barn. Under våra besök i parken ser vi aldrig att den används. Mot sydväst kantas asfaltsytan delvis av en snöbärshäck. Häcken bildar en gräns mot gångvägen. I buskarna finns gångar och små hålrum som förskolebarnen leker i. Asfalten och kantstenen av betong är delvis trasig. Det finns buskhäckar i parken med varierande höjder upp till cirka två meter. De täta buskarna skapar barriärer och delar av parken på flera ställen. De högre buskarna bidrar till skugga och hindrar utblickar.

Skogsdungens grönska som skymtar till höger i den nedre bilden bildar en tät vägg mot gångvägen.

3. Grillplats med lusthus och stationär grill

Den här platsen har blivit ett tillhåll. Lusthuset är klotttrat och här finns brännmärken, skärp och fimpas. Grillen har använts som papperskorg. I bakgrunden syns spirea som är hårt klippt. Marken är ojämn och markbeläggningen utgörs av en blandning av smågatssten och grus. Grillplatsen med lusthus har en bra placering i parken i anslutning till lekplatsen. Här ges möjlighet att betrakta leken med lagom avstånd.

5. Vy från väster.

Till vänster i bild syns skogsdungen som ligger på en kulle i parken. Till höger i bild syns en grupp med rysklönn som är i delvis dåligt skick. På bänken intill trädgruppen finns en bänk som nyttjas ofta. De höga granarna som kantar gångvägens östra sida gör att vägen blir mörk och kan upplevas otrygg.

7. Entré från söder

Parkens entré från söder är otydlig. Till vänster syns skogspartiet som i denna del till stor del utgörs av flera uppvuxna grupper av asp blandat med aspsly. Här finns också flera stora granar och enskilda tallar.

4. Grillplats söder om skogsdungen.

Även denna grillplats är sliten. Färgen på bord och bänkar flagnar. Också här finns klotter och brännmärken på möblerna. Till vänster syns en hemmasnickrad soffa. Bänkborden står på en ojämn och icke avgränsad ytan med grus. I bakgrunden syns skogsdungens vegetation som i den här delen utgörs av mycket sly.

6. Vy mot nordväst.

Till vänster i bild skymtas skogen. En av parkens styrkor är närheten till skogen och den naturkänsla som det medför. Området mellan Mamsellstogens hus och skogen upplevs som en "baksida". Under våra besök i parken ser vi aldrig någon som vistas här. I skogen finns dock stigar och kojor i skogen vittnar om att den används.

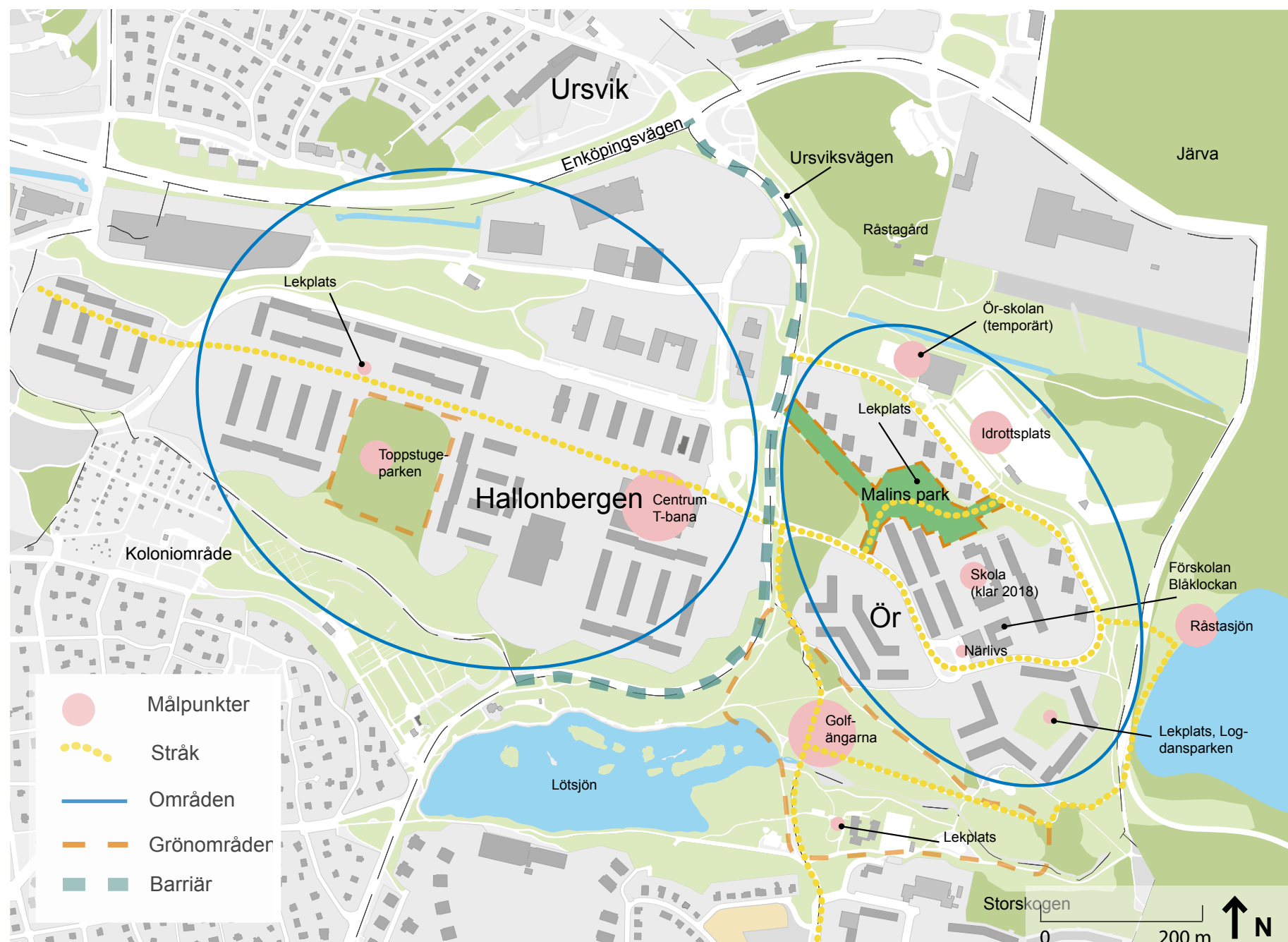

8. Entré från väster

Entrén är otydlig och anspråkslös. Området till höger i bild har efter-satt skötsel och dålig överblickbarhet. Träden till vänster i bild har stammats upp och därmed blir överblickbarheten bättre. Buskarna är hårt klippta och i varierande kondition. Bänkbordet har sannolikt flyttats hit av parkens besökare.

Närområdesanalys

Kartan visar betydelsefulla målpunkter för invånarna i Hallonbergen och Ör. Dessa målpunkter framkom under dialogen.

Golfängarna är ett stort sammanhängande parkområde söder om centrala Ör. Här finns bland annat lekplatser och gym. Parken är ett mycket omtyckt och viktigt rekreationsområde för invånare i både Hallonbergen och Ör.

Toppstugeparken som ligger i Hallonbergen besöks nästan uteslutande av invånarna i Hallonbergen. Bor man i Ör går man inte hit.

Idrottsplatsen liksom Ör-skolan är självklara målpunkter. När man går från Hallonbergen centrum till idrottsplatsen och Ör-skolan, passerar man genom Malins park. Örskolan är temporärt lokaliserad strax norr om Malins park, i väntan på att en ny skola byggs centralt i Ör. På Örskolan går elever från årskurs ett till sex och skola rymmer även fritidsverksamhet. Malins park i sin tur kan komma att bli en viktig målpunkt för eleverna, speciellt fritidsverksamheten kan nyttja parken.

Genom Hallonbergen sträcker sig ett stråk över till Ör. Stråket följer Ör-svängen.

Ursviksvägen utgör en betydande barriär mellan Hallonbergen och Ör. Från Hallonbergen centrum ansluter en bro som leder över Ursviksvägen till Ör.

Stadsdelarna Hallonbergen och Ör har delvis olika karaktär och uppfattas som två olika områden.

Medborgardialog

Här följer resultatet av medborgardialogens olika delar.

Dialog steg 1

Dialog steg 1 bestod av tre olika delar; öppet hus, enkät och gåtur.

Öppet hus

Ett stort antal människor kom och besökte oss under öppet husdagarna. Under fredagen deltog cirka fyrtio personer och under lördagen cirka sextio personer.

Fram växer en bild av ett mycket omtyckt område. Människorna som bor i Ör trivs här. Stadsdelen uppfattas som lugn och grön. Många har bott här sedan området var nybyggt på 60-talet. Samtidigt pågår ett generationsskifte där unga flyttar in och bildar familj.

Vi upplever att de boende i närheten av parken har god inblick i hur parken fungerar och vilka behov som finns.

Malins park beskrivs av många som lummig och grön. Ör-borna tycker om de stora träden och den avskilda känslan. De som bor i närheten uppskattar att ha ett grönområde i nära anslutning till sin bostad och Malins park blir för många ett substitut till bostadsgården.

Lekplatsen används flitigt av de närboende. En annan viktig användargrupp av lekplatsen är den närbelägna förskolan Blåklockan, som är här flera gånger i veckan eftersom deras egna förskolegård är liten. Även en grupp dagmammor vistas parken mycket.

Många av besökarna tycker att parken och framför allt lekplatsen är sliten och bortglömd. Linbanan är mycket uppskattad både av vuxna och barn, som dessutom gärna nyttjar den tillsammans. Gungorna används också mycket men flera personer anser samtidigt att de är för många gungor, att de upptar för mycket plats.

Något som efterfrågas är lekutrustning anpassad för lite äldre barn. Det finns inte heller tillräcklig lekutrustning för de allra yngsta. Bollplanen används ibland av förskolan och dagmammegrupperna. Här spelar man bland annat bandy. Den stora asfaltsytan är också bra för barnen när de ska lära sig cykla. Flera av de närboende önskar att det fanns ett gym med utrustning som fungerar för alla åldrar, även pensionärer.

Ett stort problem som framkom både genom öppet hus och enkäten var att parken upplevs som otrygg. Parken är mörk, belysningen är dålig och många täta buskage gör att det inte känns säkert att passera igenom parken på kvällen. Några boende berättar att de undviker att gå igenom parken när de kommer från Hallonbergen centrum på kvällen. Skogsdungen i mitten av parken uppfattas av somliga som otrygg medan andra uppger att de

Plan med kommentarer från öppet hus. Ortofoto anpassat från Sundbybergs stad

knapp har tänkt på att den finns. Gemensamt är dock att ingen går in i den, men att man skulle kunna tänka sig att göra det om den glesades ut.

Skogspartiet bakom Mamsellstigen används flitigt av dagmammorna och barn i åldrarna 9-12 år.

Under sommaren används parken för olika typer av sammankomster. Familjer går hit och grillar, man träffas också här för barnkalas och kräftskiva. Långborden under taket används ibland vid dessa tillfällen.

Samtidigt har dessa möjligheter att samlas många tillsammans gjort att parken blivit en plats dit man åker från andra områden för att feta. Festdeltagarna kör in i parken och parkerar sina bilar på bollplanen. Festerna blir enligt de närboende för stökiga, högljudna och dessutom lämnas mycket skräp. Även lusthuset uppfattas av många som ett problem, här blir det ett "tillhåll" där ungdomar sitter och röker eller dricker alkohol. Samtidigt finns det också personer som menar att ungdomarna också måste ha någon plats att

vara på.

Möjligheten att grilla i parken är något som uppskattas mycket, detta vill man kunna fortsätta göra i framtiden också. Samtidigt skapar de stationära grillarna problem. De inbjuder till spontan eldning som går överstyr och det bryts grenar från buskar och träd. Ett möjlig väg som framförs av öppet-husbesökarna för att få bukt med detta skulle kunna vara att man tar bort de stationära grillarna och istället skapar platser där det är lämpligt att placera en egen medhavd grill.

Flera av besökarna uttrycker en besvikelse över att den så kallade grillkåtan brann ned och man vill gärna att den byggs upp igen. En kvinna som tidigare arbetade som dagmamma berättar hur hon brukade sitta i kåtan och läsa sagor för sina dagbarn.

En stor andel av deltagarna upplever inte Malins park som en "riktig park". Området uppfattas istället som en grönt mellanrum som man "bara går igenom". Pensionärerna som vi pratar med uppfattar att parken inte är för dem, att parken inte erbjuder dem nå-

gonstans att vara. Sittplatserna uppfattas som för få och det finns inget som faller sig naturligt att sätta sig och titta på. I lekområdet kan man inte sitta, menar de, för "detta är till för barnen". Och sätter man sig här och tittar kan man uppfattas som konstig. Flera pensionärer och även personer i övriga åldrar efterfrågar någon form av prennplanteringar eller växter som kan upplevas speciella.

Foto visar en av besökarna som berättar att han ofta leker i parken med sin son.

Foto visar en dam som berättar att hon bor i närheten av parken och promenerar här dagligen med sin hund.

Enkät

Totalt delades 400 enkäter ut och 107 svar inkom. Svarsfrekvensen blev därmed 27 procent vilket kan betraktas som mycket bra.

Den största andelen svar inhämtades från Mamsellstigen. Vid en jämförelse av andelen svar från bostadshusen på Mamsellstigen respektive Örsvängen fanns ett tydligt samband mellan avståndet till parkens centrum och svarsfrekvensen. Ju längre avstånd desto färre svar. En mindre andel svar kom från Majeldsvägen, jämfört med Mamsellstigen och Örsvängen. På Majeldsvägen bor en betydligt större andel personer med icke svenskt ursprung, de boende här är också i snitt yngre än på Mamsellstigen och Örsvängen.

Av de som svarade på enkäten angav 33 procent att de vistas i Malins park vid färre tillfällen än en gång per vecka och 26 procent svarade att de aldrig är i parken. De som besöker parken oftast är åldersgruppen 26-55 år. Här svarar strax över hälften att de besöker Malins park från varje dag till 1-3 gånger per vecka. Detta kan jämföras med gruppen 56-70 år där endast 23 procent anger att de besöker parken lika ofta. Samma siffra gäller för gruppen över 70 år.

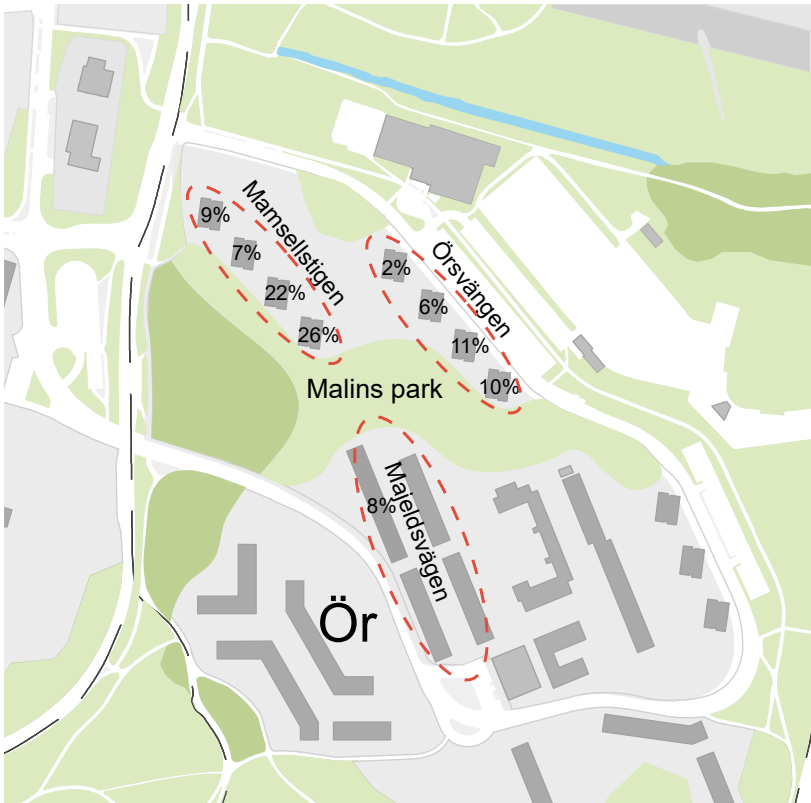
Drygt hälften av de svarande anger att de använder lekplatsen. Det är flest i ålderskategorin 26-55 år som gör detta och då tillsammans med sina barn. Det finns också en stor andel i de äldre åldersgrupperna som anger att de nyttjar lekplatsen tillsammans med barnbarn.

På frågan om vad man önskar ska finnas i Malins park så svarade 70 procent att de önskade en bra lekplats. Många önskade också grillplats och utegym.

Svaren på de öppna frågorna i enkäten bekräftar och stärker de uppfattningar och den bild av parken som förmedlades under öppet hus. Parkens främsta kvaliteter är att den är grön och lummigt men vegetationen kan också upplevas alltför tät och vildvuxen och på så vis bidra till en otrygg känsla. Underhållet av lekplatsen bedöms som undermåligt. Många beskriver Malins park som "bortglömd".

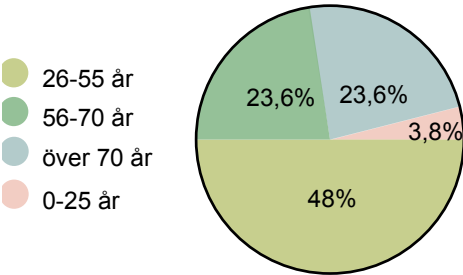
Flera av svaren vittnar också om stora problem med fester som spårar ur och grillplatser som missbrukas. Det förekommer nedskräpning, klotter och vandalisering.

Knappt en tredjedel av de svarande angav att parken känns otrygg. Men otryggheten tycks inte vara anledningen till att de äldre åldersgrupperna inte använder parken så ofta. Vid en jämförelse av svaren på frågan "Upplever du att Malins park är trygg" så finns inget tydligt samband mellan åldersgrupp och upplevelse av trygghet. Det fanns inte heller något samband i någon åldersgrupp mellan hur ofta parken besöks och trygghetsupplevelsen.

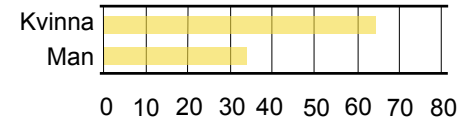

Karta visar hur stor andel av enkäterna som lämnades in från respektive hus. Karta anpassad från Sundbybergs stad.

Hur gammal är du?

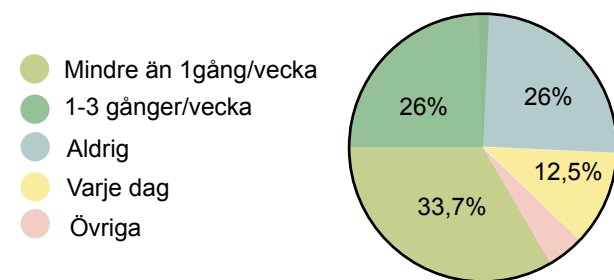

Är du...

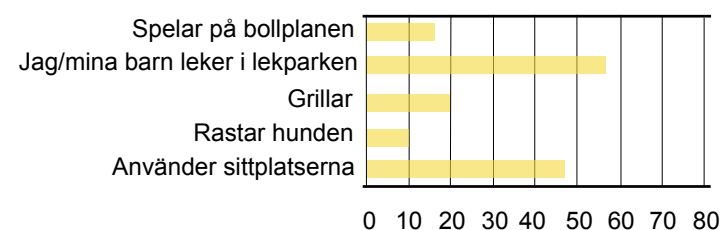

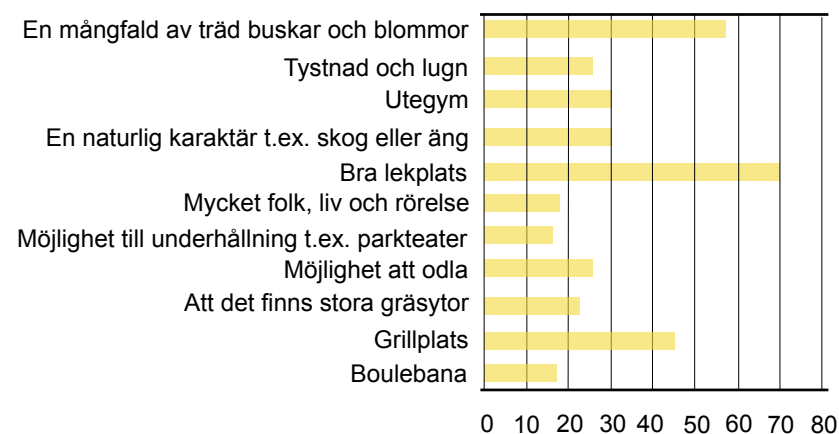
Hur ofta besöker du Malins park?

Hur använder du parken idag?

Det här önskar jag fanns i Malins park

Här resovisas ett slumpvis urval av svaren från enkätens tre öppna frågor:

Jag gillar Malins park för att...

Jag gillar inte Malins park för att...

Upplever du att Malins park är trygg?

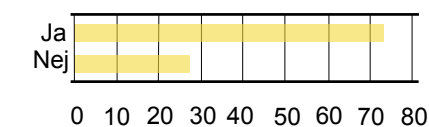
Jag gillar Malins park för att...

- » Den är nära
- » Det är bilfritt
- » Det är stort!
- » Mina barn vill gå dit fast inte den äldsta längre
- » Grönt, lummig, fin lekplats
- » Lugn bra stämning, används av alla åldrar, stora och små familjer, mycket barn och dagis som leker.
- » Den har funnits sen 60-talet. Var bemannad med tre personal. Malin (Ingeborg Andersson) var föreståndare. Barnen älskade att vara där, både för organiserad och fri lek. Malin hade även skid-och mulleskola.
- » Bra när man träffar sina barnbarn
- » Det finns lekplats för barnen, grillplats till dem som vill grilla, gräsytor för picnic/sola/chill
- » Bra att den är mitt i Ör
- » Bra lekplats. Finns möjlighet att utveckla lekplatsen. Skipa bandyplanen, bygg utegym i stället
- » Man kan använda den för många ändamål, fira födelsedagar m.m.

Jag gillar INTE Malins park för att...

- » Den känns bortglömd. I somras var det killgäng som parkerade vid fotbollsplanen i flera timmar. Gör så att man ej kan köra in med bil!
- » Det har dragit till sig fel folk. Bort med lusthuset och grillplatsen.
- » Förfallen, skitig, trasig. Tycker inte om när det grillas med ved för det ryker in i lägenheten.
- » Stora grupper som grillar. Det grillas mycket med sällskap på upp till 20 personer! Det grillas med olämpliga medel som kottar, löv m.m. Röken kommer in till lägenheterna vilket är jobbigt för astmatiker. Det är livligt med höga röster. Flytta gärna grillen till Golfängarna.
- » Saknar vattenskulptur, saknar odling, saknar frukt, bär, bättre, bekvämare sittplaster.
- » Otryggt. Ogillar bandyplanen eller vad det är. För mycket fokus på grill och fest. För lite fokus på barn och hundar.
- » Den känns sliten. Bollplanen känns onödig.

Upplever du att Malins park är trygg?

Om nej, kan du beskriva varför?

- » Det är mörkt och dåligt upplyst
- » Skulle aldrig tillåta mina barn att leka där själv på grund av alla skumma typer.
- » Det är fruktansvärt hur äckligt och otryggt det har blivit, hundbajs, krossat glas, fimpar.
- » Lite för igenvuxet med träd.
- » Det är störande personer och biltrafik. Folk grillar och skräpar ner. Det blir skräpigt när dagmamman ska vara här.
- » Den är inte så trevligt när vuxna använder parken som festplats.
- » Endel folk dricker alkohol där och är högljudda. Dom stökar ner hemskt mycket och tar aldrig upp efter sig.
- » Folk har börjar elda på marken.
- » Det finns personer som skräpar ner på kvällen.
- » Parken känns för mörk och ligger lite undanskymd.
- » Det är inte så att jag aldrig är där men som barn så kände jag mig trygg då Malin var där.
- » Det parkeras bilar på bollplanen från kl 16. Parken har blivit för dom över 15 år.
- » Den känns gammal och övergiven och det känns creepy.

Gåtur med skolbarn

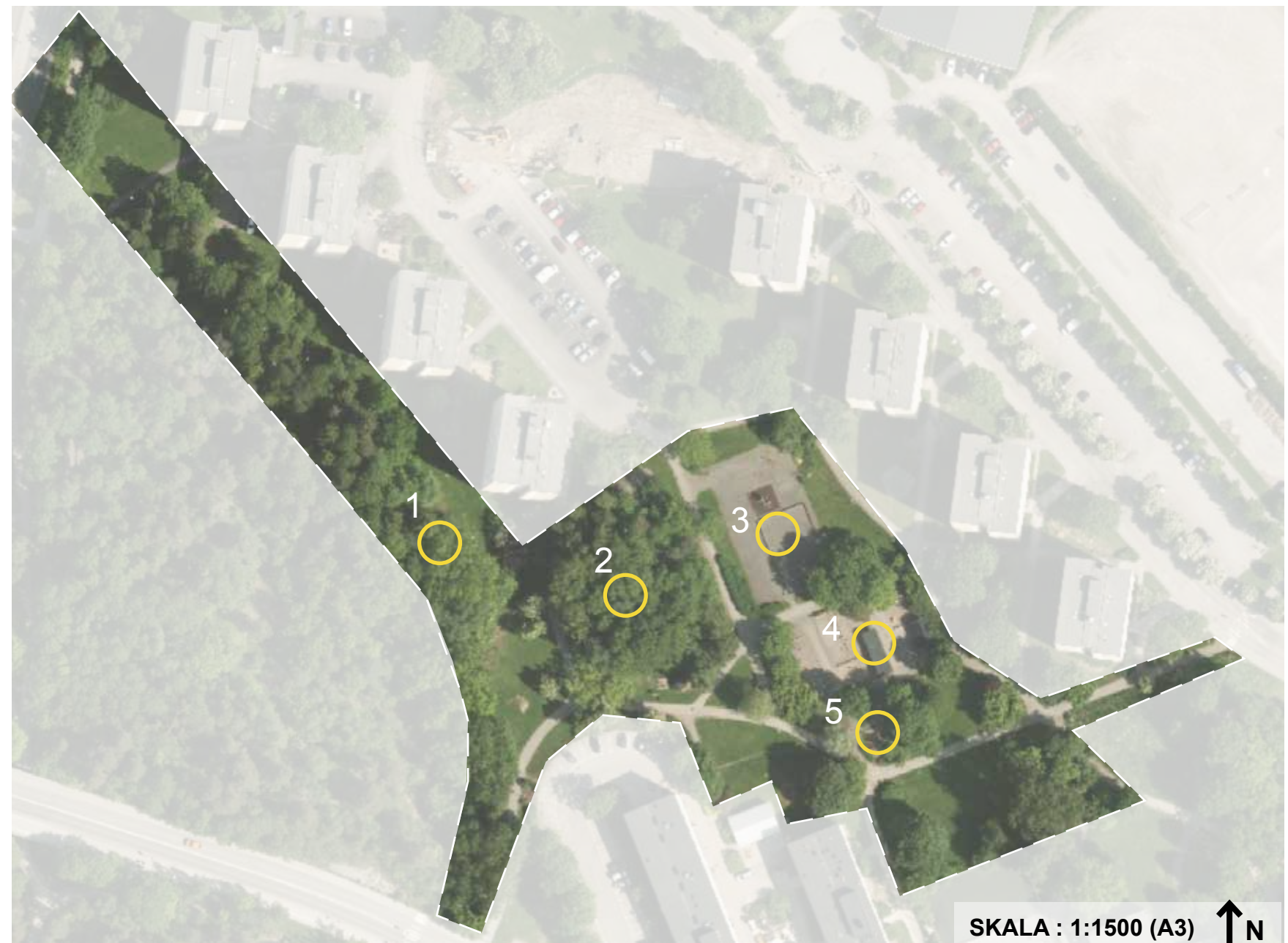
Vi träffar barngruppen på skolan där vi presenterar oss för varandra och vi berättar om vilka vi är och varför vi vill höra deras synpunkter. Vi informerar barnen om att vi har betämt ett antal platser vi vill gå till och att de ska fundera en stund på hur vad de tycker om varje plats. Vi förklarar för barnen att detta är ett sätt för dem att vara med och påverka hur parken skal se ut i framtiden.

Vid sista platsen hade vi en sammanfattande diskussion och barnen fick fylla i vår enkät. De fick även markera på en karta vilka platser de brukar besöka.

Barnen som var med på gåturen bor alla i Ör och samtliga passerar parken varje dag på väg till skolan och på vägen hem från skolan. De upplever inte att parken är otrygg men har uppmärksammat att ungdomar sitter och festar i lusthuset. Barnen är överens om att Malins park saknar utrustning för deras åldersgrupp. De poängterar att i Hallonbergen finns rolig lekutrustning men det är för långt att gå dit på egen hand.

Vid sista platsen svarade barnen på enkäten och markerade de platser som de brukade gå till på en karta.

Plan över Malins park som visar gåturens hållplatser. Ortofoto anpassat från Sundbybergs stad.

1. Skogen

Det flesta av barnen berättar att de inte brukar vara i skogen. En kille svarar "ibland", och berättar att han brukar "kolla runt på växter". Barnen tycker skogen känns spännande och mysig. Att det känns lite äventyrligt att vara där. De tycker att det ska finnas bänkar och bord här. De pratar om att de skulle kunna leka kull, burken, eller kurragömma i skogen.

2. Skogsdungen

Här brukar barnen inte heller vara. Det måste finnas en anledning att vara här menar de. Nu är det så mycket träd och det känns trångt. Ett barn tycker att man skulle kunna ta ner några träd. Ett annat barn menar att det skulle kunna finnas en klätterställning och en ruschkana ner för kullen.

3. Bollplanen

En pojke önskar sig större mål här. Barnen berättar att de någon gång har spelat de bandy här. Någon föreslår att en studs-matta. De önskar att det fanns en klätterställning också. Barnen berättar att det vill ha en klätterställning och en snurra som i Rissne, vid Stella Nova.

4. Lekplatsen

På lekplatsen är det framför allt linbanan som barnen tycker är bra och de betonar att den inte får tas bort. Det skulle kunna finnas fina blommor här menar en pojke. Ett annat barn säger att det finns bara vanliga växter här och man skulle kunna ha nåt annat.

5. Grillplatsen med lusthus

Barnen berättar att ibland har de varit här och grillat med skolan och så kan det vara kalas här. De menar att vuxna kan grilla här medan barnen leker på lekplatsen. En pojke vill gärna ha ett hamsterhjul här.

SAMMANFATTNING AV DIALOG STEG 1

Genom resultatet av öppet hus, enkäten och gåturen identifierades ett antal synpunkter som delades in i tre olika kategorier; *Nuvarande funktioner*, *Önskade funktioner* och *Problem*. Nuvarande funktioner avser sådant som man gör i parken nu och som användarna vill fortsätta att göra. Önskade funktioner syftar till sådant man vill ska vara möjligt göra eller sådant man vill ska finnas. Problem beskriver sådant som gör att parken inte fungerar önskvärt.

Synpunkterna togs med till Dialog steg 2, och de fick utgöra en grund för de workshops som genomfördes i syfte att för att fördjupa dialogen.

Nuvarande funktioner

- Kalas/Samvaro/Fest
- Grilla
- Lek för barn 3-7 år
- Spel på bollplanen
- (Promenerar)
- (Använder sittplatserna)

Önskade funktioner

- Odling
- Perennplanteringar
- Utegym
- Lek för mindre barn 1-3 år
- Lek för större barn 7-12 år
- Sittplatser i sol
- Plats för äldre

Utmaningar och problem

- 30 % upplever att parken är otrygg
- För mycket festande
- Otydligt parkområde-Malins park upplevs ej som en sammanhängande park.
- Äldre människor känner inte att parken är för dem

Dialog steg 2

Här följer resultatet av Dialog steg 2.

Workshop med närboende

Efter en kort inledning där vi presenterade oss och syftet med Dialog steg 2, fick alla deltagare presentera sig själva och berätta om vilka de var, var de bodde samt sin koppling till Malins park.

Det var sammanlagt sju deltagare som närvarade på workshopen. Både äldre personer, i 70-års åldern var representerade, och yngre yngre personer i 30-års åldern.

Två av deltagarna bodde inte längre i området. En av dem hade flyttat till ett äldreboende men hade bott i Ör sedan husen byggdes. Hon hade arbetat en del i parken som ung och berättade för oss om "Malin" och hur parken fungerade på den tiden. Den andra kvinnan hade flyttat till en annan del av Sundbyberg men kände en stark koppling till parken eftersom hon bott här under en längre tid och hennes barn hade vuxit upp här. En av deltagarna, en kvinna, var aktiv medlem i Nätverk Ör och hon bodde fortfarande i ett av husen vid Malins park. Ett par, en kvinna och en man i trettio års-

Vi presenterar resultaten från Dialog steg 1

åldern hade bott i Ör i ett halvår, de var engagerade i styrelsen i sin bostadsrättsförening, Hästhoven, som gränsar till parken. En av deltagarna har bott i Ör sedan många år och har varit dagmamma i området. Den siste deltagaren var en man i 35-årsåldern som var sambo och hade en son på fem år.

Grupp 1 diskuterar under uppgiften Rum

Grupp 2 arbetar med uppgiften Liv

Uppgift Vision

I den första uppgiften uppmanades deltagarna att tänka fritt och visionärt på hur parken skulle kunna upplevas. Vi bad dem försöka hålla sig borta från önskemål om speciell utrustning och att istället försöka tänka på vad de vill uppleva och hur de vill att andra ska uppfatta parken. I den här uppgiften fick alla tänka var för sig och sedan skriva ner sina tankar på post-it lappar. När alla var klara fick de berätta för varandra om sina visioner.

Deltagarnas visioner:

- » Det ska vara en park även för de vuxna. En park för ALLA
- » Lummig grönska
- » Kunna sitta och läsa eller bara njuta
- » Träffas för gemenskap
- » Porlande vatten
- » Sinnenas trädgård med växter som följer årstiderna
- » Uppträdanden (som fanns förr)
- » Olika aktiviteter för olika åldrar
- » Möjlighet till samvaro på olika sätt
- » En grön äventyrspark (för barnen)
- » Mindre asfalt mer fruktträd
- » Lekfull umgängesplats för lek och picknick
- » Skogspark
- » Fint inramad lekyta med sittytta som inbjuder till solhäng

Under den sammanfattande diskussionen av uppgiften var deltagarna överens om att parken behöver göras om på ett sätt som skapar funktioner som passar alla åldersgrupper. Framför allt saknas något för äldre. Samtalet handlade även om att parken saknar en tydlig karaktär och att det är oklart var den slutar och börjar. Deltagarna menar att parken bara är ett grönt mellanrum med en lekplats och de önskar istället att det fanns en anledning till att uppehålla sig i parken istället för att bara gå igenom den.

Uppgift Liv

Nästa uppgift innebar att deltagarna fick arbeta med tre olika kategorierna som tagits fram efter Dialog steg 1, det vill säga Nuvarande funktioner, önskade funktioner och problem. Uppgiften bestod i att gruppera ihop funktioner som de ansåg kunde ligga i anslutning till varandra. När det gjorde detta uppmanades de att ha problemen i åtanke. Deltagarna fick lappar av oss där vi förberett med de funktioner som framkommit innan detta workshop tillfälle, men man fick även lägga till nya samt utesluta funktioner under uppgiften.

Så här blev resultatet för grupp 1:

Gruppens kommentarer:

- » Ett utegym kan ligga för sig själv eftersom små barn kan göra illa sig på utrustningen.
- » Sittplatser bör finnas i anslutning till småbarnsleken och odling.
- » Bollplanen kan vara lite avskild eftersom det skapar ganska mycket ljud med bollplan.
- » Bollplanen och lek 7-12 år kan hänga ihop men ligga utanför parkområdet. Det finns redan många bollplaner i närheten.

Så här blev resultatet för grupp 2:

Gruppens kommentarer:

- » Det finns jättefin gymrustning för äldre.
- » Lek för mindre barn kan lite avskilt från de äldre barnen för att de inte ska bli rädda för de äldre barnens lekar.
- » Bollplan och gym är båda fysiska aktiviteter så därför passar de tillsammans.

Uppgift Rum

Deltagarna fick i uppgift att placera ut sin grupperingar från föregående uppgift på en karta där de uppmanades att även fundera på befintliga förutsättningar så som väderstreck och höjdskillnader.

Kommentarer från grupp 1:

- » Det är viktigt att parken och framför allt lekområdet är överblickbart. Detta handlar både om att öka känslan av trygghet och för att det ska vara lätt för föräldrarna att se sina barn när de leker. Parken får dock inte vara för öppen för då kan besökaren känna sig exponerad.
- » Gruppen är tveksam till odling, de funderar på om det verkligen finns intresse. Om det ska finnas så bör det vara på en mindre yta. I stället för odling skulle det kunna finnas bärbuskar och fruktträd.
- » Skogsdungen centralt i parken skulle kunna fungera bra för skogslek. Hinderbana eller dylikt. Gruppen vill gärna att det ska vara lekredskap som upplevs naturliga. "Naturlekplats"
- » En tanke som förs fram är att Malins park ligger mitt emellan Ursviks skogsmarker och Golfängarna som ses som en "finpark" och därför skulle Malins park kunna få en utformning som är ett mellanting mellan dessa platser.
- » Gruppen anser att gym inte behövs i parken och inte heller bollplan eftersom bollplan finns på skolgården.
- » I anslutning till lekområdet vill de ha en plats för kalas och samvaro.
- » Platser där det är möjligt att grilla föreslår gruppen ska finnas utspritt på olika ställen och i olika storlekar. Ett förslag är att det ska finnas i slutningen mot skogen men här är gruppen oense. Det växer vitsippor här på våren och dessa kan skadas om platsen blir för hårt utnyttjad menar delar av gruppen.
- » Det bör inte finnas några stationära grillar eftersom dessa då kan missbrukas.
- » Gruppen nämner pontinjärsparken och skytteholmsparken som möjliga förebilder.

Grupp 1. Utplacering av funktioner i parken. Ortofoto anpassat från Sundbybergs stad

Kommentarer från grupp 2:

- » Gruppen pratar mycket om att parken känns för mörk och skuggig och att vegetationen behöver anpassas för att få insyn och därmed öka tryggheten.
- » De menar även att det behövs mer växter i form av perennplanteringar men med låg höjd för just överblickbarheten. Gruppen föreslår att slänter nyttjas för planteringar. Även fruktträd önskas.
- » Gruppen är tveksam till odling eftersom de sett på andra platser att det inte fungerar bra i längden. Odlarna tappar snart intresset menar de, och hänvisar till ett odlingsanläggning i Hallonbergen som de menar inte har fungerat.
- » Gruppen har placerat de sociala delarna med sittplatser i sol, grillplats och plats för äldre till kullen som idag är trädbevuxen. De föreslår att träden som finns där idag tas bort och därmed åstadkoms en öppen kulle där man kan utnyttja slänten till terrassering. Utöver de tidigare identifierade funktionerna väljer gruppen att lägga till en boulevard.
- » Lekdelarna är samlade i mitten. Sittplatser kan placeras runt lekplatserna, så att föräldrarna på ett naturligt sätt kan hålla koll på sina barn och kanske knyta kontakter med andra föräldrar.
- » Utegygmet placeras i anslutning till lek för barn 7-12 år.
- » Skogen glesas ut och en gångväg anläggs i skogskanten eftersom många genar här på väg till och från Hallonbergen centrum.
- » Parkes entréer bör markeras på något sätt.

Grupp 2. Utplacering av funktioner i parken. Ortofoto anpassat från Sundbybergs stad

Workshop med dagmammor

Vi träffar dagmammorna den 28:e oktober i Junibackens öppna förskola, som ligger i närheten av Hallonbergen centrum. Dagmammorna har organiserat sig i ett nätverk och varje fredag håller de till i öppna förskolans lokaler. Dagmammorna beskriver att de är ute varje dag med barnen och parkerna i närområdet är därför mycket viktiga för deras verksamhet. De allmänna parkerna blir som deras förskolegård. Dagmammorna brukar alternera mellan olika parker i närområdet och de har tydliga uppfattningar om hur väl parkerna fungerar för barngrupperna. Fler gånger i veckan är de i Malins park.

Vi inleder med att prata lite allmänt om hur de använder Malins park och vad som fungerar bra respektive dåligt. Susanne Ahlberg bor på Mamsellstigen och har arbetat som dagmamma i många år. Hon beskriver skogen bakom husen på Mamsellstigen som mycket värdefull för hennes verksamhet. Här kan barnen leka fritt med de material som skogen ger. Barnen bygger kojor och Susanne beskriver hur barnen blir mer kreativa och använder sin fantasi mer när de leker i skogen. Susanne menar att vid leken i skogen blir det inte några konflikter, "...det finns ju löv och pinnar så det räcker åt alla och ingen behöver stå och vänta på sin tur vid rutschkanan.."

I skogsdungen centralt i parken är de däremot inte, här är för skräpigt och för tätt med träd.

Dagmammorna bekräftar den tidigare bilden av Malins park som ett grönt mellanrum utan tydlig avgränsning och identitet. Man uppfattar inte området som en park. Det finns inte något för de äldre eller de som inte är barn eller har barn. Susanne beskriver också hur man tagit bort lekutrustning framför ett av husen och att en äldre man som brukade sitta där och titta på barnen nu uttryckt sin besvikelse över att inte längre kunna göra det.

Dagmaman Susanne Ahlberg på öppna förskolan Junibacken i Hallonbergen.

Utplacering av funktioner i parken. Utegymsittplatser bör vara på den plana ytan längst i söder. Bollplanen kan angränsa till lek för barn 7-12 år eftersom denna lek kan bli ganska livlig och därför passar de båda aktiviteterna bra tillsammans. I den norra delen kan det fortsatt vara lek 1-3 och lek 3-7 på samma sätt som det är nu. På slänten längst i norr brukar de åka pulka på vintern och denna möjlighet får gärna finnas kvar. Odling kan vara till väster om trädgruppen. Ortofoto anpassat från Sundbybergs stad

Lusthuset har blivit ett tillhåll där personer sitter och dricker och röker. Vi frågar om det skulle vara bra att hägna in lekplatsen men dagmammorna menar att staket behövs inte eftersom barnen rättar sig efter "osynliga gränser", så som gångvägarna. Bollplanen användas av barngrupperna och den stora asfaltsytan nyttjas också av barn när de ska lära sig cykla. Gungmodellen för lite större barn fungerar dåligt. Vi tar upp problematiken med det stora taket som inbjuder till alltför stökigt festande. Vilken betydelse har taket för deras verksamhet? Dagmammorna menar att de anser sig vara i behov av ett tak, exempelvis för att söka skydd under vid plötsligt dåligt väder, men att taket i så fall inte behöver vara så stort. Någon form av tak som solskydd behövs också över sandlådan. De behöver även någon lämplig sittplats där de kan samla barngruppen för exempelvis mellanmål.

Bättre belysning skulle vara önskvärt, inte minst på slanten i norr där barnen åker pulka på vintern. Lekplatser som nämns och som de tycker fungerar bra är Tornparken, Skytteholmsparken, Tuvanparken och Rissne ängar. Ibland går de även till Golfängarna.

Dagmammornas vision är en stor härlig lekplats med naturliga material.

Kojbygge i skogen i Malins park.

Dagbarn som leker i snön i Malins park.

Referensbild från lekparken i Rissne ängar.

Referensbild från Tuvanparken i Sundbyberg.

SAMMANFATTNING AV GEMENSAMMA SYNPUNKTER FRÅN DIALOG STEG 2

- Skogen är en viktig lekplats för barnen
- Skogsdungen utnyttjas inte och behöver glesas ur för att kunna användas
- Lusthuset har blivit ett tillhåll och bör tas bort
- Malins park behöver lekutrustning för alla åldrar
- Det är bra med ett tak någonstans i lekparken men det behöver inte vara så stort
- Bevara pulkabacken
- Mer varierat växtmaterial och bättre skötsel av detta
- Bättre möjligheter till umgänge
- Inbjudande sittplatser i sol
- Förbättra belysningen och överblickbarhet i parken för ökad trygghet

Analys av Dialog steg 2

Här följer en redovisning av hur workshopgruppernas resultat från uppgiften Rum analyserades och värderades med hänsyn till de resultatet från Dialog steg 1, teorier inom social hållbarhet (se sid. 11-14; socialt hållbar stadsutveckling och bostadsnära utemiljö) samt resultatet av inventeringen och analysen av parken.

Särskilt viktiga aspekter att ta hänsyn till

- Ta vara på befintliga förutsättningar, så som topografi och dåligt utnyttjade ytor
- Få en park som är tryggare och mer överblickbar
- Främja sociala aktiviteter och möten
- Göra parken till en målpunkt för boende i Ör och angränsande stadsdelar
- Erbjuder en stor variation av aktiviteter

Analysplan dagmammegrupp. Ortofoto anpassat från Sundbybergs stad

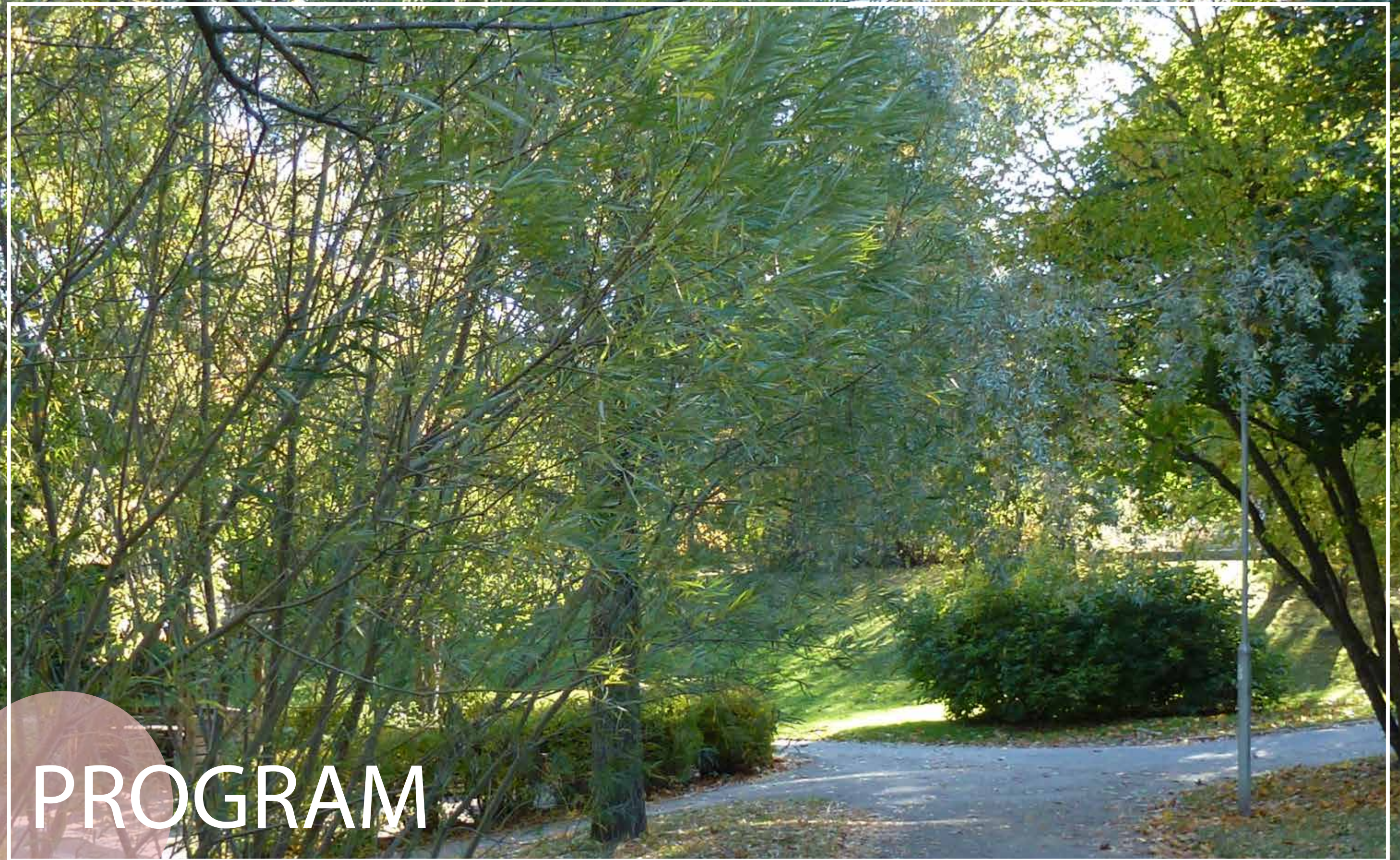

Analysplan grupp 1. Ortofoto anpassat från Sundbybergs stad

Analysplan grupp 2. Ortofoto anpassat från Sundbybergs stad

PROGRAM

PLANPROGRAM

Ett övergripande planprogram utarbetades med hjälp av resultaten från medborgardialogen som genomfördes i två steg, teori om social hållbarhet samt analys av parken. Programförslaget bygger på fyra stycken övergripande riktlinjer. Programmet består av programpunkter som presenteras med en programplan, en sektion genom parken samt illustrationsbilder och referensbilder.

Riktlinjer

Nedan följer riktlinjerna

1. Skapa bättre trygghet och motverka att parken blir ett tillhåll

Under dialogprocessen blev det tydligt att många upplever att parken inte känns trygg. Detta avspeglades framför allt i svaren på enkätens öppna frågor. Vissa platser i parken har blivit ett tillhåll för sena fester med mycket nedskräpning som följd. Belysningen är dålig och täta buskage gör parken mörk och skuggig. En viktig aspekt för att skapa social hållbarhet är att människor känner sig trygga (Boverket 2010, s. 46). En befolkad plats upplevs som mer trygg än en folktom plats (Gehl 2010, s. 39). Genom att skapa fler möjligheter till aktiviteter i parken och sprida ut dessa ges en större livfullhet åt parken.

Illustration som visar hur belysning kan ge karaktär och identitet till parken.

2. Gör parken till en plats för alla

Genom dialogen framkom att deltagarna önskar sig en park som vänder sig till fler målgrupper än den nuvarande parken. Detta blev extra tydligt under träffarna med arbetsgrupperna och framför allt under visionsuppgiften. Den enda "attraktionen" i Malins park är lekplatsen och den anses dessutom sakna lekutrustning för barn i åldrarna 1-3 år och 7-12 år. I anslutning till parken bor ett stort antal pensionärer och denna grupp upplever sig försummade. Genom att skapa attraktioner i parken som vänder sig till många olika målgrupper stärker man den social hållbarhetstemat *variation*.

3. Skapa en identitet genom att göra parken unik

Dialogen visade att Malins park inte uppfattas som en "riktig" park. Områdets gränser är otydliga och det är svårt att avgöra var parken börjar och slutar. Flera dialogdeltagare menade också att parken saknar den struktur och bearbetningsnivå som förväntas i en parkmiljö. Identitetsbegreppet inom social hållbarhet handlar om lyfta fram och stärka det som är unikt med en plats eller ett område och visa vad som skiljer det från andra områden. En tydlig identitet kan stärka känslan av tillhörighet och att människorna känner sig stolta över sin närmiljö. Ett vanligt grepp är att använda sig av lokal historia som identitetsmarkör. Vid omgestaltningen av parken bör man ta vara på den historiska aspekten genom att bevara och förstärka kopplingen till parkens namn- Malins park.

4. Gör parken till en målpunkt och en del av det sociala stråket

Sundbybergs Stad räknar med att invånarantalet i området Hallonbergen-Ör kommer att öka från 7000 till 12000 invånare. I takt med det ökade antalet invånare ska de gemensamma offentliga rummen säkerställas och göras tillgängliga för alla (Sundbybergs stad, 2016). Malins Park ska vara en viktig plats där man kan mötas och umgås och tanken är att parken ska utvecklas till en attraktiv stadsdelspark för alla som bor i Ör, skolor, förskolor och även besökare från andra delar av staden (Sundbybergs stad, 2016). Malins park kommer ingå i ett socialt stråk som tagits fram av kommunen, för att stärka kopplingen mellan stadsdelarna Hallonbergen och Ör. Detta går i linje med Boverkets rapport (2010), där de menar att i en socialt sammanhållen stad finns goda möjligheter för olika människor att mötas och därmed minska utanförskap och främja integration. Att stärka sambanden kan handla om att öka möjligheterna att röra sig mellan olika stadsdelar.

Programpunkter

Nedan följer programpunkterna

1. Markera entréerna

Det behövs tydliga entréer till parken för att man ska veta var parken börjar och samtidigt ledas in till parken. För att öka parkens originalitet och karaktär föreslås att ingångarna markeras med växter och en informationstavla med parkens namn och historia. En tydlig skylt med parkens namn föreslås också.

2. Utegymp

Flera användargrupper efterfrågade utegym under dialogen. Gymmet placeras på avstånd från småbarnslek med tanke på säkerhet. Gymmet är en av de tillförda funktioner som inte fanns i parken innan och kan bidra till att platsen blir befolkad under olika tider på dygnet. Dess placering intill gångvägen kan därför öka tryggheten för dem som passerar.

3. Sittplats intill utegym och skogsdunge

I anslutning till utegymmet placeras bänkar och bord. Här kan man slå sig ner efter ett träningspass. Platsen ligger även i anslutning till skogsdungen vilket bidrar till uppsikt och närhet till leken där. Den här platsen har ett ganska högt läge i parken och för personer som har det jobbigt att gå kan det vara en fördel att kunna slå sig ner och vila här intill gångvägen.

4. Aktivera skogsdungen

Skogsdungen utgör en betydande barriär som medför att parken delas i två delar. Vägen väster om skogsdungen upplevs som mörk och otrygg på grund av den täta vegetationen i skogsdungen. Platsen används inte alls eftersom den upplevs för tät och otillgänglig. Det finns inget lockar personer att gå hit.

Platsen behöver bli överblickbar för att minska barriärkänslan och öka tryggheten. Stora delar av vegetationen tas bort och ett fåtal större uppstammade träd sparas. Skogsdungen aktiveras genom att anlägga lekutrustning här. Lämplig utrustning kan vara hinderbana och lekhus. På så vis lockas barn i olika åldrar att använda platsen. Höjdskillnaden mot öster kan lämpa sig för rutschkanor. Att förstärka skogskänslan ger parken karaktär och ökad identitet.

Illustration av entrén från Örsvängen på parkens östra sida (Programpunkt 1).

Illustration av ny gångväg mot centrum. I bakgrunden ser man baksidan av husen på Mamsellstigen (Programpunkt 6).

5. Bevara en del av skogen mot den nya bebyggelsen för lek och rekreation

Skogen utgör ett betydelsefullt inslag i parken eftersom det skapar variation i förhållande till de öppna gräsyrtorna. Skogen används framför allt av barnen och dagmammorna. Platsen erbjuder en betydelsefull lekmiljö för dessa grupper eftersom leken här blir friare och inte styrd av traditionell lekplatsutrustning. Här finns också en biologisk mångfald med exempelvis en uppskattad vitsippsbacke och träd med bevarandevärde såsom skogslönn, tall och vårtbjörk (Sundbybergs stad 2014b).

Skogen bevaras i så stor utsträckning som möjligt med hänsyn till den nya exploateringen inom området. För att tillgängliggöra skogen glesas den ur närmast Mamsellstigen och ett stycke in i skogen anläggs en gångväg. Vägbeläggningen kan med fördel vara stenmjöl eller bark för att ge en naturlig känsla.

6. Ny gångväg mot centrum

Området mellan skogen och husen på Mamsellstigen uppfattas som en mörk baksida, samtidigt är det många personer som väljer att passera här för att ta sig till centrum.

En ny väg anläggs mellan skogen och bostadshusen. Den nya vägen utgör en ny koppling mellan kommunens sociala och rekreativa stråk samtidigt som det skapas en ytterligare entré till parken. Vägen kan utgöras av asfalt likt de andra vägarna i parken, den bör även utrustas med god belysning för att kännas trygg på kvällstid och under den mörka årstiden.

7. Ny entré mot Ursviksvägen

Mot Ursviksvägen anläggs en ny entré mot parken som kommer att skapa en koppling mellan det rekreativa stråket som planeras längs ursviksvägen och det sociala stråket i vilket Malins park ingår. Den nya entrén ökar flödet mellan skogen och husen vilket bidrar till att vägen kommer upplevas tryggare och mer livfull.

Kartan visar hur Malins park kopplas till det rekreativa stråket längs Ursviksvägen. Karta anpassad från Sundbybergs stad.

8. Umgängesplats

Det finns få sittplatser i parken idag och de soliga lägena utnyttjas inte. De sittplatser som finns är omoderna och slitna. Genom dialogen framkom önskemål om en modern umgängesplats för kalas, fest och samvaro i anslutning till lekplatsen.

Intill parkens norra entré finns en plan yta med söderläge som inte utnyttjas. Här anläggs sittplatser med bord för att kunna ordna kalas eller fest. I anslutning till sittplatserna finns en boulebana.

Sittplatsen ramas in med växtlighet för att skapa en rumskänsla till platsen och samtidigt markera parkens gräns mot bostadshusen. För att undvika att platsen blir ett tillhåll bör vegetationen dock hållas låg så att platsen blir väl synlig och karaktären förblir öppen. Sittplatserna har utsikt mot skogsdungen och mot lekytan för barn 7-12 år.

9. Lekplats för barn 7-12 år

Parken saknar utmanande och rolig utrustning för barn i åldern sju till tolv år. Den stora plana ytan som idag inrymmer bollplanen utnyttjas dåligt. Här föreslås redskap som är anpassad för den åldersgruppen, exempelvis utmanade klätterställning. Bollplanen tas bort eftersom det finns bollplan på både den angränsande idrottsplatsen och Ör-skolan.

10. Lekplats för barn 3-7 år

Lekplatsens nuvarande placering fungerar bra men utrustningen som är sliten och omodern skulle behöva uppdateras för att möta dagens behov.

11. Sittplatser i sol vid lek 1-3 år

Det har visat sig att det finns ett behov av sittplatser för de mindre barnen. Dagmammorna använder sittplatserna i parken nästan dagligen. De menar att platsen inte behöver vara så stor men bör ha ett väderskydd både för sol och regn. Det stora mörka taket som finns i parken idag tas bort och en ny sittplats med ett mindre tak anläggs i det soliga hörnet intill småbarnsleken.

12. Lekplats för barn 1-3 år

Lekytan anpassas till de mindre barnen med ny passande utrustning. Dagmammorna anser att barn i den här åldern uppskattar stora sandytor och låga djurskulpturer.

13. Rekreatiionsplats

Den här platsen har en bra placering i angränsning till lekplatsen eftersom man härifrån kan ha utsikt mot leken och på lagom avstånd betrakta det som sker. Grillplatsen med lusthuset är nedgången och platsen har blivit ett tillhåll. Buskarna som ramar in platsen är i dåligt skick.

Lusthuset och den stationära grillen tas bort. Buskarna ersätts av perenner för att skapa en större öppenhet. Perenner ger bättre

Illustration av rekreatiionsplatsen (Programpunkt 13).

möjlighet till årstidsvariation och gör platsen mer attraktiv och inbjudande.

14. Bevara pulkabacken

Pulkabacken är en viktig del av parkens vinteraspekt. Den bevaras och får bättre belysning.

Referensbild på utmanade lekmiljö för äldre barn.
Foto från lekplatsen på Rissenängar.

Referensbild från Blomsterdalen, Liljeholmen. Parken kan ses som ett exempel på en formgivning med mjuka former.

Referensbild från perennparken i Skärholmen. Parken kan ses som ett exempel på hur en park kan ge ett miljonprogramsområde ny starkare identitet och hur parken kan bli en värdefull rekreativ miljö.

Övrigt:

Mjuka upp parkens former

Många har kommenterat parkens former. Former och färger i parken upplevs som hårda, kantiga och sterila. Genom att införa svängda former för några av de ytor som byggs om gör att parkens formspråk blir mjukare och samspelar bättre med topografin.

De stora rektangulära lekytorna bryts av med mjuka former för att minska kantigheten.

Ta bort barriärer

Genom att ta bort barriärskapande buskar blir parken mera öppen och överblickbar samt får större ytor. Istället införs planteringar med perenner och lägre buskar för att skapa en grönskande, inbjudande känsla.

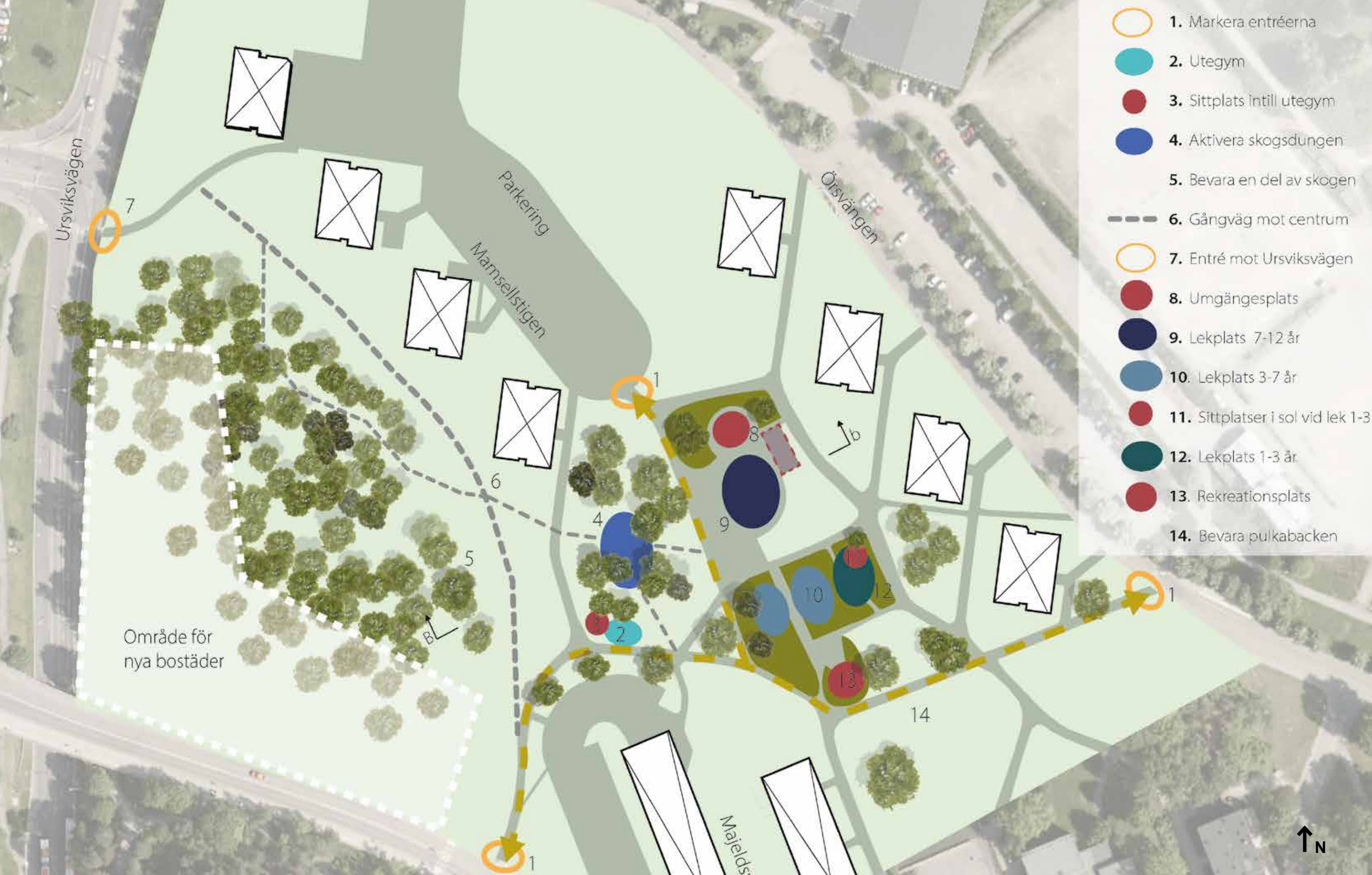
Bättre belysning

Parken är i stort behov av bättre belysning för att öka både trygghet och trivsel. En återkommande belysningsarmatur eller belysningspollare kan dessutom bidra till att skapa en speciell karaktär och identitet åt parken. Belysningsselement kan också användas för att tydliggöra parkens gränser.

Växtlighet

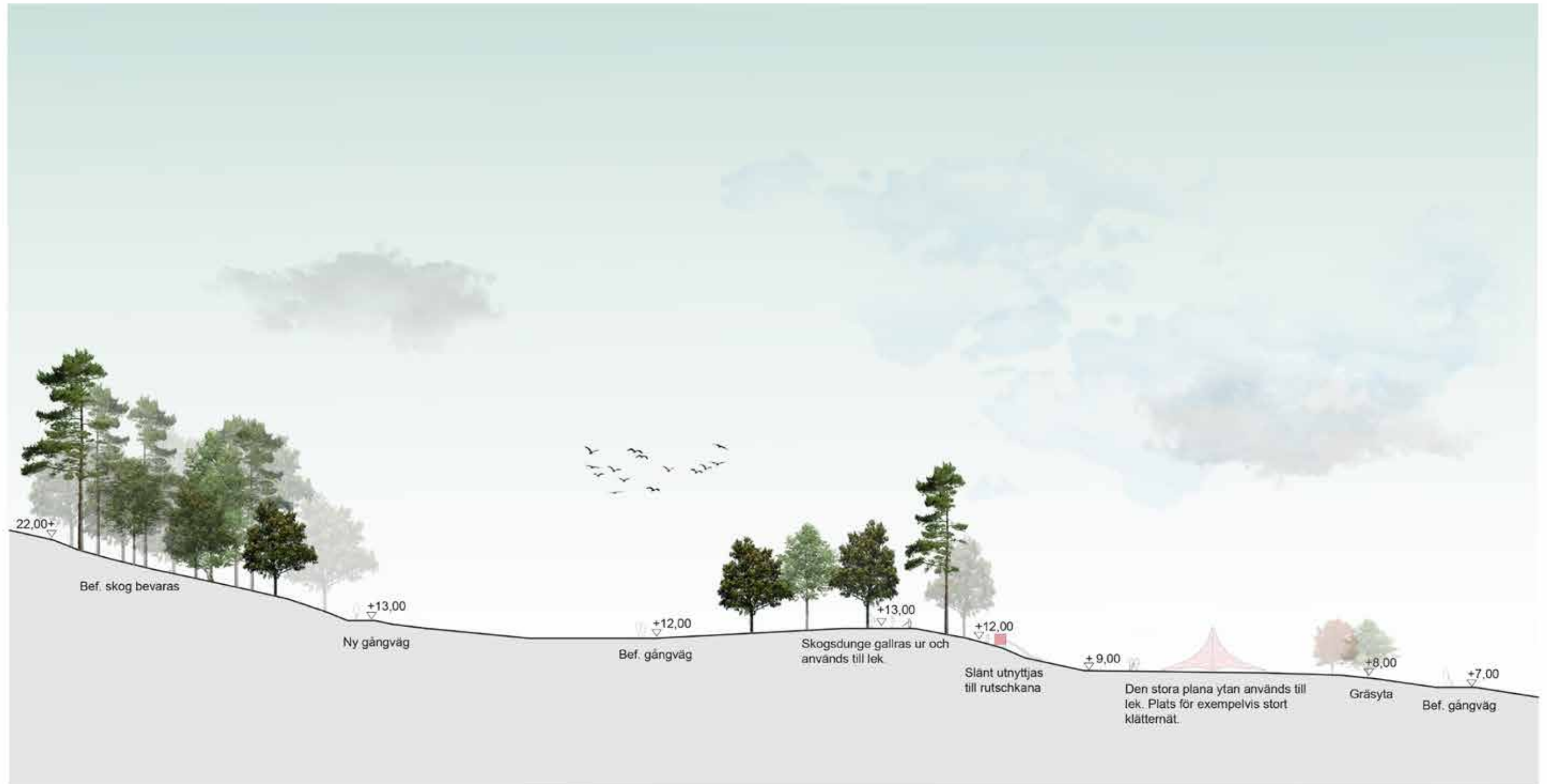
Det behövs en växtgestaltning med variation som följer årstiderna. En omsorgsfull växtgestaltning kan också bidra till att ge parken en tydligare identitet. Parken kan berikas med vårblommade träd och buskar. Lökväxter och perenner. Befintligt växtmaterial ses över och det som är i dåligt skick tas bort eller byts ut. Buskar och träd som hindrar god överblickbarhet åtgärdas.

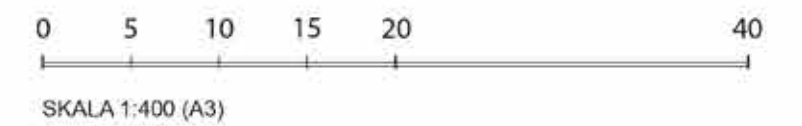

Platser för aktivitet är markerat med blå färger, platser för umgänge och avkoppling är markerat med röda färger. Plan anpassad från Sundbybergs stad.

SEKTION B-b

DISKUSSION

Metoddiskussion

Medborgardialogen genomfördes i två steg som byggde på varandra, det första steget utgjorde en grund för steg två. Ett viktigt syfte med Dialog steg 1 var att inhämta synpunkter genom *olika* metoder. De olika metoderna medförde att vi kunde nå många människor vilket bidrog till en mer demokratisk process. Metoderna gjorde också att vi kunde se parken ur olika perspektiv. Bilden som växte fram blev på så vis mer komplex och mångfasetterad. Kontakten med många olika användargrupper förde också med sig att det blev lättare att bedöma invånarnas synpunkter; ett och samma behov som påtalas av flera användargrupper och i flera dialogdelar måste värderas högt.

En stor skillnad mellan öppet hus och workshopen var att öppet hus var mer förutsättningslöst. Samtalsämnen styrdes till stor del av besökarnas initiativ jämfört med workshopen, vars innehåll och struktur styrdes av oss.

Metoder som använts

Nedan diskuteras de metoder som examensarbetet baseras på.

Inventering och analys

Genom att besöka platsen många gånger och under olika tider på dagen har vi inventerat och analyserat under flera månaders tid. Vi har kunnat studera parken under olika årstider, från varma sensommardagar i september, till vinter och snö i november. Det var lyckosamt för oss att det kom snö tidigt den här vintern så vi kunde åka till Malins park och se hur barnen åkte pulka och lekte i snön.

Våra samtal med människor som vi träffat spontant i parken när vi varit där har gett oss värdefull information som synpunkter och känslor för parken. Som exempel träffade vi en kvinna som rastade sin hund nästan varje gång vi besökte parken. Vid vårt första möte med henne menade hon att hon inte använder parken alls. Att den är för barnen. Vi kunde konstatera att trots att hon känner så är hon en av dem som använder parken mest.

Enkät

Det var en lika stor andel boende i bostadsrätt som i hyresrätt som besvarade enkäten. Störst andel besvarade enkäter kom från Mamsellstigen, här var det nästan dubbelt så många som svarade jämfört med Brf Hästhoven på Örsvängen. Detta kan bero på att många som bor på Mamsellstigen har bott där mycket länge, somliga ända sedan husen byggdes, och därigenom känner de stark tillhörighet till området vilket skapar engagemang. Brf Hästhoven är relativt nybildad, flera av de boende har nyss flyttat hit och det kan medföra att de inte upplever samma anknytning till platsen. Minst

andel svar kom från Majeldsvägen. Här bor en betydligt större andel personer med utländsk härkomst jämfört med Mamsellstigen och Örsvängen. Det låga deltagandet på Majeldsvägen skulle kunna bero på att de som bor här inte känner sig bekanta med medborgardialog som företeelse. På liknande sätt som på Örsvängen kan det även ha sin grund i att de boende på Majeldsvägen inte bott där lika länge som på Mamsellstigen. En tydlig skillnad mellan Majeldsvägen jämfört med både Mamsellstigen och Örsvängen är att Majeldsvägen har egna bostadsgårdar. Detta kan göra att de boende inte använder Malins park lika mycket och därför inte heller är intresserade av att delta.

Att dela ut enkäter innan öppet hus kan ha bidragit till att väcka ett extra intresse för parkens utveckling hos invånarna. Informanterna kunde komma till parken under dialogdagarna och lämna sin enkät vilket medförde att några stannade och pratade med oss utan att det var planerat. Men möjligheten att fylla i en enkät kan även ha påverkat besöksfrekvensen till öppet hus negativt. De som fyllt i och lämnat in enkäten kan ha upplevt att ”de gjort sitt” och därmed valt att inte komma till öppet hus.

Öppet hus

Öppet hus genomfördes under två dagar, fredag och lördag. Att forumet skedde under helgen i kombination med att det var fint väder tror vi hade stor inverkan på antalet besökare. En svårighet var att se till att många fick kännedom om evenemanget. Det är få platser i det offentliga rummet där affischering är tillåtet. Det var därför avgörande för besöksfrekvensen att vi affischerade i trapphusen.

Inför Öppet hus förbereddes ett formulär med frågor som stöd för samtalen. Det visade sig vara svårt att använda sig av detta. Samtalen blev mer spontana och på så vis berördes andra typer av frågor och teman än vi föreställt oss. Därmed fick vi en mer nyanserad och komplex bild av parken.

Att dokumentera den typen av information är en av svårigheterna med den här formen av dialog. Tahvilzadeh (2015, s. 38) menar att det inte går att undvika att de som är ansvariga för dokumentationen kommer att sammanställa dialogens resultat efter sin egen världsbild.

Gåtur med barn

Initialt var vår avsikt att träffa barnen från Örskolan under öppet hus-dagarna i parken. Vi gjorde ett antal försök att kontakta Örskolans rektor Anna Collins Gustafsson och skickade en inbjudan till öppet hus via mail men dessvärre gick inbjudan inte fram. Efter öppet hus och sammanställningen av enkätresultatet såg vi att användargruppen äldre barn fortfarande fattades i vår undersökning. Därför kontaktade vi rektorn igen och föreslog att vi skulle genomföra en gåtur med en barngrupp från skolan. För oss blev

detta en bra lösning eftersom vi fick mer tid med barnen på det här sättet än om vi setts under öppet hus-dagarna. Nu var ju barnen förberedda och vi kunde fokusera enbart på dem och de frågor som handlade om deras behov.

Barnen valdes ut av rektorn och det var endast en flicka med i gruppen. Pojkarna kom mest till tals vilket främst gav oss synpunkter ur pojkarnas perspektiv. Resultatet hade kanske sett annorlunda ut med fler flickor i gruppen.

Workshop

I workshopens första uppgift *Vision*, uppmanades deltagarna att enskilt fundera över hur deras drömpark skulle se ut. Här var vi tveksamma till om detta skulle göras enskilt eller i grupp för att få bästa resultat. Vi var även osäkra på om uppgiften skulle fungera, eller om det skulle kännas för onaturligt och komplicerat för deltagarna att fundera på det sättet. I efterhand är vi tacksamma att deltagarna fick jobba enskilt och sedan diskutera sina svar. Det blev en givande diskussion mellan dem när de upptäckte att de hade liknande visioner för parken utan att vara påverkade av varandra. Och detta trots en bred åldersfördelning. Denna samsyn skapade ett samförstånd och förtroende mellan deltagarna som underlätade de kommande samarbetsuppgifterna.

Under de två efterföljande uppgifterna diskuterades olika funktioner, funktionernas relation till varandra och var i parken de skulle kunna placeras. Nu var deltagarna uppdelade i två grupper om tre respektive fyra personer i varje grupp. Det märktes att gruppdynamiken fungerade sämre i den ena gruppen. Några personer tog mycket plats på andras bekostnad och detta påverkade troligen resultatet.

Deltagarna i workshopen bestod av en bred åldersfördelning och olika användargrupper vilket fördelaktigt gjorde att vi fick synpunkter från flera olika perspektiv. Deltagarna i trettioårsåldern representerade unga och nyinflyttade, engagerade och positiva. De personer som bott hela sitt vuxna liv här kunde ge oss en bild av områdets utveckling och hur parken var förr. De hade ju träffat Malin och deras barn som nu är vuxna har lekt där. Alla deltagarna hade en positiv inställning till vårt arbete, till att vara med och påverka, och till kommande förändringar i parken.

Vi upplevde dock tre timmar var tillräckligt för de planerade uppgifterna men vi hade gärna sett att det funnits ytterligare tid till reflektion och diskussion.

Workshopen med dagmammorna skedde under deras arbetstid vilket påverkade dels hur vi planerade mötet men även resultatet eftersom de samtidigt var tvungna att hålla ett öga på barnen. Till skillnad från workshopen med den andra arbetsgruppen så blev uppgifterna av en mer diskuterande karaktär.

Att nå ut

Öppet hus var en viktig kanal för att skapa kontakt med invånarna i Ör. Här mötte vi personer som var intresserade av parkens framtid och genom att vi visade intresse för deras synpunkter och kunskaper så uppstod ett ömsesidigt förtroende som vi hade god hjälp av i det fortsatta arbetet. Bland annat etablerades ett samarbete med Ted Hengren, medlem i styrelsen för bostadsrättsföreningen Hästhoven. Därigenom fick vi på ett smidigt sätt tillgång till deras trapphus för annonsering och även möjlighet att låna lokal av föreningen för workshopen. På liknande sätt var samarbetet med dagmamman Susanne Ahlberg av stor betydelse då hon samlade sina kollegor och bjöd in oss till möte under deras arbetstid. Även rektor Anna Collins Gustafsson på Örskolan har varit en av nyckelpersonerna för vårt arbete. Hon engagerade sig genom att välja ut barn till gåturen och låta dessa avvara lektionstid samt ordna så att en pedagog följde med barnen under turen.

På motsatt sätt fanns det också kontakter som hindrade eller försvårade dialogarbetet. Exempelvis en bostadsrättsföreningen som kontaktades för att vi skulle få möjlighet att dela ut enkäter och affischa. Vår kontaktperson här visade på ointresse och nekade oss tillträde till huset. I det här fallet blev en enskild person ett filter mellan oss och de boende i föreningen. Detta medförde att cirka 130 hushåll inte fick någon enkät och inte heller någon inbjudan till öppet hus.

Vi stötte på ett liknande problem med fastighetsbolaget Förvaltaren som till en början inte ville släppa in oss i husen. Troligtvis berodde det på att vi presenterade oss som studenter. Trots att vi förklarade att dialogen var ett samarbete med Sundbybergs stad så fick vi inte tillträde till trappuppgångarna. Genom vår handledare Håkan Blanck, ordnades en ny kontaktperson på Förvaltaren och därefter fungerade samarbetet problemfritt.

Deltagarnas engagemang är avgörande för en lyckad medborgardialog. Ejertsson (2014) menar att människor styrs av inre eller yttre motivation när de engagerar sig. Den yttre motivationen skapas av yttre förhållanden exempelvis en belöning. I vårt fall skapade vi yttre motivation genom att locka med att öppet hus skulle ske under trivsamma former med löfte om fika. Det kan vara en risk med belöningar då personer som inte tänkt engagera sig gör det ändå men med bristande intresse. Detta kan göra resultatet av en undersökning mindre trovärdigt (Ejertsson 2014, s. 40). Under öppet hus var vissa personer mer engagerade än andra men vi menar att fikabordet var viktigt eftersom det bidrog till positiv stämning. Ranger och Westerberg (2004) menar att ett fikabord kan sända viktiga signaler om vilken atmosfär som man vill ska utmärka mötet.

Den inre motivationen menar Ejertsson, handlar om ett intres-

se för ämnet som behandlas. Han menar att detta kan vara svårt att påverka (Ejertsson 2014, s 40). I vårt fall var det tydligt att ett intresse redan fanns hos många av dialogdeltagarna. Vi tror dock genom att vi visade stort intresse för parken och besökarnas synpunkter så ökade också intresset och engagemanget hos dialogdeltagarna.

Efter Dialog steg 1 var det en utmaning att genomföra nästa steg i dialogen. Under öppet hus kunde man anmäla sitt intresse för att vara med i en arbetsgrupp. Totalt anmälde sig tio personer. När dessa personer sedan kontaktades inför Dialog steg 2 var det bara hälften som fortfarande var intresserade. Detta kan bero på att vissa personer har svårt att säga nej när frågan ställs " öga mot öga". Det kan också bero på att man tycker att sitt deltagande i öppethus varit ett tillräckligt bidrag till dialogen.

I dialogen saknas åsikter från ungdomar och från boende på Majeldsvägen. Det saknas också medverkan från boende i det bostadsrättsföreningar som valde att inte medverka i dialogen. Vi hade gärna sett att det funnits möjlighet att göra ytterligare försök att involvera dessa grupper.

Detta kunde vi gjort annorlunda

Den tidsaspekten vi hade medförde att tiden före öppet hus blev relativt kort då vi ansåg att det var viktigt att hålla öppet hus i parken medan det fortfarande fanns förutsättningar för bra väder. Om vi skulle göra ett liknande arbete igen skulle vi planera in en längre tid för planering och inläsning. Vi hade lagt mer tid på att göra observationer i området och prata med fler människor i parken om hur den används innan öppet hus. Detta hade bland annat kunnat förbereda oss på de problem som många ansåg fanns i parken.

Vi hade även valt att konstruera enkäten efter öppet hus för att då kunna anpassa frågorna efter de specifika behov som tydliggjordes under evenemanget. Nackdelen med den ordningen kan vara att man mister det engagemang inför öppet hus som vi tror att enkäten medförde när den delades ut i samband med detta. Det skulle även kunna finnas en risk att deltagaren anser sig ha gjort en insats med att komma till öppet hus och därmed inte svara på enkäten för att man redan engagerat sig.

Något vi missade under öppet hus var att dokumentera med foton eftersom vi var fullt upptagna med att prata med besökarna. Vi skulle i det här fallet ha ordnat att någon annan hade haft som uppgift att ta bilder.

Vi tror att vårt arbete hade kunnat utvecklas ytterligare genom en återträff med workshopgrupperna där vi hade kunnat diskutera vårt programförslag och inhämta nya synpunkter. Detta hade varit möjligt om vi planerat in det tidigare i arbetsprocessen.

Frageställningarna

Detta examensarbete utfördes som en del i det utökade dialogarbete som Sundbybergs stad beslutat om. Syftet var att genomföra en medborgardialog för utvecklingen av Malins park. Genom Örs invånares åsikter och idéer kring parkområdet utvecklades en programplan som kan ligga till grund för kommunens fortsatta utvecklingsarbete med parken.

1. Hur upplever och använder invånarna i Ör Malins park?

Av de som svarade på enkäten angav 33 procent att de vistades i Malins park vid färre tillfällen än en gång per vecka och 26 procent svarade att de aldrig är i parken. Boverket (2007) menar att för att man ska besöka ett grönområde ofta så ska det inte ligga längre bort än 300 meter från bostaden. Boverket anger inte hur frekventa besöken ska vara för att klassificeras som ofta, men vi väljer här att tolka en gång per vecka eller mer som ofta. Med tanke på att över 90 procent av de svarande bor inom 5 minuters promenad från parken så är det anmärkningsvärt att inte fler än 38,5 procent vistas i parken ofta.

De som besöker parken oftast är åldersgruppen 26-55 år. Här svarar strax över hälften att de besöker Malins park från varje dag till 1-3 gånger per vecka. Detta kan jämföras med gruppen 56-70 år där endast 23 procent anger att de besöker parken lika ofta. Samma siffra gäller även för gruppen över 70 år.

Det är också i gruppen 55-70 år och gruppen över 70 år som störst andel personer anger att de aldrig använder parken. I gruppen över 70 år är det så många som 40 procent som valt detta svaret.

Upplevelse av trygghet är betydelsefullt för de allra flesta människor och trygghet är en viktig aspekt av social hållbarhet. I enkäten angav 30 procent att de uppfattar Malins park som otrygg. Men otryggheten tycks inte vara anledningen till att de äldre åldersgrupperna inte använder parken. Vid en jämförelse av svaren på frågan "Upplever du att Malins park är trygg" så finns inget tydligt samband mellan åldersgrupp och upplevelse av trygghet. Det fanns inte heller något samband i någon åldersgrupp mellan hur ofta parken besöks och trygghetsupplevelsen. Det är svårt att dra några generella slutsatser från detta. Det kan exempelvis vara så att den som besöker parken ofta ser tecken på otrygghet så som nedskräpning och störande personer. Och på motsvarande sätt kan den som sällan besöker parken ange att den känns trygg eftersom indikationerna på otrygghet aldrig erfars.

Kommentarerna i de öppna frågorna i enkäten liksom berättelserna under öppet hus vittnade om stort missnöje med parkens skötsel, problem med nedskräpning, störande fester och vandali-

sering.

Trygghet har stor betydelse för hur människor upplever och använder sin utemiljö (Faskunger 2007, s. 70). Det finns en tydlig koppling mellan en nedgången utemiljö, kriminalitet och viljan till utevistelse (Faskunger 2007, s.70). I ett bostadsområde där det exempelvis förekommer nedskräpning, förstörelse och personer med störande beteende minskar benägenheten till utevistelse. För äldre hälsa är det extra viktigt att den bostadsnära utemiljön är trygg (Faskunger 2007, s.70).

Utrustningen i Malins park, så som lekplatsen och bänkar uppfattades slitna och omoderna. Studier har visat ett betydande samband mellan en miljöns estetiska egenskaper och dess användning. Människor vistas mycket mer utomhus om miljön uppfattas estetiskt tilltalade (Faskunger 2007, s. 47).

Bara ett fåtal av deltagarna i dialogen anger att de vistas i skogen och skogsdungen. Vegetationen i parken upplevs bitvis som alltför tät och skapar därmed med otrygghetskänslor. Inslag av skog i en park kan vara attraktivitetshöjande men då krävs det att sikten är god (Faskunger 2007, s. 50). Likaså kan slingrande stigar och intressanta stråk höja användningsbenägenheten (Faskunger 2007, s. 47, 52). I skogspartierna i Malins park finns inget av detta.

Dialog steg 1 visade också att Ör-borna inte uppfattar Malins park som en "riktig" park. Området uppfattas mer som ett grönt mellanrum. Parken saknar karaktär och identitet. Identitet är en aspekt som anses stärka den sociala hållbarheten (Göteborgs stad, 2016).

För att en upprustning ska ge resultat krävs det att de invånarna känner stolthet över sitt område och det som skapas.

Många som deltog i dialogen angav att de använde lekplatsen. Detta gällde framför allt föräldrar som besökte lekplatsen med sina barn men också far- och morföräldrar som leker på lekplatsen med sina barnbarn. Föräldrarna beskrev att de inte bara gick till lekplatsen för att barnen skulle få leka utan också för att träffa andra föräldrar. Lekplatsen är viktig inte bara för leken utan också som social mötesplats för både barn och vuxna. Lekplatsen blir också ett mål att gå till och en anledning att gå ut (Paget 2015).

2. Vilka önskemål har invånarna med avseende på funktioner och användning av Malins park?

Malins park tillkom under miljonprogramsåren. Den typ av utemiljöer som planerades då anses inte motsvara dagens behov (Boverket 2008, s. 14). Idag har vi andra krav. Malins park innehåller en lekplats, en bollpalan och några få sittplatser. Deltagarna i dialogen uttryckte önskningar om att det ska finnas mer att göra i parken.

Lekplatsen används flitigt men den skulle kunna anpassas bättre för barn i olika åldrar. Framför allt för de allra minsta (0-3 år) och

större barn (7-12 år). Utomhusleken innehåller mycket större mått av fysisk aktivitet än leken inomhus. Fysisk aktivitet är av stor vikt för barns kognitiva förmåga, kroppsuppfattning samt psykosociala och motoriska utveckling (Boverket 2015, s. 18). Idag minskar barns fysiska aktivitet och stillasittandet ökar, därför är det viktigare än någonsin att ta hänsyn till barnperspektivet när utemiljöerna utformas. Där barn möts uppstår lek, därför måste man se till att det finns mötesplatser för barn vid planering av miljöer där barn bor och uppehåller sig (Boverket 2015, s. 16).

Parken kunde också vara bättre anpassad för sociala kontakter. Bland annat önskar man sig fler sittplatser och umgängesplatser. För många som bor i anslutning till parken fungerar den som ett substitut till bostadsgård. I parken vill man kunna träffa sina vänner och umgås.

Att ha möjlighet att betrakta andra och på så vis känna sig mindre ensam är ett önskemål som framkom från flera äldre personer. De önskar sig ett plats där det känns legitimt att betrakta aktiviteter i parken lite på håll. Detta kan relateras till Gehl som menar att ett av människans största nöjen är att se andra människor (Gehl 2010, s. 23).

Utöver platser för samvaro efterfrågades bland annat utegym, boulebana, grillplats, möjlighet till odling och fina planteringar.

Det är viktigt att parker utformas med stor variation för att på så vis svara mot olika sorters rekreativa behov (Delsman & Fors 2010, s. 14). Betydelsefulla kvaliteter kan vara lek för olika åldrar, möjlighet till socialt umgänge, naturupplevelser och fysisk aktivitet (Berggren-Bärring & Grahn 1995). Det bör också finnas lugna platser för återhämtning (Faskunger 2007, s. 55).

3. Hur kan allmänheten påverka utformningen av Malins park?

Under medborgardialogens andra del, steg 2, fördjupades dialogen. Deltagarna fick ta del av resultatet från steg 1 och använde sig av detta för att i grupper komma fram till en övergripande struktur för parken. Resultatet från de två grupperna uppvisade flertal likheter och en tydlig önskan om förändring och utveckling av parken. I visionsuppgiften, där de enskilt fick i uppgift att fritt och visionärt fundera på hur man vill att parken ska utvecklas, uppvisades också en samsyn mellan deltagarna. Detta tyder på att det finns ett verkligt behov av att parken omgestaltas och anpassas efter dagens behov. Samsynen kan även ge indikation om att förändringarna genomförs i linje med de boendes förslag och åsikter så stämmer de väl överens med de behov som finns och därmed bör chanserna vara stora att förändringarna faller väl ut hos medborgarna.

Ett viktigt moment för oss var att lyssna på resonemang när

grupperna motiverade sina placeringar i uppgiften Rum. Vi anser att den specifika placeringen av funktioner inte var lika viktig som att förstå hur de tänkte. Vi drog även vissa slutsatser utifrån vem som sa vad. Som exempel, om pappan till den fotbollstokige pojken anser att det inte behövs en bollplan i parken var det säkrare att ta fasta på det än om pensionären skulle påstå samma sak.

Deltagarnas idéer och resonemang utgjorde ramarna inför vårt arbete med programplanen. Att vi valde bort odling som en aktivitet avgjordes under workshopen. När deltagarna placerade odlingen så uppfattade vi att det saknades en entusiasm över denna aktivitet. När aktiviteten odling vidare diskuterades menade deltagarna att det kunde vara fint att titta på men att det antagligen inte skulle fungera så bra på den här platsen just på grund av brist på engagemang.

Kommunens vision är att Malins park ska bli en del av ett socialt stråk. Vi uppfattade att grupperna hade ett likvärdigt engagemang för många olika användargrupper där man inte bara såg till sina egna intressen om vad parken kan erbjuda. Gruppernas förslag ligger därmed i linje med den sociala hållbarhetstemat variation (Boverket 2010).

Workshopen kan ses som ett steg mot att överlämna en del eget ansvar åt de boende. Den handlade även om att fortsätta utnyttja den unika kunskapen om lokala förhållanden och behov samt få en inblick i olika livssituationer. Att de boende tar eget ansvar för miljön i området är en del av den sociala hållbarheten (Tunström 2015, s. 55).

4. Hur kan Malins park omgestaltas med hänsyn till invånarnas idéer och synpunkter samt teorier om social hållbarhet ?

Begreppet social hållbarhet handlar om att sätta människorna i centrum och Boverket (2010) menar att en socialt hållbar stadsutveckling innefattar en kombination av två delar: process och tillstånd. Process handlar om hur det som skapas påverkar de sociala villkoren för kommande generationer. Tillstånd handlar om vilka förutsättningar som skapas för det sociala livet idag. Boverket lyfter ett antal olika teman för en socialt hållbar stadsutveckling. Nedan diskuteras vårt arbete utifrån dessa teman: *helhetssyn, variation, trygghet, samband, identitet, inflytande och samverkan*.

Helhetssyn

Inom stadsutveckling menar Boverket (2010) att helhetssyn handlar om att satsa på enskilda områden likväl som att beakta en fungerande helhet. De menar även att en förbättringsåtgärd i en del av staden påverkar helheten. Stadsdelen Ör ligger i anslutning till Hallonbergen och vi menar att en upprustning av Malins park skulle kunna stärka banden mellan stadsdelarna genom att invånarna i

Hallonbergen kommer till Ör för att besöka parken. Det finns även möjligheter att Ör kopplas samman till de andra närliggande stadsdelarna då Malins park kopplas samman med de rekreativa stråket som sträcker sig till Ursvik i norr. Söderut kan Ör stärka de fysiska sambanden med Golfängarna som är den största stadsdelsparken i Sundbyberg där det arrangeras folkfester med många besökare flera gånger om året.

Variation och trygghet

Variation handlar om att parken lockar flera olika användargrupper för att fler personer ska vistas i parken under fler timmar på dygnet (Boverket 2010, s 46). Detta bidrar till att skapa trygghet som är en mycket viktig aspekt inom social hållbarhet.

Många personer menar att parken känns otrygg och detta har varit den största utmaningen i arbetet med planprogrammet. Vi har kunnat identifiera två typer av otrygghet där den ena är att parken har mörka partier och den andra är att parken ibland har blivit ett tillhåll. Att parken är mörk har lösts genom att föreslå en förbättrad belysning men även genom att ta bort en del av träden och buskar som skymmer sikten och ger mycket skugga. Många personer menar att träden och växterna är parkens styrka och dessa personer kan komma att känna sig besvikna. Att hantera när människor tycker olika var en av svårigheterna och utmaningarna i arbetet med planprogrammet.

Den stora skogsdungen mitt i parken har utgjort en mörk vägg som delat av parken och begränsat sikten. Skogsdungen gallras ur för att endast innehålla enstaka träd samt att det anläggs lekutrustning på platsen. Detta kommer leda till att sikten genom parken förbättras och platsen befolkas. Vägen bakom husen på Mamsellstigen kan bidra till att ett större flöde av människor rör sig genom området och detta påverkar också trygghetsupplevelsen.

Vår avsikt har varit att försöka planera bort de platser som kan bli tillhåll genom att förbättra sikten i parken och anlägga sittplatser med "lagom" avskildhet. Vi föreslår att man tar bort taken över sittplatserna för att minska risken för tillhåll. På liknande sätt har de stationära grillarna tagits bort eftersom dessa gav upphov till festande, okontrollerat eldandet och störande rök. För att kunna fortsätta grilla i parken erbjuds istället ordnade sittplatser dit man kan ta med sig egen grill.

Det är dock inte troligt att man helt och hållet kan "bygga bort" den här typen av problem. Skadegörelse och festande kan ju naturligtvis kvarstå och sannolikt krävs det andra insatser för att komma till rätta med det.

Dialogarbetet har visat att äldre barn saknar en rolig och utmanande lekutrustning och av den anledningen brukar de inte vistas i parken särskilt mycket. Vi har därför arbetat med att skapa förutsättningar för att locka den här gruppen till parken. Den stora plana ytan där bollplanen finns idag lämpar sig väl för utrustning

som klätterställningar, studsmattor och dylikt.

Samband

Temat samband handlar om att stärka de fysiska sambanden mellan olika stadsdelar till exempel genom att göra det lättare att röra sig mellan dem och därmed skapa nya förutsättningar för möten mellan människor (Boverket 2010, s 41). Den nya entrén mot Ursviksvägen och den nya gångvägen bakom mamsellstigen bidrar till att sammankoppla stadsdelarna Ör och Hallonbergen samtidigt som det sociala stråket i vilket Malins park ingår kopplas samman med det rekreativa stråket. Idén till en entré mot Ursviksvägen uppstod under vår träff med närboende, då deltagarna menade att många tog den här vägen till och från parken.

Identitet

Identitet kan handla om att stärka den kollektiva självkänslan i socioekonomiskt svaga områden samt att höja dess status i andras ögon (Boverket 2010, sid 57). Det krävs att de boende känner en stolthet över sitt område och det som växer fram för att en upprustning ska ge bestående resultat.

Att knyta an till parkens historia kan vara ett sätt att skapa identitet (Boverket 2010, s. 59). Parkens namn har en tydlig koppling till historien genom Malin som arbetade i parken. I programplanen föreslås att förstärka detta genom att jobba med entréerna. Välkomnande växter och skyltar med parkens namn ska bidra till identitetskänsla. Någon av entréerna kan ha en informationstavla där man kan läsa om Malin och parkens bakgrund.

Många personer menar att Malins park är speciell för att det finns en skogskänsla här trots närheten till staden. Denna karaktär kan förstärkas genom att gallra och aktivera skogsdungen samt att anlägga både väg och stig genom skogen bakom Mamsellstigen.

I samband med att belysningen förbättras i parken föreslås att man tar fram en belysningsarmatur speciell för Malins park som sedan återkommer runt om i parken. Detta kan bidra till att det skapas en speciell och sammanhållande symbol för parken.

Inflytande och samverkan

Att utgå ifrån de boende när områdesförnyelse planeras är enligt Boverket (2010) en av de viktigaste aspekterna inom social hållbarhet. Invånarna har som regel en bra bild av hur området fungerar och kan bidra med mycket värdefulla kunskaper. Det har visat sig att engagemang även kan bidra till lägre omflyttning och mindre skadegörelse (Boverket 2010, s. 61).

Det förtätningsprojekt med nya bostäder som pågår intill Malins park har skapat en oro hos invånarna i Ör eftersom de inte vet vilka förändringar detta kommer att innebära för dem och deras utemiljö.

Det är av stor vikt att de boende är med och planerar från början dels för den positiva effekten av medverkan men även för att en del inslag måste planeras in tidigt i processen för att få en plats i en helhet. Ett exempel på detta är utegymet. När vi startade det här arbetet hade vi inställningen att utegym är något som ofta står tomt och tar plats men sällan används. Under våra diskussioner med de boende har det visat sig en stor efterfrågan på just detta. Eftersom detta framkom så pass tidigt i processen har vi kunnat placera gymmet i ett sammanhang. Risken finns att den här typen av utrustning/platser annars hamnar på en "ledig plats" i parken.

En utmaning för oss när vi utformat planprogrammet har varit att hantera att människor tycker olika. Det går inte att göra alla nöjda. Ett exempel på detta är festerna. En av parkens styrkor är att den används till fest, kalas och grillning medan det samtidigt är ett av de stora problemen då det har varit för mycket festande sent på kvällen och nedskräpning som följd.

Reflektioner och slutsatser

När kommunen beslutar om att förändringar ska ske kan invånarna känna sig bortglömda och missnöjda med de nya planerna. De kan känna en rädsla för att det som ska förändras i deras omgivning inte kommer att gynna dem. En medborgardialog är ett sätt att få medborgarna att känna sig delaktiga men även ett sätt för kommunen att samla in synpunkter och information som kan användas i planerings och utformningsarbete.

Vi har med vårt examensarbete utarbetat en programplan för Malins park genom att utföra en medborgardialog. Arbetet har även inneburit att vi har utformat en metod för medborgardialog som täcker in de fyra första stegen i modellen för delaktighet

Dialogen är inte klar

För att de positiva effekterna med en boendedialog ska uppnås finns några aspekter som framställs som avgörande (Boverket

Del 1

Del 2

Form av delaktighet	Kännetecken	Du får
Information	Envägskommunikation Frågor och svar	Veta
Konsultation	Inhämta synpunkter Ofta punktinsats	Tycka
Dialog	Utbyte av tankar Ofta flera tillfällen	Resonera
Samarbete	Aktiviteter planeras och genomförs	Genomföra
Medbestämmande	Gemensamt beslutsfattande	Bestämma

2010, s. 61). Den som initierar den här typen av projekt genom att engagera de boende i processen måste vara beredd på att beakta de synpunkter och idéer som framkommer (Boverket 2010, s. 61). Det har även visat sig viktigt att invånarna medverkar från början så att deras synpunkter beaktas tidigt i projektet och att kontakten med de boende vidare blir ett återkommande och grundläggande inslag i planeringen av förnyelseåtgärderna (Boverket 2010, s 61).

Genom det här examensarbetet lämnar vi över ett programförslag till kommunen. Dialog steg 1 och 2 innebär att vi har nått till den näst sista nivån i modellen för delaktighet, det vill säga samarbete. Detta resultat kan betraktas som fullt acceptabelt, men det som i slutändan har verklig betydelse är hur, i detta fall Sundbybergs stad, väljer hantera resultatet. Combine arkitekter (2015) menar att ofta kan dialogresultatet bli så mångfacetterat att man negligerar åsikterna eftersom dessa anses bli för svåra att hantera. Det kan också saknas redogörelse för hur synpunkterna tas om hand och bedöms (Lindholm 2015, s. 15). Genom dialogen har ett förtroende mellan kommunen och de boende i Ör börjat byggas upp. Dialogen har skapat förväntningar hos invånarna. Det är nödvändigt med en kontinuerlig återkoppling till de boende samt att det finns en långsiktig plan för hur den fortsatta kontakten ska ske för att upprätthålla engagemanget i samband med områdesförnyelse (Boverket 2010, s. 61). För att inte förlora trovärdighet och den uppbyggda tilliten hos Ör-borna bör kommunen i ett första skede kommunicera resultatet av dialogen till invånarna och visa konkreta förslag på utveckling och åtgärder för Malins park. Därefter bör invånarna få möjlighet att ge sina synpunkter. Detta skulle lämpligen kunna ske genom ett öppet hus-forum, liknande det som genomfördes i Dialog steg 1.

Avslutande tankar

Genom detta exemensarbete har vi fått större förståelse för utemiljöns betydelse för den enskilda individen och det stora ansvar vi som landskapsarkitekter har.

Arbetet med medborgardeltagande har också förändrat vår syn på medborgardialogen som företeelse. Det handlar inte bara om att inhämta synpunkter och önskemål. Genom dialogen har vi fått en inblick i vardagslivet runt parken och vi har fått ta del av olika livssituationer

För oss som gestaltare har dialogen gett oss ovärderlig kunskap om området som ska utvecklas. Vi har fått höra om vitsippsbacken som vi annars aldrig kunnat ana och att skogen är en viktig lek-miljö för dagbarnen. Utan dialogen hade vi inte heller förstått den problematik som finns i Malins park. Vi hade inte heller fått samma förståelse för de människor som bor runt om kring parken och hur högt de värderar sin utemiljö. Detta i kombination med den personliga kontakt som vi fått med flera av dialogdeltagarna har också

medfört att vi närmast oss arbetet med programförslaget med större ödmjukhet och engagemang.

Förslag till vidare studier:

- » Hur kan resultatet av en medborgardialog återkopplas till medborgarna?
- » Hur kan man skapa transparens i hanteringen av medborgardialogsresultat?
- » Hur kan användargrupper som normalt inte deltar i medborgardialoger engageras ?
- » Hur man miljonprogramsområden utvecklas för att möta dagens behov?
- » Hur kan Malins park gestaltas utifrån resultatet av detta examensarbete?
- » Kan problem som otrygghet lösas genom gestaltning?

REFERENSER

Anderson, Bo & Björnsson, Anders (1997). <i>Förvalta framtiden: bostäder och byggande i Sundbyberg under ett halvt sekel</i> . Stockholm: Carlsson	Gehl Architects (u.å.) Handbok för "Liv-Rum-Hus" workshops. Sociala aspekter i stadsplanering., [2016-10-10]	Hallonbergen 2015. http://www.sundbyberg.se/download/18.26ea96ec1530d9f2ad39555/1456244756662/Tradinventering-klockstapeln.pdf [2016-11-20]
Berggren Barring, Ann-Margreth & Grahn, Patrik (1995). <i>Grönstrukturens betydelse för användningen: en jämförande studie av hur människor i barnstugor, skolor, föreningar, vårdinstitutioner m fl organisationer utnyttjar tre städers parkutbud. Alnarp : Sveriges lantbruksuniv.</i>	Gehl, Jan (2010). <i>Cities for people</i> . Washington: Island Press	Sundbybergs stad (2012). <i>Parklek</i> . http://www.sundbyberg.se/download/18.303c2d5514ccdbed3876d3e9/1429702032431/parklek-redogorelse-2012-08-14-opslag.pdf [2016-09-15]
Boverket (2007). <i>Bostadsnära natur inspiration & vägledning</i> . . Karlskrona: Boverket http://www.boverket.se/upload/publicerat/bifogade%20filer/2007/Bostadsnara_natur.pdf	Jansson, Märit (2008). <i>Children's Perspectives on Public Playgrounds n Two Swedish Communities</i> . http://pub.epsilon.slu.se/9410/7/Jansson_M_130201.pdf	Sundbybergs stad (2016). <i>Handlingsplan för utvecklingen av Hallonbergen och Ör 2016</i> . http://www.sundbyberg.se/download/18.45482b0d1556cda72ad4ae86/1466583327598/KS-0078-2016-1+Handlingsplan+f%C3%B6r+utvecklingen+av+Hallonbergen+och+%C3%96r+2016+473963_17_1.pdf [2016-09-15]
Boverket (2008). <i>Gårdsutveckling i miljonprogramsområden</i> Karlskrona: Boverket http://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2008/gardsutveckling_i_miljonprogramsomraden.pdf	Johansson, Anna-Karin, Kollberg, Sara & Bergström, Kent (2009). <i>Grönområden för fler : en vägledning för bedömning av närhet och attraktivitet för bättre hälsa</i> . Stockholm: Statens folkhälsoinstitut	Söderlind, Eva (1995). <i>Sundbyberg: om hus och miljöer från bronsålder till nutid</i> . Sundbyberg: Sundbybergs stad
Boverket (2015). <i>Gör plats för barn och unga!</i> . Karlskrona:Boverket http://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2015/gor-plats-for-barn-och-unga.pdf	Kristensson, Eva (2003). <i>Rymlighetens betydelse : en undersökning av rymlighet i bostadsgårdens kontext</i> . Lund : Lunds Universitet http://www.lu.se/o.o.i.s?id=12588&postid=21189	Tahvilzade, Nazem (2015). <i>Deltagande styrning-optimistiska och pessimistiska perspektiv på medborgardialoger som demokratipolitik. I: Lindholm, Teresa, Oliveira e Costa, Sandra & Wiberg, Sofia (2015). Medborgardialog - demokrati eller dekoration?: tolv röster om dialogens problem och potential i samhällsplaneringen</i> . Stockholm: Arkus
Boverket (2010). <i>Socialt hållbar stadsutveckling : - en kunskapsöversikt</i> . Karlskrona: Boverket http://www.boverket.se/Om-Boverket/Webbokhandel/Publikationer/2010/Socialt-hallbar-stadsutveckling/	Lindholm, Teresa, Oliveira e Costa, Sandra & Wiberg, Sofia (2015). <i>Medborgardialog - demokrati eller dekoration ? Tolv röster om dialogens problem och potential i samhällsplaneringen</i> . Stockholm: Arkus	Tunström, Moa (2015). <i>Gemenskap i den hållbara staden- social hållbarhet och medborgarinflytande. I: Lindholm, Teresa, Oliveira e Costa, Sandra & Wiberg, Sofia (2015). Medborgardialog - demokrati eller dekoration?: tolv röster om dialogens problem och potential i samhällsplaneringen</i> . Stockholm: Arkus
Combine (2015). Arkitektens roll och potential i medborgardialog I: Lindholm, Teresa, Oliveira e Costa, Sandra & Wiberg, Sofia (2015). <i>Medborgardialog - demokrati eller dekoration? Tolv röster om dialogens problem och potential i samhällsplaneringen</i> . Stockholm: Arkus	Lindholm, Teresa (2015). Medborgardialog- ett sätt att bygga socialt kapital ? I: Lindholm, Teresa, Oliveira e Costa, Sandra & Wiberg, Sofia (2015). <i>Medborgardialog - demokrati eller dekoration? Tolv röster om dialogens problem och potential i samhällsplaneringen</i> . Stockholm: Arkus	
de Laval, Suzanne (1998). <i>Gåtur, metod för utvärdering av detaljplaner</i> . Nordisk arkitekturforskning,1998, nr4 s83-92. Göteborg: Nordisk förening för arkitekturforskning	Lynch, Kevin (1960). <i>The image of the city</i> . Cambridge [Mass.]: Technology Press	Muntliga källor:
Delshammar, Tim & Fors, Hanna (2010). <i>Gröna och blå strukturer för en hållbar stadsutveckling</i> .Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:slu:epsilon-5-146	Mårtensson, Fredrika, Lisberg Jensen, Ebba, Söderström, Margareta & Öhman, Johan (2011). <i>Den nyttiga utevistelsen? Forskningsperspektiv på naturkontaktens betydelse för barns hälsa och miljöengagemang</i> . Stockholm: Naturvårdsverket http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6407-5.pdf	Lena af Löfstöm , Museichef, Stadsmuseet Sundbyberg , mailkorrespondens 2016-12-01
De Laval, Suzanne (1999). <i>Samråd & dialog: en idébok för den som ska arrangera någon form av dialog</i> . Solna: Vägverket	Ranger, Anna & Westerberg, Karin (2004). <i>Metoder för möten: för ökat deltagande i lokalt förändringsarbete</i> . Malmö: Miljöförvaltningen, Malmö stad	Susan Paget, Universitetslektor , Sveriges lantbruksuniversitet, intervju 2015-10-26
Ejlertsson, Göran (2014). <i>Enkäten i praktiken: en handbok i enkätmetodik</i> . Lund: Studentlitteratur	Sundbybergs stad (2004a). <i>Fördjupad översiktsplan för Rissne-Hallonbergen-Ör</i> . http://www.sundbyberg.se/download/18.303c2d5514ccdbed3876d45a/1429702106459/fordjupad-oversiktsplan-rissne-hallonbergen-or.pdf [2016-09-15]	
Faskunger, Johan (2007). <i>Den byggda miljöns påverkan på fysisk aktivitet : en kunskapssammanställning för regeringsuppdraget "Byggd miljö och fysisk aktivitet"</i> . Stockholm: Statens folkhälsinstitut	Sundbybergs stad (2004b). <i>Inventering och okulär besiktning av träden inom grönt område Klockstapeln vid Örsvängen/Ursviksvägen</i>	